

HARVARD Kennedy School
ASH CENTER
 for Democratic Governance
 and Innovation

နိုင်ငံရေးအရ အမျှော်အမြင် ကြီးမားသည့် အပေးအယူ - ဘာလဲ၊ ဘာကြောင့် လိုအပ်သလဲ

နောက်ဆက်တွဲ ဆွေးနွေးမှုများအတွက် အခြေခံအဖြစ် ရည်ရွယ်ထားသည့် စာတမ်းမူကြမ်း
 မြန်မာနိုင်ငံအခြေစိုက် ပရော်ဖီမီတီဒီဇိုင်းနှင့် ပူးတွဲထုတ်ဝေပါသည်။

ဩဂုတ်လ (၂၀၁၆)ခုနှစ်

ဤသုတေသနစာတမ်းကို David Dapice (David_Dapice@harvard.edu) က ၂၀၁၆ ခုနှစ်၊ ဇန်နဝါရီနှင့် ဇူလိုင်လများတွင် ကွင်းဆင်းလေ့လာပြီးနောက် ရေးသားပြုစုထားခြင်းဖြစ်သည်။ စာတမ်းပါ သုံးသပ်ချက်များသည် စာတမ်းရှင်၏ ပုဂ္ဂလိကအမြင်သာဖြစ်ပြီး ပရော်ဖီမီတီ၊ ပြည်ထောင်စု မြန်မာနိုင်ငံတော်အစိုးရ၊ ဟားဗတ်တက္ကသိုလ်တို့၏ ယူဆချက်များနှင့် ကွဲပြားမှု ရှိနိုင်ပါသည်။ ဤစာတမ်းအပါအဝင် မကြာမီက ရေးသားပြုစုခဲ့သော ဟားဗတ်တက္ကသိုလ် အက်ရှ်စင်တာ - ပရော်ဖီမီတီ တို့မှ ပူးတွဲထုတ်ဝေသည့် မြန်မာနိုင်ငံဆိုင်ရာစာတမ်းများကို <http://ash.harvard.edu/journal-articles> နှင့် www.ash.harvard.edu/myanmar-program တို့တွင် ဖတ်ရှုနိုင်ပါသည်။

မာတိကာ

အကျဉ်းချုပ် 4

၁။ ကျောက်စိမ်းရောင်းရငွေပမာဏ မည်မျှရှိသနည်း။ 5

၂။ ကျောက်စိမ်းအတွက် ဖြစ်နိုင်ခြေရှိသည့် အခွန်နှုန်းမှာ မည်မျှနည်း။ 9

၃။ ကျောက်စိမ်းမှ ရသည့်ဝင်ငွေကို မည်ကဲ့သို့ခွဲဝေနိုင်သနည်း။ 13

၄။ နိုင်ငံရေးအရ အမျှော်အမြင် ကြီးမားသည့် အပေးအယူတွင် သက်ဆိုင်သူအားလုံးကို ထည့်သွင်းစဉ်းစားပါမည်လား။ 17

၅။ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေနှင့် ဤကိစ္စတို့ စပ်လျဉ်းမှု ရှိပါသလား။ 20

၆။ ထိုအပေးအယူအပြင် အခြားနည်းလမ်းများ ရှိပါသလား။ 21

၇။ ထိုအပေးအယူတွင် အခြားမည်သည့်အချက်များ ပါဝင်ပါသနည်း။ 23

နောက်ဆက်တွဲ (က) - လူဦးရေနှင့် မြေဧရိယာအပေါ်မူတည်၍ ဝင်ငွေကို ဝေစုခွဲသည့် ဥပမာ 25

နောက်ဆက်တွဲ (ခ) - ကျောက်စိမ်းလုပ်ငန်းမှ မည်သူမည်သို့ အမြတ်ထွက်နေသည်ဆိုသည့် သရုပ်ပြပုံအား အသေးစိတ်ရှင်းလင်းချက် 30

နောက်ဆက်တွဲ (ဂ) - (၂၀၁၆)ခုနှစ် ကျောက်စိမ်းလုပ်ငန်းကို သဘောအားဖြင့် ခန့်မှန်းချက် 33

နောက်ဆက်တွဲ (ဃ) - နမူနာအဖြစ် ကျောက်စိမ်းကီလို တစ်သောင်းတွင် ပါရှိနိုင်သော ကျောက်အရည်အဆင့်ဆင့် ခွဲခြားပြပုံ 34

နောက်ဆက်တွဲ (င) - မြန်မာနိုင်ငံ ကျောက်စိမ်းတူးဖော်မှု သမိုင်းကြောင်း၊ (၁၈၀၀) - (၂၀၁၆) ခုနှစ် 36

အစောပိုင်းကာလများ 36

(၁၉၀၀)ခုနှစ်များမှ ကျောက်စိမ်းလုပ်ငန်းအား ဗြိတိသျှဗိုလ်မှူးကြီးတစ်ဦး၏ ဖော်ပြချက် 39

ဒုတိယကမ္ဘာစစ်ကြီးအပြီး ကျောက်စိမ်းတူးဖော်မှုနှင့် ကျောက်စိမ်းဈေးကွက် 40

လတ်တလော အခြေအနေ 41

အကျဉ်းချုပ်

ဤစာတမ်းတွင် မြန်မာနိုင်ငံအတွက် တပ်မတော်၊ အမျိုးသားဒီမိုကရေစီ အဖွဲ့ချုပ် ဦးဆောင်သည့် အစိုးရ၊ တိုင်းရင်းသားလက်နက်ကိုင်အဖွဲ့များနှင့် ကျောက်စိမ်းထုတ်လုပ်သူ လုပ်ငန်းရှင်ကြီးများအကြား နိုင်ငံရေးအရ "အမျှော်အမြင်ကြီးမားသည့် အပေးအယူ" တစ်ခု လိုအပ်ကြောင်း တင်ပြထားသည်။ ထိုအပေးအယူ၏ အဓိကအချက်မှာ ရောင်းချရသည့် ကျောက်စိမ်းတန်ဖိုးအားလုံး၏ ထက်ဝက်ခန့်ကို အခွန်ကောက်ခံရန် လိုအပ်ပြီး ရရှိလာသည့် ဝင်ငွေများကို မည်သို့ခွဲဝေသုံးစွဲမည်ဆိုသည့် အချက်အားလည်း အခွန်မကောက်မီကပင် ကြိုတင်ညှိနှိုင်းထားရန် လိုအပ်ပါသည်။ ခိုင်မာသည့် ငြိမ်းချမ်းရေးကို တည်ဆောက်ရန်နှင့် ဖက်ဒရယ်ပြည်ထောင်စုစနစ်ကို အခြေခံကောင်းပေါ်တွင် ဖော်ဆောင်နိုင်ရန် ထိုအမျှော်အမြင်ကြီးမားသည့် အပေးအယူကို လိုအပ်ပါသည်။

တည်မြဲသည့် ငြိမ်းချမ်းရေးကို အသေအချာရယူနိုင်ရန်မှာ အလွန်ကျယ်ပြန့်ပြီး ရှုထောင့်စုံမှ စဉ်းစားလုပ်ကိုင်ရမည့် ဖြစ်စဉ်တစ်ခုဖြစ်သည်။ တပ်မတော်၊ အစိုးရနှင့် အပစ်အခတ်ရပ်စဲရေး စာချုပ်အား လက်မှတ်ထိုးရသေးသည့် ကျန်တိုင်းရင်းသား လက်နက်ကိုင်အဖွဲ့အစည်းများအကြား စစ်မှန်သည့် အပေးအယူများလည်း လိုအပ်ပါသည်။ နိုင်ငံရေး အမျှော်အမြင်ကြီးမားစွာ အပေးအယူပြုလုပ်မည်ဆိုပါက ပြည်နယ်များကို အတိုင်းအတာတစ်ခုအထိ လွတ်လပ်စွာစီမံအုပ်ချုပ်ခွင့် ပေးရန်လိုအပ်ပြီး သဘာဝသယံဇာတများမှ ရရှိသော အမြတ်ငွေများကိုလည်း ခွဲဝေပေးရပါလိမ့်မည်။ ထိုနည်းလမ်းဖြင့် တပ်မတော်နှင့် တိုင်းရင်းသား၊ နှစ်ဘက်လုံးမှ လက်နက်ကိုင် တပ်ဖွဲ့များအနေဖြင့် လက်လွှတ်ရမည့် ဝင်ငွေများကို အစားထိုးပေးနိုင်မည်ဖြစ်သည်။ ထို့အပြင် ကချင်ပြည်နယ် တိုးတက်ဖွံ့ဖြိုးမှုအတွက် အသုံးစရိတ်၊ မြန်မာနိုင်ငံတစ်ဝန်းမှ အခြားဒေသများတွင် အမျိုးသားဒီမိုကရေစီ အဖွဲ့ချုပ် အစိုးရမှ ချမှတ်ထားသည့် ဦးစားပေးမှုများနှင့်အညီ ဖွံ့ဖြိုးရေးကို ဖော်ဆောင်နိုင်ရန် ရင်းနှီးမြှုပ်နှံစရိတ်များကို ရရှိနိုင်မည် ဖြစ်ပါသည်။ ယခင်ကပြုလုပ်ခဲ့သော ငြိမ်းချမ်းရေးဖြစ်စဉ်များမှာ တပ်မတော်၏ လိုအင်ဘက်သို့ယိမ်းပြီး သဘာဝသယံဇာတ အမြတ်ငွေခွဲဝေရေး၊ မြေနှင့်ပတ်သက်သော ကိစ္စရပ်များကို မဆွေးနွေးခဲ့ပါ။ ယခုစာတမ်းတွင် ပါဝင်သည့် အထက်ပါအချက်များသည် ယခင်လမ်းစဉ်နှင့် မတူကြောင်း သတိပြုစေလိုပါသည်။

သဘာဝသယံဇာတများမှ ရရှိသည့် ဝင်ငွေများကို အောက်ပါအတိုင်း ခွဲဝေနိုင်ပါသည် -

- တပ်မတော်အနေဖြင့် လက်ရှိတွင် စာရင်းပြင်ပမှရနေသည့် ကျောက်စိမ်းဝင်ငွေများကို လက်လွှတ်ရမည့်အတွက် အစားထိုးအဖြစ် တပ်မတော်၏ တရားဝင်အသုံးစရိတ်ကို တိုးမြှင့်ပေးခြင်း

- ကေအိုင်အေနှင့် အခြား တိုင်းရင်းသားလက်နက်ကိုင်တပ်ဖွဲ့များမှ ခေါင်းဆောင်များနှင့် အဖွဲ့ဝင်များ လက်သင့်ခံနိုင်မည့် အလုပ်အကိုင်အခွင့်အလမ်းများ ဖန်တီးနိုင်ရန် ကျသင့်စရိတ်အတွက် အသုံးပြုခြင်း။ ဥပမာအားဖြင့် ဆောက်လုပ်ရေးနှင့် ရဲဘက်ဆိုင်ရာ ကဏ္ဍများတွင် လုပ်ကိုင်နိုင်ရန် သင်တန်းပေးခြင်း၊ အလုပ်အကိုင်များ ဖန်တီးပေးခြင်းတို့ကို မည်သည့်ညှိနှိုင်းမှုမျိုးတွင်မဆို ထည့်သွင်းနိုင်ပါသည်။
- ကချင်ပြည်နယ်အနေဖြင့် မြန်မာနိုင်ငံလူဦးရေ၏အချိုးဖြစ်သည့် သုံးရာခိုင်နှုန်းထက် အဆများစွာပိုသည့် သယံဇာတဝင်ငွေဝေစုအား ရရှိနိုင်ရန် အမျိုးသားဒီမိုကရေစီ အဖွဲ့ချုပ် အစိုးရမှ အာမခံပေးနိုင်သည်။ ထိုဝင်ငွေပမာဏမှ အချို့အဝက်ကို လက်နက်စွန့်လွှတ်သည့် ကေအိုင်အေတပ်ဖွဲ့ဝင်များကို အလုပ်အကိုင်ခန့်အပ်ရန် အသုံးပြုနိုင်ပါသည်။ ကချင်ပြည်နယ်နည်းတူ မြန်မာနိုင်ငံ အခြားဒေသများကလည်း ကျောက်စိမ်းမှရသည့် အကျိုးအမြတ်ကို ခံစားခွင့်ရှိသင့်သည်ဟု အစိုးရမှ မဖြစ်မနေတိုက်တွန်း သင့်ပါသည်။

ဤစာတမ်းကို အမေးအဖြေပုံစံဖြင့် ဆက်လက်တင်ပြသွားပါမည်။

၁။ ကျောက်စိမ်းရောင်းရငွေပမာဏ မည်မျှရှိသနည်း။

ထိုပမာဏအတွက် အသေအချာသုတေသနပြုလုပ်ထားသည့် လတ်တလောအဖြစ်ဆုံး ခန့်မှန်းချက်ကို Global Witness မှ ပြုလုပ်ခဲ့ပြီး (၂၀၁၄)ခုနှစ်အတွက် အလွန်ဆုံး အမေရိကန်ဒေါ်လာ ၃၁ ဘီလီယံမျှ ရှိနိုင်သည်ဟုပင် ထုတ်ပြန်ခဲ့ပါသည်။ အမှန်တကယ် ပမာဏမှာ ၎င်း၏ထက်ဝက်ခန့် ဒေါ်လာ ၁၅ ဘီလီယံသာ ရှိသည်ဆိုစေ အလွန်တန်ဖိုးကြီးမားနေပါသေးသည်။ တရားဝင်ခန့်မှန်းချက်အရ မြန်မာနိုင်ငံ၏ စုစုပေါင်းအမျိုးသားဝင်ငွေမှာ (၂၀၁၄)ခုနှစ်တွင် ဒေါ်လာ ၇၀ဘီလီယံပင် မရှိသောကြောင့် ကျောက်စိမ်းလုပ်ငန်းတန်ဖိုးမှာ ထိုပမာဏ၏ ငါးပုံတစ်ပုံခန့်လည်း ဖြစ်သည်။

အမျိုးသားဒီမိုကရေစီ အဖွဲ့ချုပ်မှ လုပ်ထုံးလုပ်နည်းများကို ပြုပြင်ပြောင်းလဲမည်ကို စိုးရိမ်သည့်အတွက် ကုမ္ပဏီများမှ ကျောက်စိမ်းမိုင်းတွင်းလုပ်ငန်းအား (၂၀၁၅)ခုနှစ်တွင် အရိန်အဟုန်များစွာ တိုးမြှင့်ခဲ့သည်။ တရားဝင်ထုတ်ပြန်ချက်များအရ ထိုနှစ်တွင် ကျောက်စိမ်းထုတ်လုပ်မှု အလေးချိန်မှာ (၂၀၁၄)ခုနှစ်ထက် ၂.၃ဆ ပိုခဲ့သည်။ ထိုထုတ်လုပ်မှုနှုန်းသည် မတန်တဆဖြစ်ခဲ့သောကြောင့် အနာဂတ်စီမံကိန်းအတွက်

တူးဖော်မှုပမာဏနှင့် ရောင်းရငွေကို တွက်ချက်ရာတွင် ထိုထက်များစွာ လျော့ချသင့်ပါသည်။ (၂၀၁၁)ခုနှစ် ကျောက်စိမ်းထုတ်လုပ်မှု တန်ဖိုးကို ဟားဗတ်တက္ကသိုလ်မှ ဒေါ်လာ ၈ ဘီလီယံဟု ခန့်မှန်းခဲ့သည်။ ယခုလက်ရှိတန်ဖိုးမှာ ထိုပမာဏနှင့် အနည်းအများ ကွဲပြားမှုရှိနိုင်သော်လည်း ယခုစာတမ်းတွင် အနာဂတ် ကျောက်စိမ်းရောင်းချမှု လုပ်ငန်းစီစဉ်ရန်အတွက် ဥပမာအဖြစ် အသုံးပြုပါမည်။ နောင်တွင် ကျောက်စိမ်းမှ ရရှိနိုင်မည့် ဝင်ငွေမှာ အဆမတန်များပြားသောကြောင့် ထိုအချက်ကို ထည့်မတွက်ပါက မြန်မာနိုင်ငံအနေဖြင့် ငြိမ်းချမ်းရေးရရှိရန်ဖြစ်စေ၊ လူမှုအသိုင်းအဝိုင်းတစ်ခုလုံး အတိုင်းအတာနှင့် ချမ်းသာကြွယ်ဝလာရန်ဖြစ်စေ ခက်ခဲပါလိမ့်မည်။

Global Witness ၏ ထုတ်ပြန်ချက်အရ ကျောက်စိမ်းရောင်းချမှု ဝင်ငွေမှာ ဒေါ်လာဘီလီယံသန်းပေါင်း ဆယ်ဂဏန်းနှင့် ချီရိုဂီကြောင်း၊ သို့မဟုတ် ဟားဗတ်တက္ကသိုလ်၏ ခန့်မှန်းချက်ဖြစ်သည့် ထိုပမာဏထက် များစွာနည်းပါးသော ဒေါ်လာရှစ်ဘီလီယံခန့် ရှိကြောင်းကို အချို့အဖွဲ့အစည်းများက သဘောမတူဘဲ ထိုကိန်းဂဏန်းများထက် လျော့နည်းကြောင်း ဆိုကြပါသည်။ သို့သော် ထိုဝေဖန်ချက်များမှာ မမှန်ကန်ကြောင်းကို ထောက်ပြနေသည့် အချက်များစွာလည်း ရှိနေပါသည်။

ပထမအချက် - ကုလသမဂ္ဂ၏ ကုန်သွယ်မှုအချက်အလက်များဆိုင်ရာ စာတမ်းအရ တရုတ်နိုင်ငံအနေဖြင့် (၂၀၁၄)ခုနှစ်တွင် မြန်မာနိုင်ငံမှ အမေရိကန်ဒေါ်လာ ၁၂.၃ ဘီလီယံ တန်ဖိုးရှိသည့် ကျောက်စိမ်းနှင့် အခြားရတနာများကို တင်သွင်းခဲ့သည်။ ထိုပမာဏ အားလုံးနီးပါးမှာ ကျောက်စိမ်းတန်ဖိုးဖြစ်ရန် သေချာလူနီးပါးရှိသည့်အပြင် တရုတ်နိုင်ငံ၏ ကျောက်စိမ်းတင်သွင်းမှုအခွန်မှာ မြင့်မားပြီး မှောင်ခိုနည်းလမ်းဖြင့် သယ်ဆောင်လာရန်လည်း လွယ်ကူသောကြောင့် အမှန်တင်သွင်းသည့် တန်ဖိုးထက်လည်း လျော့နည်းနေမည်ဖြစ်သည်။

ဒုတိယအချက် - ခိုင်လုံသော အစီရင်ခံစာများ၏ အဆိုအရ တရုတ်နိုင်ငံရှိ ကျောက်စိမ်းလုပ်ငန်းတွင် လူပေါင်းသိန်းနှင့်ချီ၍ အလုပ်လုပ်ကိုင်နေကြသည်။ ထိုကဏ္ဍမှာ (၂၀၀၅)ခုနှစ်မှ အစပြုပြီး အရှိန်အဟုန်ကြီးစွာဖြင့် ကျယ်ပြန့်လာခဲ့သည်။ ကွမ်ကျိုးမြို့ရှိ မြို့နယ်တစ်မြို့နယ်တည်းတွင် လုပ်သားနှစ်သိန်းရှိပြီး ယူနန်ပြည်နယ်တွင်မူ လုပ်သားငါးသောင်းရှိပါသည်။ ထိုကဲ့သို့ များပြားလှသော လုပ်သားအရေအတွက်မှာ (ထိုသူများ အလုပ်ဖြစ်နိုင်လောက်သည့် ကုန်ကြမ်းရှိနိုင်သော) ကျောက်စိမ်းအလွန်အကျွံ တူးဖော်မှုနှင့် ညီညွတ်ပါသည်။

တတိယအချက် - အရည်အသွေးအလွန်ကောင်းမွန်ပြီး အဖိုးထိုက်တန်လှသည့် ကျောက်စိမ်းအရိုင်းတုံးကြီးများ တူးဖော်ရရှိထားကြောင်း၊ ၎င်းတို့အနက် အနည်းဆုံးတစ်ခုကို လုံးဝအခွန်မဆောင်ဘဲ တရုတ်နိုင်ငံသို့ တိုက်ရိုက်သယ်ဆောင်သွားခဲ့ကြောင်း သတင်းများလည်း ထွက်ပေါ်နေပါသည်။ ထိုကဲ့သို့ တရားမဝင်မှောင်ခိုလမ်းမှ ထုတ်ယူသွားခဲ့သော ကျောက်စိမ်းတုံး တစ်ခုခြင်းစီသည်ပင် ဒေါ်လာသန်းရာနှင့်ချီ၍ တန်ဖိုးရှိမည်ဖြစ်ပြီး ထိုထက်ပင် ပိုများနိုင်ပါသည်။

စတုတ္ထအချက် - ကျွန်တော်သုတေသနပြုလုပ်ပြီးနောက် တွက်ချက်ထားသော ခန့်မှန်းတန်ဖိုးများကို ကျောက်စိမ်းလုပ်ငန်းအား ထဲထဲဝင်ဝင် သိနားလည်သော ကျွမ်းကျင်သူများနှင့် ဆွေးနွေးခဲ့ပါသည်။ ထို့နောက် အရည်အသွေးအကောင်းဆုံးဖြစ်သော အရည်ကျောက်နှင့် အထည်ကျောက်တို့အတွက် တူးဖော်ပြီး အလေးချိန်နှင့် တန်ဖိုးတို့ကို အမှန်နှင့် ပိုမိုနီးစပ်စေရန် တွက်ချက်ခဲ့ပါသည်။ တူးဖော်သည့် မိုင်းတွင်းနေရာအပေါ် မူတည်၍ ကျောက်စိမ်းအရည်ကွာခြားမှုကို ထည့်သွင်းစဉ်းစားသည့်တိုင် **အရည်အကောင်းဆုံး၊ တန်ဖိုးအကြီးဆုံး (ကျောက်စိမ်းတန်ဖိုး စုစုပေါင်း၏ ၉၀% ကျော်) ကျောက်များမှာ အလေးချိန်အရ ၅% ပင် မရှိပါ။ ထိုထိပ်တန်းကျောက်အားလုံးနီးပါး တူးဖော်ရသမျှကိုလည်း မြန်မာနိုင်ငံသို့ အခွန်ပေးဆောင်ခဲ့ခြင်းမရှိဘဲ တရုတ်နိုင်ငံသို့သာ တိုက်ရိုက်တင်ပို့ခဲ့ပါသည်။** ထိုအချက်ကပင် နေပြည်တော်ကျောက်မျက်ပြွဲများတွင် တရားဝင်ရောင်းချရသည့် ကျောက်စိမ်းတန်ဖိုးနှင့် ယခုသုတေသနစာတမ်းတွင် ကျွန်တော်ခန့်မှန်းထားသော မြန်မာနိုင်ငံမှ တူးဖော်ရရှိသည့် ကျောက်စိမ်းတန်ဖိုး (အသေးစိတ်ကို နောက်ဆက်တွဲ ယ တွင်ရှုပါ) တို့အကြား ကွာခြားချက် အဆမတန်ကြီးမားနေသည့် အကြောင်းရင်းဖြစ်ပါသည်။

တရားဝင်ထုတ်ပြန်ချက်များအရ ကျောက်စိမ်းတူးဖော်မှုနှုန်း အလွန်မြင့်တက်လာကြောင်း အထက်တွင် ဖော်ပြပြီးဖြစ်သည်။ (၂၀၁၄)ခုနှစ်တွင် ကီလိုဂရမ် သန်းပေါင်း ၁၂.၇၅ မှ (၂၀၁၅)ခုနှစ်တွင် ကီလိုသန်းပေါင်း ၃၀ နီးပါးအထိ တိုးမြှင့်တူးဖော်ခဲ့ပါသည်။ ဈေးကွက်တွင် ကျောက်များစုပုံလာပြီး ရောင်းလိုအား များလာသည်နှင့်အမျှ အရည်သွ်ကျောက်စိမ်းတို့၏ ဈေးကလည်း တစ်ဟုန်ထိုး ကျဆင်းလာခဲ့သည်။ မန္တလေးမြို့ခံ ကျောက်စိမ်းကုန်သည်တစ်ဦး၏ အဆိုအရ ကီလို တစ်ရာငါးဆယ်ခန့်ရှိ အလယ်အလတ်အဆင့် ကျောက်စိမ်းတုံးတစ်ခုမှာ (၂၀၁၃)ခုနှစ်တွင် ကျပ်သိန်းငါးထောင်ဈေးပေါက်ခဲ့သော်လည်း ပိုင်ရှင်မှ မရောင်းခဲ့သဖြင့် ဈေးတဖြည်းဖြည်းကျလာရာမှ (၂၀၁၆)ခုနှစ်တွင် ကျပ်သိန်းလေးရာဖြင့်သာ အရောင်းအဝယ်ဖြစ်သွားခဲ့ပါသည်။

သို့သော်လည်း ထိပ်တန်းအဆင့်ရှိသည့် ကျောက်ကောင်းများမှာ ထိုသို့ဈေးကျလာခြင်း မရှိပါ။ အချို့သူများ၏ အဆိုအရ တရုတ်လူမျိုးများက ထိုအရည်အသွေးမြင့် ကျောက်များကို အလွန်နှစ်သက်စွဲမက်သဖြင့် ရောင်းအားရှိသမျှ ဝယ်လိုအားရှိနေသောကြောင့်ဟု ပြောကြပါသည်။ အချို့ကလည်း ထိပ်တန်းအရည် ကျောက်စိမ်းများအား ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုတစ်ခုအနေဖြင့် ဆက်လက်ပြီး ခိုင်ခိုင်မာမာရှိနေစေရန်၊ လုပ်ငန်းရှင်ကြီးများက ၎င်းတို့သို့လှောင်ထားသည့် ထိုကျောက်များ၏ တန်ဖိုးကို မကျစေရန် တစ်ဦးနှင့်တစ်ဦးပူးပေါင်းပြီး ကျောက်စိမ်းဈေးကွက်ကို ဂိုဏ်းဂဏဆန်ဆန် ထိန်းချုပ်ထားသောကြောင့်ဟု ဆိုကြသည်။

မည်သည့်အကြောင်းကြောင့်ပင်ဖြစ်စေ ကျောက်စိမ်းလုပ်ကွက်များ ထပ်မံချပေးခြင်းကို ခေတ္တရပ်ဆိုင်းမည်ဟူသော လတ်တလောဆုံးဖြတ်ချက်က ဈေးကွက်အတွင်းတွင် ကျောက်များပုံနေခြင်းကြောင့် အခြေအနေမငြိမ်မသက်ဖြစ်နေခြင်းကို ပုံမှန်အနေအထားသို့ တဖြည်းဖြည်း ပြန်လည်ရောက်ရှိစေပါလိမ့်မည်။ သို့လှောင်ထားသည့် ကျောက်စိမ်းပမာဏကို အမျိုးမျိုး မှန်းဆနေကြသော်လည်း အနည်းဆုံး ငါးနှစ်စာအရောင်းအတွက်၊ ထိုထက်ပို၍ ကြာရှည်စွာပင် လုံလောက်နိုင်ခြေ ရှိပါသည်။¹

သို့လှောင်ထားသည့် ကျောက်များအနက် အရည်အသွေးမြင့်ကျောက် အမြောက်အမြားပါဝင်နေပါက အခွန်ကောက်ခံရာတွင် ပြဿနာရှိနိုင်ပါသေးသည်။ အဘယ်ကြောင့်ဆိုသော် အခွန်များပေးဆောင်နိုင်ရန် သို့လှောင်ထားသည့် ကျောက်များ၏ ထက်ဝက်ကို ရောင်းချရပါလိမ့်မည်။ အနာဂတ်ထုတ်လုပ်မှုကိုသာ ထိန်းချုပ်ထားနိုင်ပါက ကျောက်ကောင်းများမှာလည်း ဈေးကွက်အတွင်း ပေါများလာပြီး ဈေးကို ကျစေပါလိမ့်မည်။

¹ ခန့်မှန်းချက်တစ်ခုအရ အကျိုးတူဖက်စပ်ကုမ္ပဏီများနှင့် ပုဂ္ဂလိကကုမ္ပဏီများမှ မြန်မာနိုင်ငံအတွင်း သို့လှောင်ထားသည့် ကျောက်စိမ်းတန်ချိန်ပေါင်း ငါးသောင်းခန့်ရှိပြီး နေပြည်တော်တွင် ကျောက်မျက်ရတနာပြပွဲ တစ်ကြိမ်ကျင်းပတိုင်း ပျမ်းမျှရောင်းချရသည့် တန်ချိန်မှာ ၂၀၀၀ခန့်၊ တရုတ်ပြည် ပြပွဲတစ်ခုတွင် ပျမ်းမျှရောင်းချရသည့် တန်ချိန်မှာ ၁၅၀ - ၄၀၀ အကြား ရှိသည်။ (မြန်မာ့ကျောက်မျက်ပွဲများကို တစ်နှစ်လျှင် ၂ - ၃ ကြိမ်သာ ကျင်းပလေ့ရှိသော်လည်း တရုတ်နိုင်ငံတွင်မူ ကျောက်စိမ်းလက်ကားဈေးကွက်ရှိသည့် မြို့တိုင်းတွင် တစ်နှစ်လျှင် အကြိမ် ၂၀စီမျှ ကျင်းပလေ့ ရှိပါသည်။) ကျောက်စိမ်းတူးဖော်မှုများ ရပ်ဆိုင်းသွားသည့်တိုင် ရောင်းဝယ်ဖောက်ကားမှုများ ဆက်လက်ဖြစ်နေပါလိမ့်မည်။ တရုတ်နိုင်ငံအတွင်း သို့လှောင်ထားသည့် ကျောက်စိမ်း အလေးချိန်ပမာဏကို မသိနိုင်သော်လည်း မြန်မာပြည်တွင် လှောင်ထားသည့် ကျောက်များထက် တန်ဖိုးအရ ပို၍များနိုင်ပါသည်။

၂။ ကျောက်စိမ်းအတွက် ဖြစ်နိုင်ခြေရှိသည့် အခွန်နှုန်းမှာ မည်မျှနည်း။

ကျောက်စိမ်းတူးဖော်ရာတွင် ကုန်ကျစရိတ်မှာ အရောင်းတန်ဖိုး၏ ၁၀%နှုန်းပင် မရှိသည့်အတွက် နည်းသည်ဟု ဆိုနိုင်ပါသည်။ တစ်နည်းဆိုသော် ရောင်းချငွေမှ အခွန်၊ လုပ်ငန်းစရိတ်နှင့် အခြားတရားမဝင် ပေးချေမှုများကို ထုတ်နုတ်လိုက်ပြီးနောက် ကျန်ငွေများမှာ အများအားဖြင့် အမြတ်များပင် ဖြစ်ပါသည်။ သို့သော်လည်း အချို့လုပ်ငန်းရှင်များအနေဖြင့် အရည်အသွေးကောင်းသော ကျောက်စိမ်းအများအပြားပါဝင်သည့် အရိုင်းတုံးများကို တူးဖော်ရရှိပါက အမြတ်များများရမည်ဖြစ်ပြီး ကံမကောင်းသည့် လုပ်ငန်းရှင်များအတွက်မူ အရင်းကြေရုံမျှသာ ဖြစ်နိုင်ပါသည်။ သို့သော်လည်း အကောင်းဆုံး၊ တန်ဖိုးအရှိဆုံး ကျောက်စိမ်းတုံးများမှာ အလေးချိန်နည်းပါးပြီး အများအားဖြင့်လည်း တရုတ်နိုင်ငံသို့ မှောင်ခိုလမ်းမှ သယ်ယူသွားသောကြောင့် မည်သူက အမြတ်များများ ရနေသည်၊ မည်သူက အခြေအနေမဟန်ကြောင်းကို တိတိပပပြောဆိုရန် ခက်ခဲပါသည်။

ကေအိုင်အေမှ အသုံးပြုသည့် အခွန်ကောက်နည်းမှာ အကောင်းဆုံးဖြစ်နိုင်ပါသည်။ ထိုစနစ်တွင် သတင်းပေးသူများ နေရာအနှံ့ရှိနေပြီး တန်ဖိုးရှိသော ကျောက်စိမ်းတုံးတစ်ခုကို တူးဖော်ရသည့်အခါ ထိုသတင်းပေးများက အကြောင်းကြားသည်နှင့် ကေအိုင်အေ အခွန်ကောက်ခံသူများက လုပ်ငန်းရှင်ထံသို့ လာရောက်ကောက်ခံသည့်နည်း ဖြစ်ပါသည်။ ကျောက်စိမ်းတူးဖော်မှု၏ အချက်အချာဖြစ်သော ဖားကန့်ဒေသတွင် ကေအိုင်အေမှ အခွန်ကောက်ခံသူ ဆယ်ယောက်သည် (ယခင်) သတ္တုတွင်းဝန်ကြီးဌာနမှ ထောင်ပေါင်းများစွာသော ဝန်ထမ်းများထက် အခွန်ပမာဏ ပို၍ကောက်ခံနိုင်ပါသည်။ အဘယ့်ကြောင့်ဆိုသော် ကေအိုင်အေမှ ကောက်ခံသည့် အခွန်ကိုရှောင်ပါက ကိုယ်ထိလက်ရောက် အကြမ်းဖက်ခံ ရနိုင်သောကြောင့်လည်း ဖြစ်နိုင်ပါသည်။ သို့သော် အခွန်စည်းကြပ်ရာတွင် အရည်အသွေးအမြင့်ဆုံးသော ကျောက်စိမ်းများကိုသာ အဓိကပစ်မှတ်ထားသည့်စနစ်က အရည်နိမ့်ကျောက်စိမ်းများကိုသာ တူးဖော်ရရှိသည့် အမြတ်သိပ်မကျန်သည့် လုပ်ငန်းရှင်များကိုလည်း အခွန်ကြောင့် ဝန်ထုပ်ဝန်ပိုး အလွန်အကျွံမဖြစ်စေဘဲ ဆက်လက်လုပ်ကိုင် စေနိုင်ပါလိမ့်မည်။

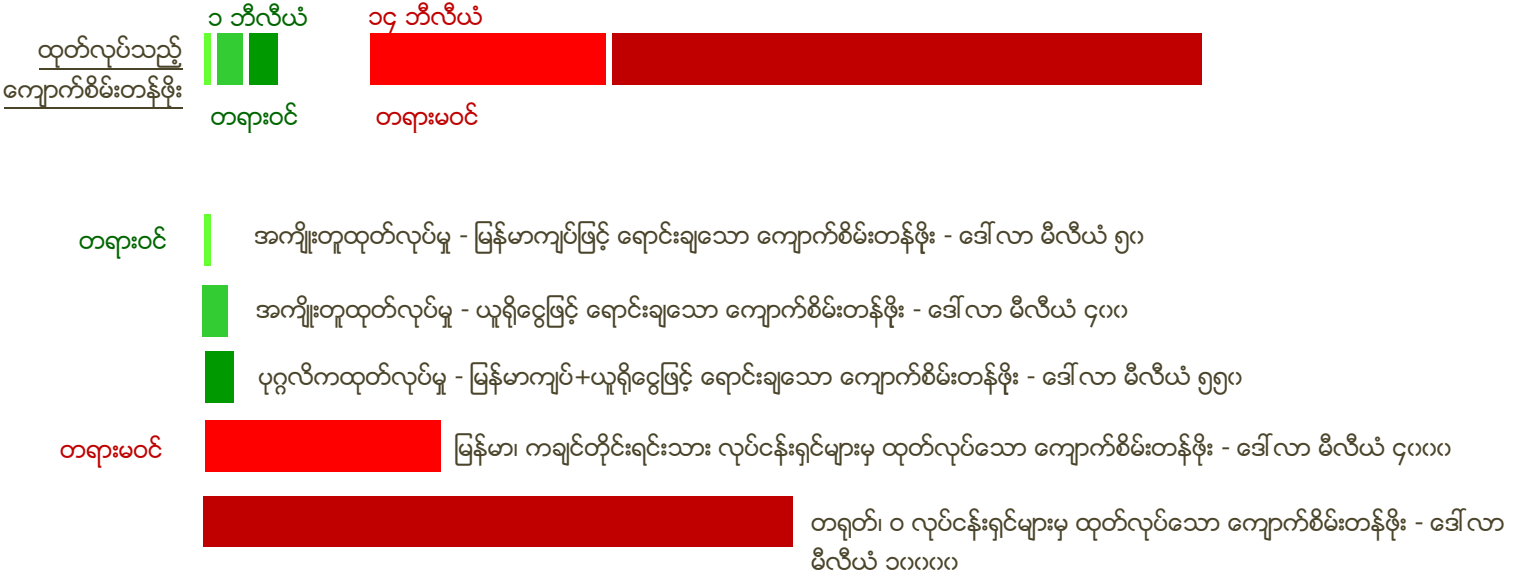
ကျောက်စိမ်းနှင့်နှိုင်းယှဉ်ပါက အခြားသဘာဝသယံဇာတများ၏ ထုတ်လုပ်မှုကုန်ကျစရိတ်နှင့် တန်ဖိုးအချိုးမှာ ပိုမိုမြင့်မားပါသည်။ တနည်းဆိုသော် အမြတ်ပိုနည်းပါသည်။ ဥပမာဆိုလျှင် အင်ဒိုနီးရှားနိုင်ငံ၊ အာချေပြည်နယ်မှ သဘာဝသယံဇာတကဏ္ဍ၏ ပမာဏမှာ ၂၀၁၀ - ၁၁ ဘဏ္ဍာရေးနှစ်တွင် အမေရိကန်ဒေါ်လာ ၁.၅ ဘီလီယံဖြစ်ပြီး ထိုတန်ဖိုး၏ အများစုကို သဘာဝဓါတ်ငွေ့မှ ရခဲ့သည်။ အာချေပြည်နယ်၏ ဓါတ်ငွေ့ဝေစုမှာ

အသားတင်အမြတ်၏ ၇၀% ဖြစ်သော်လည်း² ထိုနှစ်က ဒေါ်လာ ၈၀ မီလီယံသာ ရခဲ့ပါသည်။
တနည်းအားဖြင့်ဆိုသော် သဘာဝဓါတ်ငွေ့၏ ထုတ်လုပ်မှုစရိတ်မှာ အလွန်မြင့်သောကြောင့် အမြတ်၏ ၇၀%မှာ ရောင်းချတန်ဖိုးစုစုပေါင်း၏ ၆%ပင် မရှိပါ။

လက်ရှိတွင် မြန်မာအစိုးရမှ တရားဝင်ကောက်ခံရရှိသော အခွန်မှာ တူးဖော်ရသည့် ကျောက်စိမ်းများတန်ဖိုး၏ ၃% ခန့်သာ ရှိသောကြောင့် အလွန်နည်းသည်ဟု ဆိုနိုင်ပြီး ထို ၃% အနက်မှ မဆိုစလောက်ကိုသာ ကချင်ပြည်နယ်က ရရှိပါသည်။ အောက်ပါပုံတွင် (၂၀၁၄)ခုနှစ်အတွင်း ကျောက်စိမ်းအရောင်းတန်ဖိုးများကို ဖော်ပြထားပြီး စုစုပေါင်းခန့်မှန်းတန်ဖိုး ဒေါ်လာ ၁၅ ဘီလီယံအနက်မှ အစိမ်းရောင်ဖြင့် ပြထားသော ၁ ဘီလီယံကသာ တရားဝင်အရောင်းဖြစ်သည်။

² အင်ဒိုနီးရှားနိုင်ငံမှ အာချေပြည်နယ်သည် ပြည်ထောင်စုအစိုးရ၊ တပ်မတော်တို့နှင့် နှစ်ပေါင်းကြာရှည်စွာ စစ်မက်ဖြစ်ပွားခဲ့သည်။ ထိုပဋိပက္ခကို အဆုံးသတ်ရန် ဒေသထွက် သဘာဝဓါတ်ငွေ့ရောင်းရငွေမှ အသားတင်အမြတ် ၇၀% ကို ပြည်နယ်သို့ ခွဲဝေပေးပါမည်ဟု သဘောတူညီခြင်းဖြင့် ငြိမ်းချမ်းရေးစာချုပ်ကို ချုပ်ဆိုနိုင်ခဲ့ပါသည်။

(၂၀၁၄)ခုနှစ်အတွက် ကျောက်စိမ်းရောင်းချပုံ ခန့်မှန်းချက် သရုပ်ပြပုံ

ကချင်ပြည်နယ်မှ ကျောက်စိမ်းထုတ်လုပ်သူများနှင့် တွေ့ဆုံမေးမြန်းရာတွင် ဝတိုင်းရင်းသားမဟုတ်သည့် (ကချင်၊ သို့ ဗမာ အစရှိသည့်) စီးပွားရေးလုပ်ငန်းရှင်များက ၎င်းတို့အနေဖြင့် တရားဝင်အခွန်ငွေနှင့် တရားမဝင်ပေးကမ်းရမှုများ စုစုပေါင်းပါက ကျောက်စိမ်းတန်ဖိုး၏ ၅၀% ပင် ရှိနေပြီဖြစ်ကြောင်း ဆိုကြပါသည်။ ဝတိုင်းရင်းသားနှင့် တရုတ်လူမျိုးများမှာမူ ထိုမျှမပေးရဟုလည်း ပြောကြသည်။ ဤစာတမ်းတွင် (၂၀၁၄)ခုနှစ်အတွက် ထုတ်လုပ်သော ကျောက်စိမ်းတန်ဖိုးအား ၁၅ ဘီလီယံဒေါ်လာဟု လျော့လျော့ပေါ့ပေါ့ခန့်မှန်းထားရာ ထိုပမာဏကို မည်သူက မည်မျှရသည်ကို နောက်ဆက်တွဲ (ခ)တွင် ဖော်ပြထားပါသည်။ ၎င်းမှာ ရရှိနိုင်သမျှ အချက်အလက်အပေါ် အခြေခံထားသည့်အတွက် ထိုအတိုင်း ဖြစ်သည်ဟု ကံသေကံမ မဆိုနိုင်ပါ။ ထိုဝေစု၏ အနှစ်ချုပ်ကို စာမျက်နှာ (၁၄)တွင် တင်ပြထားရာ ကျောက်စိမ်းထုတ်လုပ်မှုမှ အမြတ်ထွက်သူများအနက် ကုမ္ပဏီများ၊ အခြားအုပ်စုများနှင့် နှိုင်းယှဉ်ပါက မြန်မာနိုင်ငံအစိုးရနှင့် ကေအိုင်အေပင်လျှင် မပြောပြလောက်သည့် ပမာဏသာ ရရှိနေသည်ကို တွေ့နိုင်ပါသည်။

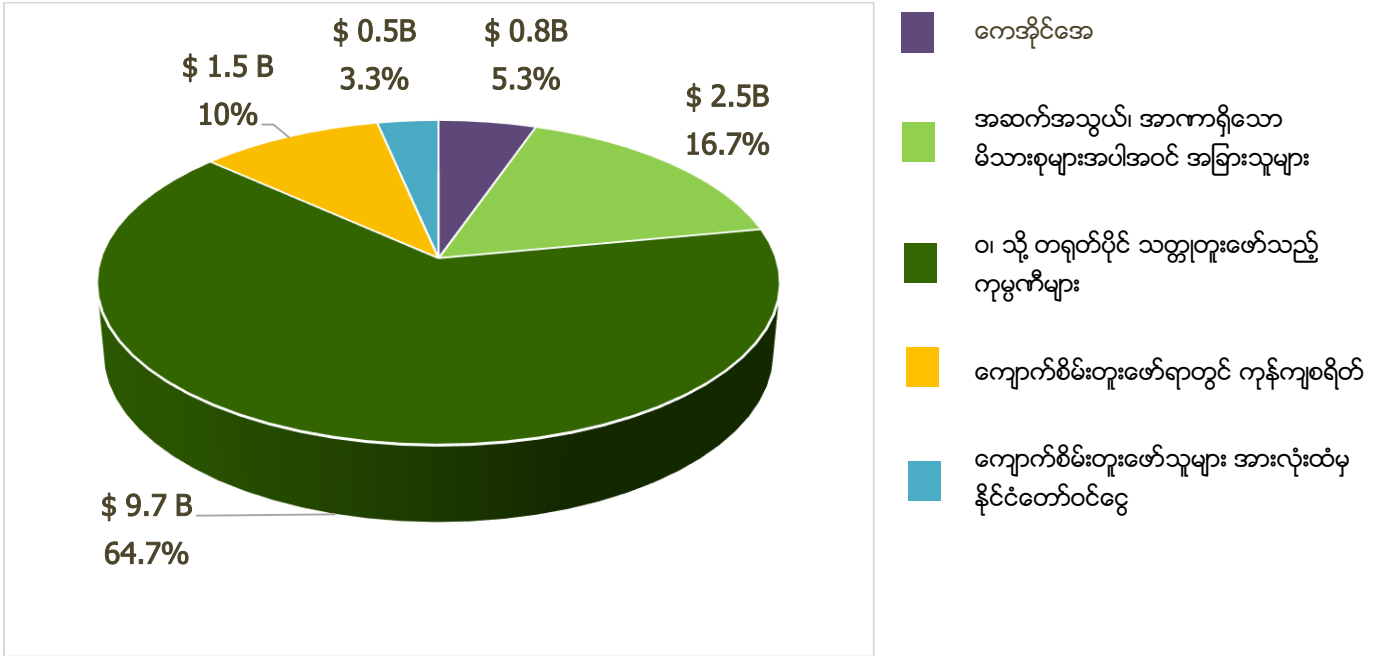
နောင်လာမည့်နှစ်များတွင် ကျောက်စိမ်းကို ဒေါ်လာ ၈ ဘီလီယံတန်ဖိုးအထိ ထိန်းထိန်းသိမ်းသိမ်း ထုတ်လုပ်ပြီး အခြားတရားမဝင်ပေးရသော ဆက်ကြေးများကို မကောက်ခံနိုင်အောင် စီမံ၍ တရားဝင်အခွန် ၅၀% ကိုသာ

စည်းကြပ်မည်ဆိုပါက မြန်မာနိုင်ငံအတွင်း ခွဲဝေသုံးစွဲနိုင်ရန် အခွန် ဒေါ်လာ ၄ ဘီလီယံရရှိပါလိမ့်မည်။ ထိုပမာဏမှာ လက်ရှိ မြန်မာနိုင်ငံအနေဖြင့် ကျောက်စိမ်းမှရနေသော ဝင်ငွေ၏ ဆယ်ဆလည်း ဖြစ်ပါသည်။ ကျောက်စိမ်းလုပ်ငန်းကို ရင်းနှီးကျွမ်းဝင်သူများနှင့် တွေ့ဆုံမေးမြန်းချက်များနှင့် အခြားအချက်အလက်များအရ တရားမဝင် ပေးဆောင်ခများ၊ ဆက်ကြေးများ မရှိပါက ၅၀% အခွန်ကောက်နိုင်ရန်မှာ ဖြစ်နိုင်ပါသည်။ သို့သော် မည်သူက ကျောက်မအောင်သဖြင့် အခွန်လျော့ပေါ့ပေးသင့်သည်၊ မည်သူက ကျောက်ကောင်းရသဖြင့် အမြတ်များသောကြောင့် ၅၀% အခွန်ဆောင်ရန် တတ်နိုင်သည်ဟူ၍ ခွဲခြားသည့် နည်းလမ်းတစ်ခုကို လိုပါလိမ့်မည်။³

အောက်ပါ သရုပ်ပြပုံမှာ အပ်ကျမပ်ကျဖြစ်သည်ဟု မဆိုနိုင်သော်လည်း ကျွန်တော်တို့ သုတေသနအဖွဲ့မှ ယခုအချိန်အထိ ပြုလုပ်ပြီးခဲ့သော တွေ့ဆုံမေးမြန်းမှုများကို အခြေခံထားသည့် မှန်းဆချက်ဖြစ်ပါသည်။ ထိုအချက်အလက်များ တွက်ချက်ထားပုံနှင့် လစ်ဟာကွက်များကို နောက်ဆက်တွဲ (ခ)နှင့် (ဂ)တို့တွင် အသေးစိတ်ဖော်ပြထားပါသည်။ ထိုသို့ မရေရာမှုများရှိနေသည့်တိုင်၊ ကျောက်စိမ်းတန်ဖိုးကို လျော့ပေါ့၍မှန်းထားသည့်တိုင် အဓိကဆိုလိုရင်းမှာ (၂၀၁၄)ခုနှစ် ထွက်ရှိသည့် တရားဝင်ပေးဆောင်ရသည့် လိုင်စင်၊ လုပ်ငန်းလုပ်ကိုင်ခွင့်၊ အခွန်များမှာ ၃ - ၄% သာရှိပြီး ထုတ်လုပ်မှုစရိတ်ကလည်း ၁၀% ဖြစ်သောကြောင့် မများလှပါ။ ယခုလက်ရှိတွင် အမြတ်အထွက်ဆုံးသူများမှာ ပုဂ္ဂလိက ထုတ်လုပ်သူများနှင့် အခြားအဆက်အသွယ်ရှိသော၊ အာဏာရှိသောအုပ်စုများမှ ရနေသည့် ဘေးပေါက်ဝင်ငွေများ ဖြစ်သည်။ ကျောက်စိမ်းတူးဖော်မှုလုပ်ငန်း လုပ်ထုံးစဉ်လာများကို ပြန်လည်သုံးသပ်ပါက ယနေ့အခြေအနေသည် နောက်ဆက်တွဲ (င)တွင် ဖော်ပြထားသည့် ကိုလိုနီခေတ်မတိုင်မီ ကျင့်သုံးခဲ့သည့်ပုံစံနှင့် အလွန်ကွာခြားသည်ကိုလည်း တွေ့နိုင်ပါသည်။

³ ထုတ်လုပ်မှုစရိတ်များ ကြီးမြင့်သောကြောင့် အခွန်မှာ ဝန်ထုပ်ဝန်ပိုးဖြစ်သည်ဟု ကျောက်လုပ်ငန်းရှင်များက ဆိုလေ့ရှိသည်။ ကံမကောင်း၍ ကျောက်မအောင်ပါက ထိုအချက်မှာ ဖြစ်နိုင်သော်လည်း အများစုအတွက်မှာမူ အခြားပေးဆောင်ရမှုများမရှိဘဲ တရားဝင်အခွန် ၅၀% ကိုသာ ပေးမည်ဆိုပါက အမြတ်ရနေဦးပါလိမ့်မည်။

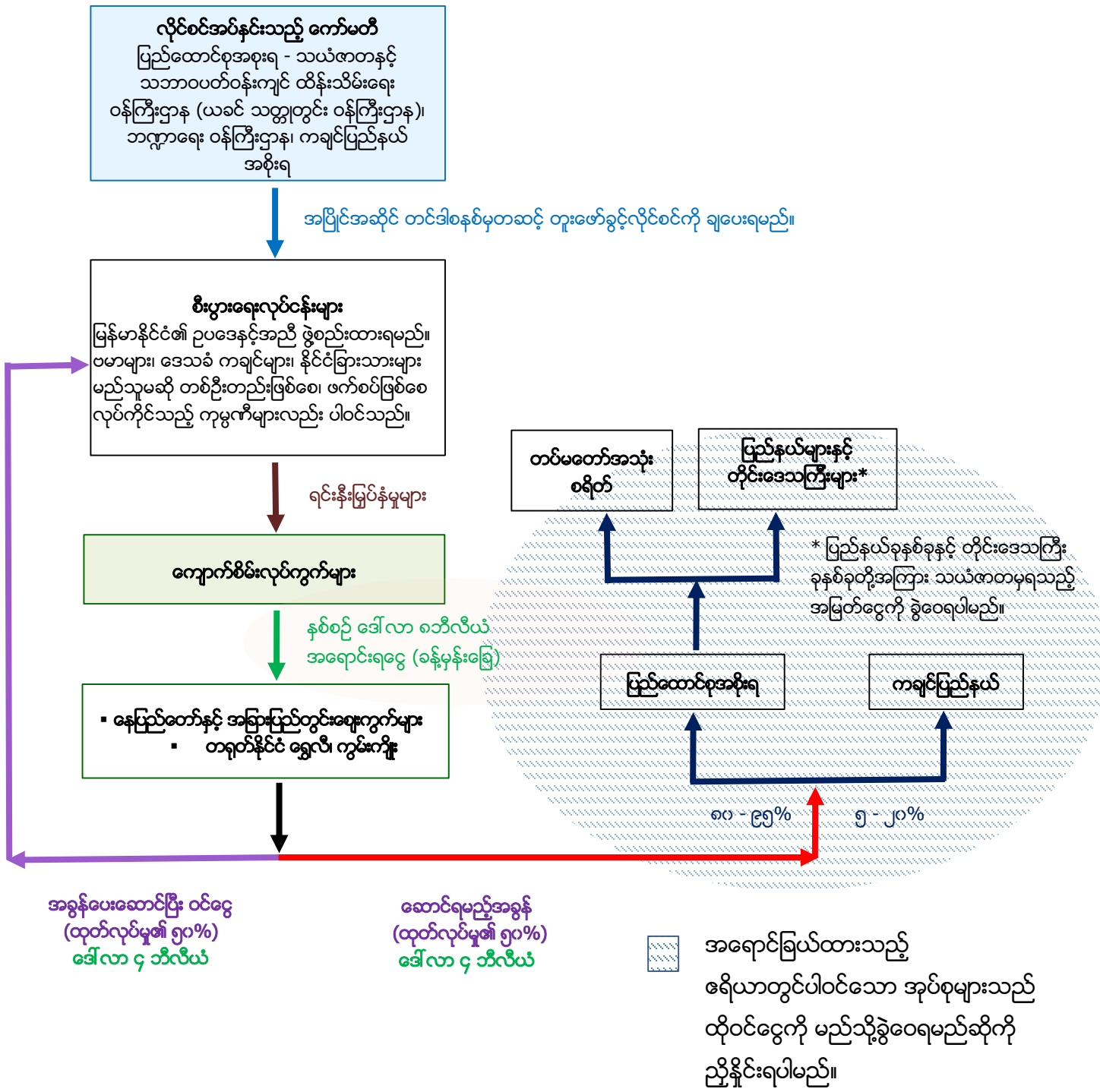
(၂၀၁၄) တွင် ရောင်းချရသည့် ကျောက်စိမ်းတန်ဖိုး၏ ဝေစုကို ခန့်မှန်းချက်
 - စုစုပေါင်းအရောင်းတန်ဖိုးကို ဒေါ်လာ (၁၅) ဘီလီယံဟု ယူဆပါသည်

၃။ ကျောက်စိမ်းမှ ရသည့်ဝင်ငွေကို မည်ကဲ့သို့ခွဲဝေနိုင်သနည်း။

အရေးအကြီးဆုံးအချက်မှာ သဘာဝသယံဇာတမှ ရရှိသည့်ဝင်ငွေများကို ခွဲဝေသည့် ဖြစ်စဉ်မှာ ကျွမ်းကျင်ပညာရှင်များမှ ပုံသေတွက်ပေးရမည့် ကိစ္စမဟုတ်ဘဲ နိုင်ငံရေးအရ ညှိနှိုင်းရမည့် ကိစ္စဖြစ်ပါသည်။ လောလောဆယ်တွင် တရားမဝင် ပေးဆောင်နေမှုများကြောင့် မည်သူက မည်မျှရနေသည်ကို တိတိကျကျ မသိနိုင်သည့်အတွက် မူကြမ်းတစ်ရပ်ဖော်ဆောင်ရန်ပင် ခက်ခဲပါသည်။ အောက်ပါသရုပ်ပြပုံတွင် နည်းတစ်ခုကို နမူနာအဖြစ် ဖော်ပြထားပါသည်။

ကျောက်စိမ်းမှရရှိသည့် ဝင်ငွေများကို အနာဂတ်တွင် ခွဲဝေနိုင်ပုံ နည်းတစ်နည်း
 (အောက်ပါပုံမှာ ပုံသေဖြစ်ရမည်ဟု မဆိုလိုပါ။ သက်ဆိုင်သူများအကြား ညှိနှိုင်းနိုင်ပါသည်။)

အင်ဒိုနီးရှားနိုင်ငံ၊ အာချေပြည်နယ်တစ်ခုလုံး၏ အစိုးရအသုံးစရိတ်အရ လူတစ်ဦးချင်းစီအတွက် တစ်နှစ်ပျမ်းမျှစရိတ်မှာ ဒေါ်လာငါးရာဖြစ်သည်။ နိုင်ငံသားတစ်ဦးချင်းစီအတွက် ညှိယူထားသည့် အမျိုးသားဝင်ငွေမှာ အင်ဒိုနီးရှားတွင် တစ်နှစ်လျှင် ဒေါ်လာ တစ်သောင်းကျော်၍ မြန်မာနိုင်ငံထက် နှစ်ဆပိုသည်။ အာချေမှရသည့် ဝေစုမှာ နိုင်ငံတွင်း အခြားပြည်နယ်များနှင့်ယှဉ်လျှင်လည်း ပိုများသဖြင့် ဒေါ်လာငါးရာမှာ မြန်မာနိုင်ငံထက် ပို၍ကြွယ်ဝသော အင်ဒိုနီးရှားအဆင့်အတန်းနှင့်ပင်လျှင် ရက်ရောသည်ဟု ဆိုနိုင်ပါသည်။ အာချေနှင့်တန်းတူ ကချင်ပြည်နယ်တွင်လည်း လူတစ်ဦးချင်းစီ တစ်နှစ်ဒေါ်လာငါးရာ အစိုးရအသုံးစရိတ် ရမည်ဆိုလျှင် ပြည်နယ်တစ်ခုလုံးအတွက် (လူပေါင်း ၁.၆ သန်းခန့် ရှိသောကြောင့်) ဒေါ်လာ ၈၀၀ မီလီယံ လိုမည်ဖြစ်ပြီး ထိုဝင်ငွေကို ကျောက်စိမ်းမှ ရနိုင်ပါသည်။

ထိုသန်းရှစ်ရာသည် ကျောက်စိမ်းလုပ်ငန်းမှ နိုင်ငံတော်အနေဖြင့် ရရှိမည့် ခန့်မှန်းဝင်ငွေ ဒေါ်လာ ၄၁၀၀ မီလီယံ၏ ၂၀% ဖြစ်ပြီး ကချင်ပြည်နယ်အနေဖြင့် အများဆုံးရရှိနိုင်သော ပမာဏဖြစ်သည်ဟု ဆိုကြပါစို့။ သို့မဟုတ် အာချေပြည်နယ်က သဘာဝခါတ်ငွေ ဝင်ငွေစုစုပေါင်း၏ ဝေစုအဖြစ်ရသည့် ရာခိုင်နှုန်းပမာဏအတိုင်း ကချင်ပြည်နယ်မှ ရမည်ဆိုပါက ကျောက်စိမ်းဝင်ငွေ၏ ၅% ကို ရပါလိမ့်မည်။ သို့သော် ကချင်ပြည်နယ်တွင် ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှု နည်းပါးခြင်း၊ (အဆောက်အဦနှင့် အများသုံးလမ်းပန်းတံတားများ) ပျက်စီးမှု များပြားခြင်း၊ နောင်တွင် လက်နက်စွန့်လွှတ်မည့်သူများကို အလုပ်အကိုင်များပေးရန်လိုခြင်းတို့ကြောင့် လက်တွေ့ကျကျ သုံးသပ်ပါက ၅% ထက်ပိုရရန်လိုပါလိမ့်မည်။ ကချင်ပြည်နယ်အတွက် ဝေစုကို ခွဲဝေပေးပြီးနောက် ကျန်ပမာဏကို အခြားနိုင်ငံများတွင် ပြည်ထောင်စုအစိုးရအား ဝင်ငွေပေးဆောင်သည့် စနစ်ဖြင့် ပေးနိုင်ပါသည်။

သို့သော် ကျောက်စိမ်းမှရရန်ရှိသည့် အခွန်များကို အပြည့်အဝကောက်ခံနိုင်ရန် တပ်မတော်မှ တက်တက်ကြွကြွ ပါဝင်ရန်လည်း လိုအပ်သည်။ တပ်အနေဖြင့် စာရင်းပြင်ပမှ ရနေသော အခြားဝင်ငွေများကို လက်လွှတ်ရမည့်အတွက် တစ်နည်းနည်းဖြင့် အစားထိုးပေးရန် လိုပါသည်။⁴ ကျောက်စိမ်းမှ ရသည့်ဝင်ငွေများကို အမျိုးသားဒီမိုကရေစီအဖွဲ့ချုပ် အစိုးရမှ တစ်နိုင်ငံလုံး အတိုင်းအတာဖြင့် အရေးကြီးသည့် အခြားလုပ်ငန်းဆောင်တာများကို အကောင်အထည်ဖော်ရာတွင် သုံးစွဲရန်လည်း လိုအပ်သဖြင့် ထိုအချက်ကို သတိမူ၍ တပ်မတော်၏ ဝေစု မည်ရွေ့မည်မျှ ဖြစ်သင့်သည်ဆိုသည်ကို ညှိနှိုင်းရပါလိမ့်မည်။

⁴ ထိုသို့တရားမဝင် အမြတ်ထွက်နေသောသူများအနက် အကျိုးအမြတ်အရဆုံးသူများမှာ လက်ရှိတာဝန်ထမ်းဆောင်နေသော တပ်မတော်သားများသာ ဖြစ်သည်ဟု မဆိုလိုပါ။ သို့သော် တွေ့ဆုံမေးမြန်းခဲ့သူ အချို့က တပ်အနေဖြင့် ထိုဝင်ငွေအချို့အဝက်ကို ရရှိနေကြောင်း ဆိုကြပါသည်။ အမျိုးသားဒီမိုကရေစီအဖွဲ့ချုပ် အစိုးရနှင့် ပူးပေါင်းလုပ်ကိုင်ရန်၊ အငြိမ်းစားယူပြီးသူများအပါအဝင် တပ်မတော်သားအချို့ရရှိနေသည်ဟုဆိုသော တရားမဝင် ဝင်ငွေများကို ဖြတ်တောက်ရန် စသည်တို့မှာ ပေါ့သေးသေးမဟုတ်သည့် ဆုံးဖြတ်ချက်များဖြစ်ပါသည်။ တပ်မတော်၏ ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှု အပြည့်အဝရရှိရန် တပ်မတော်၏ တရားဝင်အသုံးစရိတ်ကို တိုးမြှင့်ပေးရန် လိုကောင်းလိုပါလိမ့်မည်။

ယခုအကြောင်းအရာနှင့် ဆက်စပ်၍ ကိုလိုနီခေတ်မတိုင်မီ (၁၈၈၀)ပြည့်နှစ်များတစ်ဝိုက်က ဗမာဘုရင်နှင့် ကချင်သူကောင်းမျိုးများအကြား ကျောက်စိမ်းအမြတ်ငွေများအား မညှိသို့ခွဲဝေခဲ့သည်။ နှစ်ဘက်လုံးမှ ဝေစုမည်မျှရသည်ကို သမိုင်းကြောင်း ပြန်လှန်လေ့လာနိုင်ပါသည်။ (အသေးစိတ်ကို နောက်ဆက်တွဲ (င) တွင် ရှုပါ။ ထိုအချိန်ကပင် တရုတ်ကျောက်တူးသူများ၏ ကဏ္ဍကြီးမားခဲ့ကြောင်းလည်း မြင်နိုင်ပါသည်။)

ငြိမ်းချမ်းရေးစာချုပ်ကို ဖော်ဆောင်ရာတွင် အတင်းအဓမ္မ ဖိအားပေးခြင်းမဟုတ်ဘဲ မှန်မှန်ကန်ကန် အားလုံးသဘောတူနိုင်မည့် အနေအထားအထိ ညှိနှိုင်းပါက တပ်မတော်၏ တပ်သားအရေအတွက်နှင့် အသုံးစရိတ်ကို တဖြည်းဖြည်းလျှော့ချရန် ဖြစ်နိုင်ပါသည်။ သို့သော်လည်း လူလျှော့သည့် ပမာဏအတိုင်း အသုံးစရိတ်ကို လျှော့ချနိုင်မည်မဟုတ်ကြောင်းလည်း သတိပြုရပါမည်။ အဘယ့်ကြောင့်ဆိုသော် တပ်မတော်အနေဖြင့်လည်း လက်နက်အင်အား ပိုမိုကောင်းမွန်လာစေရန်နှင့် စွမ်းဆောင်ရည်တိုးတက်လာစေရန် သင်တန်းများအတွက် ရင်းနှီးမြှုပ်နှံလိုမည်ဖြစ်ပြီး ထိုအရာနှစ်ခုလုံးမှာ ကုန်ကျစရိတ်များသောကြောင့် ဖြစ်သည်။ အင်ဒိုနီးရှားနိုင်ငံ၊ အာချေပဋိပက္ခကို သဘောတူဖြေရှင်းအပြီး ခေတ်မီသော၊ တပ်မတော်မှ တသီးတခြားဖြစ်သော ရဲတပ်ဖွဲ့ကို တည်ထောင်ရန်လည်း လိုကောင်းလိုပါမည်။

ပြည်ထောင်စုအဆင့်မှ ရရှိသည့် ဝင်ငွေများကို မည်သို့မည်ပုံခွဲဝေမည်ဆိုသည်မှာ အငြင်းပွားနိုင်ဖွယ် အချက်တစ်ချက် ဖြစ်သည်။ ဗဟိုဝင်ငွေအား မည်သို့ခွဲဝေမည် ဆိုသည်ကို ဒီမိုကရေစီကျင့်သုံးသည့် နိုင်ငံများအားလုံးတွင် လွှတ်တော်က ဆုံးဖြတ်ရသည်မှာ ထုံးစံဖြစ်ပါသည်။ သို့သော် အမေရိကန်ဒေါ်လာ ဘီလီယံနှင့်ချီသော ဝင်ငွေများ ရှုတ်ချည်းထွက်ပေါ်လာပါက ထိုငွေများကို မိမိတို့ ရသင့်သည်ဟု တောင်းဆိုသော အုပ်စုများလည်း ပေါ်ပေါက်လာပါလိမ့်မည်။ ထိုကိစ္စကို ဖြေရှင်းရန်တစ်နည်းမှာ ပြည်နယ်၊ တိုင်းဒေသကြီး၊ ထို့ထက်ပို၍ မြို့နယ်အဆင့်များအထိ မည်သို့ရန်ပုံငွေခွဲဝေပေးမည်ဆိုသည့် ပုံသေနည်းကို ကြိုတင်ထားရှိရန်ဖြစ်သည်။

လွယ်ကူရိုးရှင်းသည့်နည်းတစ်နည်းမှာ အင်ဒိုနီးရှားတွင် တွင်တွင်ကျယ်ကျယ် အသုံးပြုခဲ့သည့် ကျေးလက်ဒေသ အခြေခံအဆောက်အအုံ အစီအစဉ်များ (Inpres Programs) အရ ဒေသတစ်ခုတွင် နေထိုင်သော လူအရေအတွက်ပေါ်မူတည်၍ ခွဲဝေပေးရန်ဖြစ်သည်။ သို့သော် ထိုအစီအစဉ်များကို လက်တွေ့ အကောင်အထည်ဖော်ရာတွင် ဒေသတစ်ခုချင်းစီ၏ မဖွံ့ဖြိုး၊ မတိုးတက်မှုနှင့် အခြားအချက်များကိုပါ ထည့်သွင်းစဉ်းစားသောကြောင့် လူဦးရေအပေါ်သာ မူတည်သည့် တသမတ်တည်းဖြစ်သော ပုံသေနည်းများကို သင့်တော်သည့်အတိုင်း ပြင်ဆင်ပြီးမှ အသုံးပြုကြသည်။

ဒုတိယနည်းတစ်နည်းမှာ ဒေသ၏အကျယ်အဝန်းအပေါ်မူတည်ပြီး စတုရန်းမိုင်အတိုင်း ဝင်ငွေကို ခွဲဝေပေးရန်ဖြစ်သည်။ ထိုနည်းကို ကျင့်သုံးပါက ကျယ်ပြန့်ပြီး လူဦးရေနည်းပါးသော ဒေသများအနေဖြင့် လမ်းပန်းတံတား တည်ဆောက်ရာနှင့် လျှပ်စစ်မီးသွယ်တန်းရာတွင် လူဦးရေများသော ဒေသများထက် ကုန်ကျစရိတ်များမည်ဖြစ်သောကြောင့် ၎င်းတို့အတွက် တွက်ခြေကိုက်နိုင်ပါသည်။ သို့သော်လည်း မတူညီသည့် လိုအပ်ချက်များလည်း ကွဲပြားသည့် ဒေသများအကြား တစ်ဦးနှင့်တစ်ဦး အငြင်းပွားဖွယ်ရာများကို အတတ်နိုင်ဆုံးလျှော့ချပြီး အများလက်ခံနိုင်မည့်နည်းမှာ ဝင်ငွေခွဲဝေသည့် ပုံသေနည်း ချမှတ်ရာတွင် လူဦးရေနှင့် ဧရိယာနှစ်ခုစလုံးအား ထည့်သွင်းတွက်ချက်ရန်ပင်ဖြစ်သည်။ ဥပမာအားဖြင့် ဝင်ငွေ အမေရိကန်ဒေါ်လာ ၁ ဘီလီယံကို ထိုအချက်နှစ်ချက်လုံးအား ထည့်သွင်းစဉ်းစား၍ မည်သို့ခွဲဝေနိုင်သည့် နမူနာကို နောက်ဆက်တွဲ (က)တွင် ဖော်ပြထားပါသည်။

၄။ နိုင်ငံရေးအရ အမျှော်အမြင် ကြီးမားသည့် အပေးအယူတွင် သက်ဆိုင်သူအားလုံးကို ထည့်သွင်းစဉ်းစားပါမည်လား။

သက်ဆိုင်သူများအားလုံးကို ဖြစ်နိုင်သမျှ ပါဝင်စေရပါမည်။ ကျောက်စိမ်းတူးဖော်သည့်လုပ်ငန်းတွင် ကြီးစိုးနေသော ဝနှင့် ကိုးကန့် ကုမ္ပဏီများအနေဖြင့် ဆက်လက်လုပ်ကိုင်လိုပါက အပေးအယူတွင် ပါဝင်လာစေရန် အခွင့်အလမ်းပေးနိုင်သော်လည်း ထိုသူများ ပါဝင်လာသည့်အချိန်အထိ စာင့်ဆိုင်းရန် မလိုအပ်ပါ။ ပူးပေါင်း၍ အပေးအယူလုပ်မည်ဆိုပါက ထိုသူများအနေဖြင့် ကုမ္ပဏီအတွက် ထားရှိသည့် လုံခြုံရေးနှင့် လက်နက်ကိုင်တပ်များကို စွန့်လွှတ်ရမည်ဖြစ်သောကြောင့် သဘောတူသော်မှ တူပါလိမ့်မည်။ သို့သော်လည်း မပူးပေါင်းပါက ကျောက်စိမ်းလုပ်ငန်းလုပ်ကိုင်ခွင့် လိုင်စင်များကို ဆုံးရှုံးမည်ဖြစ်သောကြောင့် မိမိတို့၏ ရွေးချယ်မှုကို ပြန်လည်သုံးသပ်သည်လည်း ဖြစ်နိုင်ပါသည်။ ထို့အတူပင် ကိုးကန့်ဒေသအနေဖြင့်လည်း တရုတ်နိုင်ငံ၏ ထောက်ခံချက်ကို နောက်ကွယ်မှ ဆက်လက်ရနေပါက လက်နက်စွန့်ရန် သဘောတူလိမ့်မည် မဟုတ်ပါ။⁵ ကိုးကန့်တို့၏ ပူးပေါင်းပါဝင်မှုမှာ လိုလားအပ်သော်လည်း ထိုအချက်ကို ငဲ့ကွက်နေရသောကြောင့် ကျန်သည့် တိုင်းရင်းသားအုပ်စုများအားလုံး၊ တပ်မတော်နှင့် အမျိုးသားဒီမိုကရေစီ အဖွဲ့ချုပ်ဦးဆောင်သည့် အစိုးရတို့အကြား မဟာမိတ်ဖွဲ့စည်းပြီး အတူတကွလုပ်ဆောင်ရမည့် အရေးကို နှောင့်နှေးစေခြင်း မဖြစ်သင့်ပါ။

အမျိုးသားဒီမိုကရေစီ အဖွဲ့ချုပ်အစိုးရမှ ပြည်နယ်များကို အတိုင်းအတာတစ်ခုအထိ ကိုယ်ပိုင်လွတ်လပ်ခွင့်ပေးခြင်း၊ ဒေသဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးအတွက် သယံဇာတမှရသည့် ဝင်ငွေများကို

⁵ တရုတ်ကုမ္ပဏီများအနေဖြင့် အခွန် ၅၀% ကိုပေးဆောင်သည့်အပြင် သဘာဝပတ်ဝန်းကျင် မထိခိုက်စေရန်အတွက် ကျောက်တူးပြီးနောက် ပြန်လည်ရှင်းလင်းပေးမည်ဆိုပါက ၎င်းတို့ကို လုပ်ကိုင်ခွင့်ပေးနိုင်ပါသည်။ လုပ်ကိုင်ရမည့် တာဝန်များ၊ အခွင့်အရေးများမှာ ဝကုမ္ပဏီများနှင့် တန်းတူပင် ဖြစ်ပါသည်။

တစ်စိတ်တစ်ပိုင်း ခွဲဝေပေးခြင်းနှင့် တိုင်းရင်းသားဒေသများတွင် သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်ကို ထိခိုက်ဖျက်စီးခြင်းမပြုဘဲ ၎င်းတို့အား အလေးထားပါက တိုင်းရင်းသားများအနေဖြင့်လည်း ပူးပေါင်းပါဝင်လိုစိတ် ရှိလာနိုင်ပါသည်။ နိုင်ငံရေး၊ စီးပွားရေးအနေဖြင့် ဖြစ်နိုင်ခြေရှိပြီး လက်တွေ့ဆန်သည့် အပေးအယူများကို ပြုလုပ်ခြင်းသည် မြန်မာနိုင်ငံမှ တိုင်းရင်းသား ပဋိပက္ခများကို ဖြေရှင်းခြင်းအတွက် အဓိကနည်းလမ်း ဖြစ်ပါသည်။ လက်နက်အားကိုးသည့် စစ်ဘက်ရေးရာ ဖိအားပေးခြင်းသည် ပဋိပက္ခကို ဖိနှိပ်ထားနိုင်သော်လည်း ရေရှည်တည်တံ့သည့် ငြိမ်းချမ်းရေးနှင့် စည်းလုံးညီညွတ်မှုကို ဖန်တီးနိုင်မည် မဟုတ်ပါ။

ငြိမ်းချမ်းရေးနှင့် စည်းလုံးညီညွတ်မှု ဖော်ဆောင်ရာတွင် မြန်မာနိုင်ငံအတွက် အထူးအလေးထားရမည့် အချက်မှာ ရခိုင်ပြည်နယ် အခြေအနေပင်ဖြစ်သည်။ ရခိုင်ပြည်နယ်တွင် အင်အားကြီးသူများဖြစ်သည့် ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်များ၏ မူဆလင်ဘာသာဝင်များအပေါ် ထင်မြင်ချက်များသည် အယူအဆမှားအပေါ် အခြေခံထားသောကြောင့် အလွဲကြီးလွဲနေသည်လည်း ရှိပါသည်။ ထိုသူအချို့၏အဆိုအရ ရခိုင်ပြည်နယ်တွင် မူဆလင်တစ်သန်းကျော် တရားမဝင်နေထိုင်နေပြီး ၎င်းတို့အားလုံးကို ပြည်နယ်တွင်းမှ နှင်ထုတ်သင့်သည်ဟုလည်း ပြောနေကြသည်။ သို့သော် မြန်မာနိုင်ငံတွင် နေထိုင်လျက်ရှိသည့် မူဆလင်ဘာသာဝင်များ၏ ရာခိုင်နှုန်းမှာ (၁၈၈၂)ခုနှစ်မှ ရာခိုင်နှုန်းနှင့် နှိုင်းယှဉ်ပါက အပြောင်းအလဲ သိပ်မရှိသောကြောင့် ထိုပြောဆိုချက်များသည် အချက်အလက်များနှင့် မကိုက်ညီပါ။

အကြမ်းဖက်မှုအများစုမှာ အစွန်းရောက် ဗုဒ္ဓဘာသာအုပ်စုများ၏ လှုံ့ဆော်မှုကြောင့် ဖြစ်ပါသည်။ အကျိုးဆက်အဖြစ် မူဆလင်ဘာသာဝင်ပေါင်း တစ်သိန်းမှ တစ်သိန်းခွဲအကြားမှာ နေထိုင်မှုအဆင့်အတန်း အလွန်နိမ့်ပါးသည့် ဒုက္ခသည်စခန်းများတွင် ပိတ်မိနေသည်။ ရခိုင်ပြည်နယ်အတွင်း ရှိနေသည့် အခြားမူဆလင် ဆယ်သိန်းခန့်အနက် အများစုမှာ ဒုက္ခသည်စခန်းအတွင်း မဟုတ်သည့်တိုင် ပြည်နယ်အတွင်းတွင်ပင် လွတ်လပ်စွာ သွားလာနိုင်ခြင်းမရှိဘဲ ပြည်နယ်မြောက်ဘက်ပိုင်းတွင်သာ နေထိုင်နေကြရသည်။ ထိုအနေအထားက ရခိုင်ပြည်နယ်တွင် တင်းမာမှုများကို ဖြစ်ပေါ်စေပြီး ပြည်နယ်စီးပွားရေးကို ဖျက်စီးခဲ့ရုံသာမက ယခုထက်ပို၍ပင် ကြီးမားသည့် ပြဿနာများကို နောက်ဆက်တွဲ ဆင့်ကဲဖြစ်ပေါ်စေနိုင်ပါသည်။ ထိုအခြေအနေကို မဖြစ်မနေ ဖြေရှင်းရပါမည်။

အိမ်နီးချင်း ဘင်္ဂလားဒေ့ရှ်နိုင်ငံတွင် ဖြစ်ပေါ်နေသော အစ္စလာမ်အစွန်းရောက်ဝါဒ အားကောင်းလာသည့် ပြဿနာကို သတိမူပြီး ထိုမှာကဲ့သို့ပင် အခြားသူများလုပ်သည့် လုပ်ငန်းကို ဖျက်စီးနှောင့်ယှက်ခြင်း၊ ထိန်းမနိုင် သိမ်းမရသည့် အခြေအနေစသည်တို့ မြန်မာနိုင်ငံသို့ မကူးစက်လာမီ ပြည်တွင်းအဖွဲ့အစည်းများအကြား ကွဲလွဲမှုများကို မိမိတို့ဘာသာ ဖြေရှင်းရန်လိုအပ်ပါသည်။ အထက်တွင် ဖော်ပြထားသည့်အတိုင်း မြန်မာနိုင်ငံ လူဦးရေတွင် မူဆလင်များပါဝင်မှု အချိုးမှာ တိုးမြှင့်လာခြင်းမရှိဘဲ ကာလကြာရှည်စွာ တန့်နေသည့်အချက်က

မူဆလင်များက အခြားဘာသာဝင်များကို မိမိတို့ဘာသာသို့ ကူးပြောင်းစေသည်၊ မြန်မာပြည်တွင်းသို့ ဝင်လာသည်၊ ၎င်းတို့၏ သားသမီးမွေးဖွားမှုနှုန်းမှာ အလွန်အကျွံမြင့်မားနေသည်ဟူသော ပြောဆိုမှုများ မှားယွင်းနေကြောင်း ထောက်ပြနေပါသည်။

ရခိုင်ပြည်နယ်အတွင်း ဆည်မြောင်းများ၊ လမ်းများနှင့် လျှပ်စစ်ဓာတ်အားကဏ္ဍတို့တွင် ရင်းနှီးမြှုပ်နှံသည့် ဖွံ့ဖြိုးရေးအစီအစဉ်တစ်ခုသည် အလုပ်လုပ်လိုသူတိုင်းအတွက် အလုပ်အကိုင်အခွင့်အလမ်းများ ဖန်တီးပေးမည်ဖြစ်ပြီး လက်ရှိပြဿနာကို ဖြေရှင်းရာတွင် ပထမအဆင့်လည်း ဖြစ်နိုင်ပါသည်။ အလုပ်အကိုင် အတွက် ပြည်နယ်အနှံ့ လွတ်လပ်စွာသွားလာခွင့်ကို ထပ်တိုးပေးခြင်းသည် ပြည်သူလူထုအကြား၊ ရခိုင်အမျိုးသား ပါတီဝင်များအကြားပင် ထောက်ခံမှု အခိုင်အမာရနိုင်ပါသည်။ ထိုသို့ အပြောင်းအလဲမလုပ်မီ ရခိုင်ပြည်နယ်လွှတ်တော်၏ ထောက်ခံမှုကိုလည်း ရယူရမည်ဖြစ်သည်။

ထိုထက်ပင် ပိုမိုကောင်းမွန်သည့် အခြေအနေမှာ နိုင်ငံသားမှတ်ပုံတင်ကတ် အပြည့်အဝ မရသေးသူများအပါအဝင် မူဆလင်များကို မြန်မာနိုင်ငံအနှံ့ လွတ်လပ်စွာသွားလာခွင့်ပေးခြင်းပင် ဖြစ်သည်။ ထိုသို့ပြုလုပ်နိုင်ရန်မှာ ခက်ခဲပါသည်။ သို့သော် ထိုနည်းဖြင့် ရခိုင်ပြည်နယ်အတွင်း မူဆလင်ဘာသာဝင်များ ရာခိုင်နှုန်းမြင့်မားနေခြင်းကို လျော့ချနိုင်မည်ဖြစ်ပြီး တင်းမာမှုများအားလည်း လျော့ပါးစေနိုင်သည်။ နိုင်ငံသားဖြစ်ခွင့်ကို မည်သို့ဆုံးဖြတ်မည်ဆိုသော ခက်ခဲနက်နဲသည့် အချက်များကို သတ်မှတ်နေသည့်အတောအတွင်း မြန်မာနိုင်ငံတွင် ကာလကြာရှည်စွာ နေထိုင်လာခဲ့ကြောင်း ထင်ရှားသည့်သူများအား အလုပ်လုပ်ကိုင်နိုင်၊ အသက်မွေးဝမ်းကြောင်းမှု ရှာဖွေနိုင်သည့် အခွင့်အရေးပေးနိုင်ပါသည်။ ပြည်တွင်းလုံခြုံရေးကိစ္စရပ်များအတွက် ထိုသူများကို နေထိုင်ခွင့်လက်မှတ်များ ထုတ်ပေးနိုင်ပါသည်။

ဆည်မြောင်းစနစ် တိုးတက်လာသည်နှင့်အမျှ ဧကအလိုက် သီးနှံထွက်နှုန်းအလားအလာမှာလည်း ပိုမိုကောင်းမွန်လာပြီး လယ်ယာလုပ်သားလိုအပ်ချက်မှာလည်း မြင့်မားလာပါလိမ့်မည်။ ထိုအနေအထားတွင် မြေပိုင်ရှင်များ (အများစုမှာ ဗုဒ္ဓဘာသာဖြစ်သည်) အနေဖြင့် မူဆလင်ဘာသာဝင်များကို အလုပ်သမားအဖြစ် အသုံးပြုရန် ပိုမိုလိုလားလာပါလိမ့်မည်။ ပညာတတ် ဗုဒ္ဓဘာသာ လူငယ်လူရွယ်များကလည်း ဆောက်လုပ်ရေးလုပ်ငန်းများကို စိတ်ဝင်စားလိမ့်မည်မဟုတ်ပါ။ ၎င်းတို့အများစုမှာ ရခိုင်ပြည်နယ်မှပင် ထွက်ခွာသွားပြီ ဖြစ်သည်။ သို့တိုင်အောင် မူဆလင်အလုပ်သမားများ ကျန်ရှိနေသေးသောကြောင့် ထိုဆောက်လုပ်ရေးနှင့် အခြေခံအဆောက်အအုံဆိုင်ရာ လုပ်ငန်းများကို ဆက်လုပ်ဆောင်ရွက်နိုင်ပါသေးသည်။ ခြုံငုံ၍သုံးသပ်မည်ဆိုပါက အထက်ဖော်ပြပါနည်းလမ်းများဖြင့် အလုပ်အကိုင်အခွင့်အလမ်းများကို တိုးမြှင့်နိုင်ပြီး ဆင်းရဲမွဲတေမှု၊ တစ်ဖက်နှင့်တစ်ဖက် အဆင်မပြေဖြစ်မှုများကိုလည်း လျော့ချနိုင်သောကြောင့် အန္တရာယ်များသည့် အခြေအနေကို ထိန်းသိမ်းနိုင်မည် ဖြစ်ပါသည်။

ယေဘုယျအားဖြင့် သုံးသပ်ရမည်ဆိုပါက ငြိမ်းချမ်းရေးသဘောတူညီမှုများ ခိုင်ခိုင်မာမာ ရှိ၊ မရှိဆိုသည့် အချက်သည် လူငယ်လူရွယ်များအတွက် ၎င်းတို့လက်သင့်ခံနိုင်လောက်သည့် အလုပ်အကိုင်များကို ဖန်တီးပေးမည့် ခိုင်မာသောစီးပွားရေးတစ်ရပ်အပေါ် မူတည်ပါသည်။ အဘယ့်ကြောင့်ဆိုသော် ထိုသူများအနေဖြင့် အလုပ်လက်ကိုင်မရှိပါက အကြမ်းဖက်မှုများ စတင်၊ သို့မဟုတ် ပြန်လည်လုပ်ကိုင် ပါလိမ့်မည်။ လမ်းများ၊ ရေကာတာနှင့် ရေပေးဝေမှုစနစ်များ၊ လျှပ်စစ်ဖြန့်ဖြူးမှုစနစ်နှင့် အခြားသော အခြေခံအဆောက်အအုံများကို တည်ဆောက်ရန်လည်း လိုအပ်နေသောကြောင့် လက်နက်စွန့်သူများနှင့် အခြားသူများအား ထိုစီမံကိန်းများတွင် ပါဝင်လုပ်ကိုင်နိုင်ရန် သင်ကြားပေးသည့် အစီအစဉ်တစ်ခုထားရှိပါက မည်သည့်ငြိမ်းချမ်းရေး သဘောတူညီချက်မျိုးမဆို အခွန်ရှည်ရန် အထောက်အကူဖြစ်စေပါလိမ့်မည်။

၅။ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေနှင့် ဤကိစ္စတို့ စပ်လျဉ်းမှု ရှိပါသလား။

လက်ရှိတွင် ကျင့်သုံးနေသော ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေကို စစ်အစိုးရဟုဆိုနိုင်သည့် အစိုးရအဖွဲ့က ပြုစုခဲ့ပြီး ၎င်းကိုအတည်ပြုခဲ့သည့် မဲများ၏ တရားဝင်မှုမှာလည်း မခိုင်မာပါ။ သို့သော်လည်း ထိုအခြေခံဥပဒေကို ယခုတာဝန်ယူနေသော အစိုးရအဖွဲ့ လည်ပတ်ရန် အသုံးမပြုနိုင်၊ ထို့အပြင် အနာဂတ်အတွက် လိုအပ်သည့်အပြောင်းအလဲများကို ညှိနှိုင်းရန်အတွက် မူကြမ်းအဖြစ် အသုံးမပြုနိုင်ဟု မဆိုလိုပါ။

မည်သည့် အရပ်သားအစိုးရအဖွဲ့မဆို မိမိတို့ဦးဆောင်သည့် အုပ်ချုပ်ရေးစနစ်တွင် နိုင်ငံနှင့်သက်ဆိုင်သည့် အဖွဲ့များအားလုံးဖြင့် ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှသာ တပ်မတော်အား ဒီမိုကရေစီလမ်းကြောင်းသည် ဘေးအန္တရာယ်မရှိဘဲ ဆက်လက်လျှောက်လှမ်းသင့်ကြောင်း သက်သေပြနိုင်မည်ဖြစ်ပါသည်။ အစိုးရအဖွဲ့အသစ်၏ မူဝါဒများသည် ကြိုတင်တွက်ဆမှု မရှိဘဲ ပရမ်းပတာဖြစ်နေပါက၊ လက်ရှိလုပ်ငန်းဆောင်တာများကို အနှောင့်အယှက်ဖြစ်စေပါက၊ သို့မဟုတ် တိုးတက်ဖွံ့ဖြိုးမှုကို မဖြစ်စေပါက တပ်မတော်အနေဖြင့် လက်ရှိစနစ်တွင် ၎င်းတို့ အခိုင်အမာရရှိထားပြီးဖြစ်သည့် ဩဇာအာဏာကို လက်လွှတ်ရန် လက်တွန့်နေပါလိမ့်မည်။ အစိုးရအဖွဲ့အနေဖြင့် စွမ်းဆောင်ရည်ရှိကြောင်း ပြသရန်နှင့် မိမိတို့အား အခြားသူများက ယုံကြည်ကိုးစားလာစေရန်မှာ အချိန်လိုပါမည်။ ထို့ကြောင့် အခြေခံဥပဒေကို မည်ကာမတ္တမဟုတ်ဘဲ အသေအချာပြင်ဆင်ရန်မှာ နှစ်နှင့်ချီ၍ အချိန်ယူရန် လိုကောင်းလိုပါလိမ့်မည်။ သို့သော်လည်း အခြေခံဥပဒေက ခွင့်မပြုသည့် ကိစ္စများကို ဥပဒေလွတ်သည့် နည်းများ (ဥပမာ ဒေါ်အောင်ဆန်းစုကြည်အနေဖြင့် သမ္မတမဖြစ်နိုင်သော်လည်း လက်တွေ့တွင် အစိုးရအဖွဲ့နှင့် အမျိုးသားဒီမိုကရေစီအဖွဲ့ချုပ်ကို ဦးဆောင်နေခြင်း) ရှေ့ဆက်အသုံးပြုနိုင်ပါသည်။ ထိုကဲ့သို့ အမှန်နှင့်

ပိုနီးစပ်သော လက်တွေ့ကျသည့် ခေါင်းဆောင်မှုမျိုးက ယုံကြည်မှုတည်ဆောက်ခြင်းကို ပိုမိုအောင်မြင်နိုင်စေပါသည်။

ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေတွင် ထိုကဲ့သို့ အနာအဆာများ ရှိနေပါသေးသည်။ သို့သော်လည်း ကျောက်စိမ်းကဏ္ဍနှင့်သာ သက်ဆိုင်သည့် နိုင်ငံရေးအပေးအယူအတွက် အခြေခံဥပဒေကို လက်ငင်းပြင်ဆင်ရန် မလိုအပ်သေးပါ။ နောင်တွင်လည်း လိုအပ်မည်၊ မလိုအပ်မည်ဟု မသေချာပါ။ သို့သော် အဖွဲ့အစည်းများအားလုံးမှ အမျှော်အမြင်ကြီးမားစွာ အပေးအယူ ပြုလုပ်ခြင်းဖြင့် တစ်ဖက်နှင့်တစ်ဖက် ယုံကြည်မှုတိုးပွားလာပြီး နောင်တွင် အခြေခံဥပဒေအား ပြင်ဆင်ရန်လိုအပ်သည့် ရေခဲမြေခံကောင်းများကို ပေါ်ပေါက်လာစေပါလိမ့်မည်။

အကျယ်ဆိုရသော် ယုံကြည်မှုတည်ဆောက်ပြီးနောက်တွင် တိုင်းရင်းသားပဋိပက္ခကို အဆုံးသတ်နိုင်ခြင်း၊ ဘာသာရေး အငြင်းပွားမှုများကို လျော့နည်းစေခြင်း၊ တင်းမာမှုများကို လျော့ချကာ ပိုမိုအားကောင်း၊ ပျော့ပြောင်းပြီး ညီညွတ်သည့် မြန်မာနိုင်ငံတော်ကို ဖန်တီးစေနိုင်မည့် စီးပွားရေးနှင့် လူမှုရေးဆိုင်ရာ တိုးတက်မှုများကို ဖော်ဆောင်နိုင်ခြင်းဖြင့် အခြေခံဥပဒေကို ပြင်ဆင်နိုင်ရန် အခြေအနေကို ပေါ်ပေါက်လာစေနိုင်ပါသည်။

၆။ ထိုအပေးအယူအပြင် အခြားနည်းလမ်းများ ရှိပါသလား။

ကျောက်စိမ်းလုပ်ငန်းကို လူတစ်စုက ဆက်လက်ချုပ်ကိုင်ထားပြီး နိုင်ငံဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုအတွက် အကျိုးအမြတ် မဆိုစလောက်ကိုသာ ရရှိပါက ကချင်ပြည်နယ်အတွင်း တည်တံ့သည့် ငြိမ်းချမ်းရေး ဖော်ဆောင်ညှိနှိုင်းရန်၊ အမျိုးသားဒီမိုကရေစီအဖွဲ့ချုပ် အစိုးရအနေဖြင့် ရှေ့ဆက်တိုးနိုင်ရန်မှာ အလွန်ပင် ခက်ခဲပါလိမ့်မည်။ ဘီလီယံများစွာချီ၍ ထိုက်တန်သောကြောင့် မြန်မာနိုင်ငံတစ်ခုလုံး၏ စီးပွားရေးကဏ္ဍနှင့် ယှဉ်လျင်ပင် ပမာဏအလွန်ကြီးမားပြီး လက်ရှိတွင် မည်သူမဆို နိုင်သူစားစတမ်းဆိုသည့် အခြေအနေလည်း ဖြစ်နေသည်။ ကျောက်စိမ်းသည် မြန်မာနိုင်ငံအတွက် အဖိုးတန်ရတနာသိုက်ကြီးပမာဖြစ်သော်လည်း ထိုမှရသည့်ဝင်ငွေများကို လက်ရှိတွင် အစိုးရအသုံးစရိတ်နှင့် ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုအတွက် အနည်းငယ်သာ အသုံးပြုနိုင်ပြီး အများစုကို လက်တစ်ဆုပ်စာ အုပ်စုများကသာ ရနေသည်။

ဤမျှ ရုပ်ပျက်ဆင်းပျက်ဖြစ်နေသည့် အနေအထားတွင် ဒီမိုကရေစီနည်းလမ်းနှင့်အညီ ရွေးချယ်တင်မြှောက်ထားခြင်းခံရသည့် အစိုးရတစ်ရပ်မှ ငြိမ်းချမ်းရေး၊ သို့မဟုတ် တိုးတက်မှုကို

ဖော်ဆောင်ပေးရန် မဖြစ်နိုင်ပါ။ ရှေ့ဆက်သွားနိုင်သည့်တိုင် တိုးတက်မှုအမှန်ရရန် အဆများစွာ ပို၍ခက်ခဲပါလိမ့်မည်။ ပဋိပက္ခတွင် ပါဝင်နေသည့် အဖွဲ့အစည်းများအနေဖြင့်လည်း တစ်ဖက်နှင့်တစ်ဖက် ညှိနှိုင်းလိုက်လျောရန် အကြောင်းရှိလိမ့်မည် မဟုတ်ပါ။ မြန်မာနိုင်ငံမှာ အားအင်ချည့်နဲ့၊ ဆင်းရဲမွဲတေပြီး စိတ်ဝမ်းကွဲပြားကာ အကြမ်းဖက်မှုများ ပြည့်နှက်နေသည့်အပြင် နိုင်ငံခြားတိုင်းပြည်များ၏ လွှမ်းမိုးမှုကိုလည်း ခံနေရပါလိမ့်မည်။

အထက်တွင် ဖော်ပြခဲ့သည့် နိုင်ငံရေးအရ “အမျှော်အမြင်ကြီးမားသည့် အပေးအယူ” ပြုလုပ်ရန်မှာ အလွန်ခက်ခဲပါသည်။ သို့သော် ထိုသို့မလုပ်ပါက နောင်ဆက်တွဲဖြစ်လာမည့် အခြေအနေကို ဖော်ပြရန်အကောင်းဆုံးနည်းလမ်းမှာ (၁၉၃၁)ခုနှစ်က မြန်မာ့အရေးကျွမ်းကျင်သူ ပညာရှင် ဂျေ အက်စ် ဖာနီဗယ်က ပြောကြားခဲ့သည့် အောက်ပါ အဆိုအရပင် ဖြစ်ပါသည် ။

“အကယ်၍ အခက်အခဲများကို မကျော်လွှားနိုင်ခဲ့လျှင် အချိန်တစ်ခုအတွင်း ဥပဒေမဲ့၊ မင်းမဲ့စရိုက် အမြစ်စွဲလာပြီးနောက် ကျွန်ုပ်တို့၏ နောင်လာနောက်သားများသည် မြန်မာနိုင်ငံကို အနှေးနှင့်အမြန်ဆိုသလို တရုတ်နိုင်ငံ၏ ပြည်နယ်တစ်ခုအနေနှင့်သာ တွေ့ကြုံရတော့မှာ ဖြစ်ပါတယ်။”⁶

ကျောက်စိမ်းကိစ္စနှင့် ပတ်သက်သည့် အပေးအယူကို မပြုလုပ်ပါက နောက်ဆုံးရလဒ်မှာ နိုင်ငံ၏ အချုပ်အခြာကို လက်လွှတ်ဆုံးရှုံးခြင်း ဖြစ်ပါလိမ့်မည်။ ၎င်းမှာလည်း တရုတ်နိုင်ငံ၏ အင်အားကြီးမှုကြောင့် မဟုတ်၊ မြန်မာနိုင်ငံ၏ ချည့်နဲ့ယိုယွင်းမှုကြောင့်သာ ဖြစ်ပါသည်။

⁶ အထက်ပါ ဖော်ပြချက်ကို (၁၉၃၁)ခုနှစ်တွင် ထုတ်ဝေသော “မြန်မာနိုင်ငံ နိုင်ငံရေးဘောဂဗေဒ မိတ်ဆက်” စာအုပ်မှ ကိုးကားပါသည်။ ဖာနီဗယ်၏အဆိုအရ ကိုလိုနီစနစ်သည် စီးပွားရေးအကျိုးအတွက် မတူကွဲပြားသောသူများ အတူတကွ တွဲယှဉ်နေထိုင်သော လူမှုပတ်ဝန်းကျင်ကို ပေါ်ပေါက်စေခဲ့သော်လည်း နက်နဲသည့် လူမှုဆက်ဆံရေးနှင့် ယဉ်ကျေးမှု ကူးလူးဖလှယ်ခြင်းတို့ကို မဖြစ်စေခဲ့ပါ။ ထိုအခြေအနေသည် ခိုင်မာမှု မရှိခဲ့ကြောင်း၊ အားလုံးကျေနပ်လက်ခံပြီး ညီညွတ်သော စုစည်းသည့် နိုင်ငံတစ်နိုင်ငံ ဖြစ်လာစေရန် အုတ်မြစ်အသစ် လိုအပ်ကြောင်းကို ကြိုတင်မြင်ခဲ့ပါသည်။

၇။ ထိုအပေးအယူတွင် အခြားမည်သည့်အချက်များ ပါဝင်ပါသနည်း။

ကချင်ပြည်နယ်အတွက် အခြားအရေးကြီးသည့် ကိစ္စတစ်ခုမှာ ရေအားလျှပ်စစ်စီမံကိန်းကြီးများ၏ တည်ဆောက်မည့် ပုံစံနှင့် ၎င်းတို့ကို မည်သို့စီစဉ်ကာ ခွင့်ပြုချက်ပေးမည်ဆိုသည့် အချက်များဖြစ်သည်။ (၂၀၁၀)ခုနှစ်မတိုင်မီ မြန်မာအစိုးရမှ သဘောတူလက်ခံခဲ့သည့် စာချုပ်ပါ အချက်များမှာ နိုင်ငံအတွက် အလွန်နစ်နာစေသည့်အပြင် ထိုစီမံကိန်းများ အကောင်အထည်ဖော်ခြင်းဖြင့် ရေလွှမ်းမိုးခံရမည့် နေရာများတွင် နေထိုင်လျက်ရှိသည့် ကချင်လူမျိုးများ၏ သဘောထားကိုလည်း လုံးဝနီးပါး လျစ်လျူရှုခဲ့သည်။ ထိုလုပ်နည်းကိုင်နည်းများသည် မြန်မာနိုင်ငံကို ညီညွတ်စေရန် မဖြစ်မနေလိုအပ်သော ဖက်ဒရယ်စနစ်၏ စံများနှင့် ဘောင်မဝင်ပါ။

လူထုအများ ဆန့်ကျင်ကြသည့် မြစ်ဆုံရေကာတာစီမံကိန်းအား ယခင်အစိုးရမှ ရှေ့ဆက်မတိုးလိုကြောင်း ပြသခဲ့သည်။ ထို့အပြင် အမျိုးသားဒီမိုကရေစီ အဖွဲ့ချုပ်မှ အဖွဲ့ဝင်များနှင့် ကျွမ်းကျင်ပညာရှင်များ ကိုယ်တိုင်ကလည်း ထိုဆည်ကိုတည်ဆောက်ခြင်းဖြင့် ဖြစ်ပေါ်လာမည့် သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်ဆိုင်ရာနှင့် ဒေသတွင်း ဆိုးကျိုးများကို စိုးရိမ်လျက်ရှိသည်။ သို့တိုင်အောင် တရုတ်နိုင်ငံအနေဖြင့် ယခင်စာချုပ်အရ သဘောတူညီထားသော အချက်များအတိုင်းသာ ရှေ့ဆက်မတိုးလိုကြောင်း အရိပ်အမြွက်ပြနေပါသည်။

နော်ဝေနိုင်ငံ၏ အကြံပြုချက်မှာ ရေအားလျှပ်စစ်အတွက် အကြံပေးကော်မရှင်တစ်ခု ထူထောင်ပြီး ထိုကဏ္ဍနှင့် သက်ဆိုင်သော၊ မတူသောနယ်ပယ်များမှ အဖွဲ့များနှင့် ကျွမ်းကျင်သူများကို ပါဝင်စေရန်၊ မည်သည့် ရေအားလျှပ်စစ် စီမံကိန်းကြီးများကိုမဆို ယခင်အစိုးရမှ သဘောတူညီထားပြီးသည့်တိုင် ၎င်းတို့ ဆက်လက်ဆောက်လုပ်ရေးနှင့် ပတ်သက်သည့် အကြောင်းအရာများကို ပြန်လည်သုံးသပ်ရန်ဖြစ်သည်။ ထိုအကြောင်းအရာများတွင် ကုန်ကျစရိတ်၊ သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်ဆိုင်ရာ အကျိုးဆက်များ၊ ဒေသခံတို့၏ အမြင်နှင့် စီမံကိန်းဖော်ဆောင်မည့် နေရာတစ်ခုချင်းစီတွင် တည်ဆောက်ပုံ ပုံစံအမျိုးမျိုးအနက် မည်သည်က ဖြစ်နိုင်ခြေရှိသည် စသည်တို့ဖြစ်ပါသည်။ တရုတ်နိုင်ငံနှင့် အကျေအလည်ဆွေးနွေးနိုင်ရန်မှာ ထိုအကြောင်းအရာများနှင့် စပ်လျဉ်းသည့် အချက်အလက်များ၊ ရှုထောင့်အမျိုးမျိုးတို့ကို ကြိုတင် စဉ်းစားသိနားလည်ရန် လိုအပ်ပါသည်။

ကျောက်စိမ်းနှင့် ရေအားလျှပ်စစ် ကဏ္ဍတို့တွင်အတွက် ချမှတ်ရမည့် ဆုံးဖြတ်ချက်များမှာ တရုတ်နိုင်ငံနှင့် ပတ်သက်နေမှုတို့ကြောင့် ပို၍ပင် ရှုပ်ထွေးနေပါသည်။ တရုတ်နိုင်ငံကလည်း မြန်မာနိုင်ငံ၏ ငြိမ်းချမ်းရေးဖြစ်စဉ်တွင် ပါဝင်လိုကြောင်း ပြောဆိုထားပြီး ဖြစ်ပါသည်။ တရုတ်နိုင်ငံထုတ် အဆင့်မြင့်လက်နက်များကို မြန်မာနိုင်ငံ ပဋိပက္ခတွင် တိုက်ခိုက်နေသော နှစ်ဖက်လုံးအား (အဝေးမှထိန်းချုပ်နိုင်သည့် ဝေဟင်သုံးယာဉ်များအား တပ်မတော်သို့၊ လေယာဉ်များကို ပစ်ချနိုင်သည့်

ဒုံးကျည်များအား ဝလက်နက်ကိုင်အဖွဲ့များသို့) ရောင်းချပေးနေသည်။ သို့မဟုတ် ပံ့ပိုးပေးနေသည်ဟု ခိုင်လုံသောသတင်းများက ဆိုကြပါသည်။ တရုတ်တပ်မတော်မှ စစ်သားများသည်ပင် ရှမ်းပြည်နယ်ရှိ တိုင်းရင်းသားများဘက်မှ ဝင်ရောက်တိုက်ခိုက်ပေးနေသည်ဟုလည်း အတည်မပြုနိုင်သော သတင်းများလည်း ထွက်ပေါ်နေသည်။ အတိုချုပ်ဆိုရလျှင် တရုတ်နိုင်ငံအနေဖြင့် မြန်မာနိုင်ငံအပေါ် ဖိအားပေးနိုင်သည့် နည်းလမ်းများစွာ ရှိနေသောကြောင့် ထိုအနေအထားကိုလည်း မြန်မာနိုင်ငံမှ ရင်ဆိုင်ဖြေရှင်းရန် လိုအပ်သည်။

အထက်ပါဖော်ပြပါ အချက်များအပြင် တရုတ်နိုင်ငံ၏ “တစ်နိုင်ငံ၊ သမုဒ္ဒရာနှစ်ခု” နည်းဗျူဟာအရ ကျောက်ဖြူဆိပ်ကမ်းကို အိန္ဒိယသမုဒ္ဒရာပေါ်တွင် မေးတင်နေသည့် တရုတ်ပိုင် အခြေစိုက်စခန်းအဖြစ်၊ သို့မဟုတ် မပိုင်သည့်တိုင် ၎င်းတို့ဩဇာလွှမ်းမိုးသည့် နေရာအဖြစ်ပြုလုပ်ရန် စိတ်ဝင်စားနေသည်မှာ ရှင်းပါသည်။ ထိုဒေသတွင် ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုများ အကြီးအကျယ်ပြုလုပ်ရန်မှာ စီးပွားရေးရှုထောင့်မှ သုံးသပ်လျှင် တွက်ခြေလုံးဝ မကိုက်နိုင်သော်လည်း လုပ်ဆောင်ရန် တရုတ်တို့က အကြံပြုထားသည်။ တရုတ်နိုင်ငံကို အုပ်ချုပ်နေသည့် ကွန်မြူနစ်ပါတီက ရခိုင်နိုင်ငံရေးပါတီမှ ခေါင်းဆောင်တစ်ဦးအား ဖိတ်ကြားဧည့်ခံခဲ့ပြီး ခရီးစဉ်အတွင်း တရုတ်နိုင်ငံက ရခိုင်ပြည်နယ်တွင် ပြုလုပ်လိုသည့် ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှု အကြီးစားများကို တင်ပြခဲ့သည်။ ၎င်းတို့အနက် တရုတ်တို့ အမှန်တစ်ကယ် လိုလားသည့်အရာမှာ သူတို့ထိန်းချုပ်နိုင်မည့် ကျောက်ဖြူဆိပ်ကမ်းလည်း ဖြစ်နိုင်ပါသည်။ ထိုအချက်က မြန်မာနိုင်ငံကို အကျဉ်းထဲ၊ အကျပ်ထဲ ရောက်စေပါသည်။ ငြိမ်းချမ်းရေးကို နိုင်ငံပိုင်နက်အား တိတိပပ ထိန်းချုပ်နိုင်ခွင့်၊ သို့မဟုတ် သယံဇာတ၊ သတ္တုနှင့် ရေအားလျှပ်စစ်တို့မှ နောင်တွင်ရရှိလာနိုင်သည့် ဝင်ငွေများနှင့် လဲလှယ်ယူရမည့် အနေအထားရောက်နေပါသည်။ ယခုဖော်ပြထားသည်တို့မှာ အကျဉ်းမျှသာဖြစ်သောကြောင့် ထပ်မံလေ့လာရန်လိုအပ်ပြီး တစ်နိုင်ငံလုံးနှင့် သက်ဆိုင်သည့် အခြားအကြောင်းအရာများနှင့် ဆက်စပ်၍ အနုလုံ၊ ပဋိလုံ အသေအချာ ဆင်ခြင်သုံးသပ်ရပါမည်။

နောက်ဆက်တွဲ (က) - လူဦးရေနှင့် မြေဧရိယာအပေါ်မူတည်၍ ဝင်ငွေကို ဝေစုခွဲသည့် ဥပမာ

ပြည်ထောင်စုအစိုးရအနေဖြင့် နိုင်ငံ၏ ဝင်ငွေများကို ပြည်နယ်နှင့် တိုင်းဒေသကြီးများအား ခွဲဝေပေးသည့် နည်းဥပမာကို အောက်ပါဇယားတွင် ဖော်ပြထားပါသည်။ ဤနည်းကို မြို့နယ်အဆင့်အထိပင် သုံးလိုပါက သုံးနိုင်ပါသည်။ ဖက်ဒရယ်စနစ်ကို အမှန်တစ်ကယ် ကျင့်သုံးလိုပါက နိုင်ငံဝင်ငွေကို အသုံးစရိတ်အဖြစ် တစ်ဆင့်ပြီးတစ်ဆင့် ခွဲဝေပေးသည့် နည်းလမ်းတစ်ခု မဖြစ်မနေလိုအပ်ပါသည်။

အောက်ပါဇယားအတွက် လူဦးရေကို မကြာမီက ထုတ်ပြန်ခဲ့သော သန်းခေါင်စာရင်းမှ ရယူထားပြီး ပြည်နယ်နှင့် တိုင်းဒေသကြီးများတို့၏ ဧရိယာအကျယ်အဝန်းကိုလည်း အသုံးပြုထားသည်။ လူဦးရေအရေအတွက်မှာ ထောင်ချီရှိပြီး (ပြသထားသည့် နံပါတ်ကို တစ်ထောင်နှင့် မြှောက်ပါ) ဧရိယာကိုလည်း စတုရန်းကီလိုမီတာ တစ်ထောင်နှင့် မြှောက်ရပါမည်။

ပြည်နယ်၊ တိုင်းဒေသကြီး	လူဦးရေ	ဧရိယာ	၁ စတုရန်းကီလိုမီတာရှိ လူဦးရေ
ဧရာဝတီ	၅,၃၀၀	၃၅.၀	၁၅၁
ပဲခူး	၄,၉၀၀	၃၉.၄	၁၂၄
မကွေး	၃,၉၀၀	၄၄.၈	၈၇
မန္တလေး	၆,၂၀၀	၃၇.၉	၁၆၄
နေပြည်တော်	၁,၂၀၀	၇.၁	၁၆၉
စစ်ကိုင်း	၅,၃၀၀	၉၃.၇	၅၇
တနင်္သာရီ	၁,၄၀၀	၄၄.၃	၃၂
ရန်ကုန်	၇,၄၀၀	၁၀.၃	၇၁၈
တိုင်းဒေသကြီးများ	၃၅,၆၀၀	၃၁၂.၅	၁၁၄
ချင်း	၅၀၀	၃၆.၀	၁၄
ကချင်	၁,၇၀၀	၈၉.၀	၁၉
ကယား	၃၀၀	၁၁.၇	၂၆
ကရင်	၁,၆၀၀	၃၀.၄	၅၃
မွန်	၂,၁၀၀	၁၂.၃	၁၇၁
ရခိုင်	၃,၂၀၀	၃၆.၈	၈၇
ရှမ်း	၅,၈၀၀	၁၅၅.၈	၃၇
ပြည်နယ်များ	၁၅,၂၀၀	၃၇၂	၄၁

အထက်ပါ ဇယားတွင် အများသိပြီးသည့် အချက်အလက်များကို ဖော်ပြထားသည်။ မြန်မာနိုင်ငံမှ လူဦးရေ အများစုဖြစ်သည့် သုံးပုံနှစ်ပုံကျော်မှာ တိုင်းဒေသကြီးများတွင် နေထိုင်သော်လည်း တိုင်းပြည်၏ ဧရိယာအများစု ၅၄% မှာ ပြည်နယ်များဖြစ်သည်။ ခြွင်းချက်အဖြစ် မကွေး၊ စစ်ကိုင်းနှင့် တနင်္သာရီတိုင်းဒေသကြီးများတွင် လူဦးရေထူထပ်မှုမရှိဘဲ ပြည်နယ်များဖြစ်သည့် မွန်နှင့် ရခိုင်တို့မှာ အခြားဒေသများနှင့် နှိုင်းယှဉ်ပါက အသင့်အတင့် ပိုများသော်လည်း ယေဘုယျအားဖြင့် တိုင်းဒေသကြီးများမှာ ပြည်နယ်များထက်ပို၍ လူဦးရေထိပ်သည်းပါသည်။

လူဦးရေထိပ်သည်းသည့် ဒေသများတွင် ကျောင်းများ၊ ဆေးပေးခန်းများနှင့် မြို့ပြဆိုင်ရာ အခြေခံအဆောက်အအုံများအတွက် နိုင်ငံဘဏ္ဍာမှ ဝင်ငွေပိုမိုလိုအပ်ပါသည်။ လူနည်းသည့်နေရာများတွင်မူ လမ်းပန်းဆက်သွယ်ရေးနှင့် အခြားအဆောက်အအုံများအတွက် ကုန်ကျစရိတ် ပိုပါလိမ့်မည်။ (ဥပမာအားဖြင့် လျှပ်စစ်မီးသွယ်တန်းပေးရာတွင် လူဦးရေနည်းသောဒေသများတွင် တစ်အိမ်ထောင်စုချင်းအတွက် ပျမ်းမျှကုန်ကျငွေမှာ ပိုမြင့်ပါသည်။) ဖက်ဒရယ်စနစ် ဝိသိပြင်ပြင် အလုပ်ဖြစ်စေရန်အတွက် ဒေသခံ အစိုးရအဖွဲ့များ လည်ပတ်နိုင်မည့် ငွေကြေးအရင်းအနှီး လိုအပ်ပါသည်။ ပြည်ထောင်စုအစိုးရအနေဖြင့် ပြည်နယ်နှင့် တိုင်းဒေသကြီးအစိုးရများအား အသုံးစရိတ်ငွေ ပမာဏတစ်ခုကို ပုံမှန်ပေးနိုင်မည်ဆိုပါက နယ်ခံအစိုးရများ အနေဖြင့်လည်း ၎င်းတို့၏ လုပ်ငန်းဆောင်တာများကို ပို၍ထိထိရောက်ရောက် ဆောင်ရွက်နိုင်ရန် အထောက်အကူပြုပါလိမ့်မည်။

မြေအောက်သယံဇာတများနှင့် နောင်တွင် ရေအားလျှပ်စစ်မှရမည့် ဝင်ငွေအများစုကို ပြည်နယ်များမှ ရခြင်းဖြစ်သည် (၎င်းတို့မှာ ပြည်နယ်များတွင် တည်ရှိသည်) ဆိုသည်မှာ ငြင်းမရပါ။ ထို့ကြောင့် ထိုဝင်ငွေများကို ပြည်ထောင်စုအစိုးရမှ မရယူမီ အိမ်ရှင် ပြည်နယ်၊ သို့မဟုတ် တိုင်းဒေသကြီးမှ တစ်စိတ်တစ်ပိုင်း တိုက်ရိုက်ရသင့်ပါသည်။ အချို့ပြည်နယ်များမှာ သဘာဝသယံဇာတ မကြွယ်ဝသည့်အတွက် ဝင်ငွေနည်းမည်ဖြစ်သောကြောင့် ပြည်ထောင်စုအစိုးရအနေဖြင့်လည်း မိမိတို့ရရှိသည့် ဗဟိုရန်ပုံငွေမှ အချို့အဝက်ကို ထိုဒေသများအား ခွဲဝေပေးရန် လိုအပ်ပါသည်။

နမူနာအနေဖြင့် မြန်မာနိုင်ငံတွင် ဒေသများအကြား ခွဲဝေသုံးစွဲရန် ဒေါ်လာတစ်ဘီလီယံ (၁,၀၀၀,၀၀၀,၀၀၀) ရှိသည်ဟု ဆိုကြပါစို့။ လူဦးရေအချိုးဖြင့် ပေးဝေမည်ဆိုပါက နိုင်ငံသားပေါင်း သန်းငါးဆယ် (၅၀,၀၀၀,၀၀၀) ရှိသောကြောင့် တစ်ဦးလျှင် ဒေါ်လာနှစ်ဆယ်ခန့် ရပါလိမ့်မည်။ အခြားနောက်ထပ်တစ်နည်းမှာ ဧရိယာနှင့် တွက်ချက်၍ပေးရန်ဖြစ်သည်။ မြန်မာနိုင်ငံအကျယ်အဝန်းမှာ စတုရန်းကီလိုမီတာ ခြောက်သိန်းရှစ်သောင်းခန့် ဖြစ်သောကြောင့် တစ်ယူနစ်လျှင် ဒေါ်လာ ၁၄၅၀ ခန့်ရပါလိမ့်မည်။ သို့သော် ဒုတိယနည်းလမ်းမှာ လက်တွေ့ကျသည့် နည်းလမ်းမဟုတ်ပါ။ တိုင်းဒေသကြီးအများစုအနေဖြင့် မိမိတို့ဝေစုရမည့်

လူဦးရေပျမ်းမျှနည်းကို လိုလားမည်ဖြစ်ပြီး ပြည်နယ်အများစုကမူ ဧရိယာပျမ်းမျှနည်းကို ကျင့်သုံးလိုပါလိမ့်မည်။ လက်တွေ့တွင်မူ ထိုဝင်ငွေများ၏ အချို့အဝက်ကို လူဦးရေအပေါ် မူတည်၍လည်းကောင်း၊ အချို့ကို ဧရိယာအပေါ် မူတည်၍လည်းကောင်း၊ နှစ်နည်းစလုံးကို ထည့်သွင်းစဉ်းစားသည့် တတိယနည်းကို အသုံးပြုနိုင်ပါသည်။

ဥပမာအားဖြင့် ဝင်ငွေ၏ သုံးပုံနှစ်ပုံကို လူဦးရေ၊ ကျန် သုံးပုံတစ်ပုံကို ဧရိယာအပေါ် မူတည်၍ ခွဲဝေမည်ဟု ဆိုကြပါစို့။ ထိုနည်းအတိုင်း တွက်ချက်ပါက ဒေသခံအစိုးရများအနေဖြင့် မိမိတို့၏ ဧရိယာအတွင်း နေထိုင်သူ တစ်ဦးတစ်ယောက်တိုင်းအတွက် ၁၃ ဒေါ်လာရရှိမည်ဖြစ်ပြီး စတုရန်းကီလိုမီတာ တစ်ယူနစ်တိုင်းအတွက် ဒေါ်လာ ၄၈၄ ရမည်ဖြစ်သည်။ ထို့ကြောင့် ဒေါ်လာတစ်ဘီလီယံအနက် တိုင်းဒေသကြီးများမှ ဒေါ်လာ သန်း ၆၂၀၊ ပြည်နယ်များမှ ဒေါ်လာ သန်း ၃၈၀ ခန့် ရပါလိမ့်မည်။ တိုင်းဒေသကြီး၊ သို့မဟုတ် ပြည်နယ်များအနေဖြင့် ပို၍ နည်းနည်းရသင့်သည်။ သို့မဟုတ် များများရသင့်သည်ဟု ယူဆပါက လူဦးရေ သုံးပုံနှစ်ပုံ - ဧရိယာ သုံးပုံတစ်ပုံအချိုးကို စိတ်တိုင်းကျ ညှိနိုင်ပါသည်။

အထက်ဖော်ပြပါ ပုံသေနည်းကို သုံးမည်ဆိုပါက တိုင်းဒေသကြီးများတွင် နေထိုင်သူတို့အနေဖြင့် တစ်ဦးလျှင် ၁၇.၄ ဒေါ်လာ၊ ပြည်နယ်များတွင် နေထိုင်သူတို့အနေဖြင့် ၂၅ ဒေါ်လာ အသီးသီး ရပါမည်။ လူဦးရေဖြင့်သာ တွက်ချက်ပါက မည်သူမဆို တစ်ဦးလျှင် ၁၉.၇ ဒေါ်လာရပါလိမ့်မည်။

အောက်ပါဇယားတွင် ဝေစုခွဲသည့် ပုံစံအမျိုးမျိုးကို နှိုင်းယှဉ်ထားပြီး ဒဿမဂဏန်းများ၏ အနည်းစပ်ဆုံး ပမာဏကို ဖော်ပြထားပါသည်။ လူဦးရေ သုံးပုံနှစ်ပုံ - ဧရိယာ သုံးပုံတစ်ပုံအချိုးမှာ နှစ်မျိုးလုံးကို ထည့်သွင်းစဉ်းစားထားသည့် တတိယနည်းလမ်း၏ ဥပမာတစ်ခုသာဖြစ်ပြီး မြန်မာနိုင်ငံအတွက် မဖြစ်မနေသုံးသင့်သည်ဟု မဆိုလိုပါ။

ဥပမာပေးထားသည့် ဒေါ်လာဘီလီယံကို ဖက်ဒရယ်မူအရ ဝင်ငွေခွဲဝေပြခြင်း

(အောက်ပါကိန်းဂဏန်းများမှာ ဒေါ်လာ မီလီယံဖြင့် ဖြစ်ပါသည်)

တိုင်းဒေသကြီးများ/ ပြည်နယ်များ	ဒေါ်လာ ဘီလီယံကို လူဦးရေဖြင့် ခွဲဝေခြင်း	ဒေါ်လာ ဘီလီယံကို စတုရန်းကီလိုမီတာဖြင့် ခွဲဝေခြင်း	ဒေါ်လာ ဘီလီယံကို လူဦးရေ၊ ဧရိယာဖြင့် ခွဲဝေခြင်း (၂/၃ လူဦးရေအရ၊ ၁/၃ မြေနေရာအရ)
တိုင်းဒေသကြီးများ			
ဧရာဝတီ	၁၀၄	၅၁	၈၆
ပဲခူး	၉၆	၅၈	၈၃
မကွေး	၇၇	၆၅	၇၃
မန္တလေး	၁၂၂	၅၅	၁၀၀
နေပြည်တော်	၂၄	၁၀	၁၉
စစ်ကိုင်း	၁၀၄	၁၃၇	၁၁၅
ရန်ကုန်	၂၈	၆၅	၄၀
တနင်္သာရီ	၁၄၆	၁၅	၁၀၂
တိုင်းဒေသကြီး စုစုပေါင်း	၇၀၁	၄၅၆	၆၁၉
ပြည်နယ်များ			
ချင်း	၁၀	၅၃	၂၄
ကချင်	၃၃	၁၃၀	၆၆
ကယား	၆	၁၇	၁၀
ကရင်	၃၂	၄၄	၃၅
မွန်	၄၁	၁၈	၃၄
ရခိုင်	၆၃	၅၄	၆၀
ရှမ်း	၁၁၄	၂၂၈	၁၅၂
ပြည်နယ် စုစုပေါင်း	၂၉၉	၅၄၄	၃၈၁
စုစုပေါင်း	၁,၀၀၀	၁,၀၀၀	၁,၀၀၀

ပြည်နယ်အချို့တွင် ကိုယ်ပိုင်အုပ်ချုပ်ခွင့်ရသည့် မြို့နယ်များရှိသည့်အတွက် ၎င်းတို့ကို ပြည်နယ်အစိုးရဖြင့် ပေါင်းစည်းရန်မှာ အချိန်ကြာနိုင်ပါသည်။ ဥပမာအားဖြင့် ပညာရေးကဲ့သို့သော ကဏ္ဍများအတွက် အသုံးစရိတ်ကို ထိုဒေသများသို့ တိုက်ရိုက်ခွဲဝေပေးလိုက်ခြင်းအားဖြင့် ၎င်းတို့အနေဖြင့် အုပ်ချုပ်သည့်တာဝန်ကို အတိုင်းအတာတစ်ခုအထိ ခွဲယူနိုင်ပြီး အုပ်ချုပ်စွမ်းရည်ကိုလည်း တိုးတက်လာစေရန် ဆောင်ရွက်နိုင်သည့် အခွင့်အလမ်းကို ရရှိမည်ဖြစ်သည်။ မကြာသေးမီက ရွေးကောက်တင်မြှောက်ခံခဲ့ရသည့် ပြည်နယ်အစိုးရသစ်များနှင့် ယခင်က အစိုးရအာဏာစက် မလွှမ်းမိုးသည့် ဒေသများရှိ တိုင်းရင်းသားအုပ်ချုပ်မှု စနစ်နှစ်ခုတို့ကို ပေါင်းစည်းရန်မှာ ယခုလောလောဆယ်တွင် အခက်အခဲဖြစ်နေသော်လည်း ၎င်းကိုဖြေရှင်းရာတွင် အထက်ကဆိုခဲ့သည့် ဝင်ငွေနှင့် တာဝန်အဆင့်ဆင့်ခွဲယူသည့် နည်းလမ်းက အထောက်အကူပြုနိုင်ပါသည်။

အထက်ပါအကြံပြုချက်သည် မြန်မာနိုင်ငံအနေဖြင့် အသုံးပြုနိုင်သည့် နည်းလမ်းများစွာအနက် တစ်ခုသာဖြစ်ပါသည်။ ပုံသေနည်းသုံးခြင်း၏ အားသာချက်မှာ ပွင့်လင်းမြင်သာမှုရှိခြင်းနှင့် မည်သူ့အနေဖြင့် ဝေစုမည်မျှရမည်ကို ကြိုတင်ခန့်မှန်းနိုင်ခြင်းပင် ဖြစ်သည်။ ပြည်နယ်များနှင့် တိုင်းဒေသကြီးများအကြား အတူတူပူးပေါင်းဆောင်ရွက်သည့် မဟာမိတ်ဖွဲ့မှုများ၊ ပိုမိုချောမွေ့သည့် နိုင်ငံရေး အပေးအယူများနှင့် တစ်နိုင်ငံလုံးအတိုင်းအတာဖြင့် ဆောင်ရွက်ခြင်းစသည်တို့ကိုလည်း ဖြစ်လာစေနိုင်ပါသည်။ ဒေသအစိုးရအဖွဲ့များရရှိမည့် ဝေစုပမာဏကို ကြိုတင်သိနိုင်ပြီး ထိုပမာဏမှာလည်း အပြောင်းအလဲ အနည်းငယ်သာရှိသောကြောင့် (ခြွင်းချက်အဖြစ် ဒေသတွင်း အခွန်ကောက်ခံသည့်ပမာဏအား ပြောင်းလဲပါက ဒေသအစိုးရ၏ ဝင်ငွေအတိုးအလျှော့ရှိနိုင်ပါသည်) ၎င်းတို့အနေဖြင့် ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုကို ဖော်ဆောင်ရန် ဝင်ငွေကို မည်သို့ခွဲဝေသုံးစွဲနိုင်မည်ဆိုသည့်အချက်ကို အသေအချာအာရုံစိုက်နိုင်လိမ့်မည် ဖြစ်ပါသည်။ မြန်မာနိုင်ငံအနေဖြင့် ကျောက်စိမ်းမှ အခွန်အကောက်များ ထပ်ဆောင်းရရှိမည်ဆိုပါလျှင် ၎င်းတို့အား ဗဟိုအစိုးရ၏ လိုငွေပြနေသည့် ဘဏ္ဍာရေးအခြေအနေကို ပိုမိုကောင်းမွန်လာစေရန် သုံးစွဲခြင်းနှင့် တပ်မတော်၏ အသုံးစရိတ်အတွက် တိုးမြှင့်ပေးပြီးသည့်တိုင် ပြည်နယ်နှင့် တိုင်းဒေသကြီးများအတွက် ခွဲဝေပေးရန် ဝင်ငွေများစွာ ကျန်ရှိနိုင်ပါသည်။

နောက်ဆက်တွဲ (ခ) - ကျောက်စိမ်းလုပ်ငန်းမှ မည်သူမည်သို့ အမြတ်ထွက်နေသည်ဆိုသည့် သရုပ်ပြပုံအား အသေးစိတ်ရှင်းလင်းချက်

ကျောက်စိမ်းလုပ်ငန်းမှ မည်သူက မည်မျှအမြတ်ထွက်နေသည်ဆိုသည်မှာ အတည်တကျ မသိသေးသောကြောင့် သုတေသနဆက်လက်လုပ်ကိုင်ရန် လိုအပ်ပါသည်။ သို့သော် လူတော်တော်များများက မိမိတို့သိထားပြီးသည့် အကြောင်းအရာများကို ထုတ်ဖော်ပြောဆိုရန် ဝန်လေးသောကြောင့် ထိုသို့ လုပ်ဆောင်ရန်မှာလည်း ခက်ခဲပါသည်။

သို့တိုင်အောင် အချို့အချက်အလက်များမှာ ရှင်းလင်းပါသည်။ တရုတ်နိုင်ငံက (၂၀၁၄)ခုနှစ်တွင် မြန်မာနိုင်ငံမှ ဒေါ်လာ ၁၂.၃ ဘီလီယံတန်ဖိုးရှိသော ကျောက်စိမ်းနှင့် အခြားကျောက်မျက်များကို တင်ပို့ခဲ့သည်ဟုဆိုပြီး ထိုပမာဏ၏ အများစုမှာလည်း ကျောက်စိမ်းများသာ ဖြစ်သည်။ ၎င်းတို့အပြင် တင်ပို့သူများအနေဖြင့် တရုတ်နိုင်ငံသို့ သယ်ယူသွားသည့် ကျောက်စိမ်းအချို့ကို အခွန်မဆောင်လိုသဖြင့် သတင်းမပို့ခြင်းမှာ ဖြစ်နိုင်ခြေအလွန်များပါသည်။ ထို့အပြင် မြန်မာနိုင်ငံအတွင်း အသုံးပြုရန်၊ အခြားနိုင်ငံများသို့ တင်ပို့ရန် ကျောက်စိမ်းများလည်း ရှိဦးမည် ဖြစ်ပါသည်။ ထို့ကြောင့် (၂၀၁၄)ခုနှစ်အတွက် ကျောက်စိမ်းထုတ်လုပ်မှုမှာ ဒေါ်လာ ၁၅ ဘီလီယံဟု ခန့်မှန်းပါက လျော့လျော့ပေါ့ပေါ့ ခန့်မှန်းသည်ဟုပင် ဆိုနိုင်ပါသည်။ ထိုပမာဏမှာ Global Witness က (၂၀၁၄)ခုနှစ်အတွက် ခန့်မှန်းသည့် အများဆုံးတန်ဖိုး၏ ထက်ဝက်မျှပင် မရှိပါ။ ထို့အပြင် (၂၀၁၅)ခုနှစ်တွင် ကျောက်တူးဖော်ရေး အကြီးအကျယ်ပြုလုပ်ခဲ့သည့်အတွက် ထိုထက်ပင် ပို၍များမည့် ကျောက်စိမ်းပမာဏကိုလည်း ထည့်သွင်းစဉ်းစားထားခြင်း မရှိပါ။ (အချုပ်ဆိုသော် ၁၅ ဘီလီယံမှာ အလွန်မှပင် လျော့ပေါ့ထားသည့် တန်ဖိုးဖြစ်သည့်အတွက် ထိုထက်နည်းနိုင်စရာမရှိပါ။)

သဘာဝသယံဇာတများ ထုတ်ယူရာတွင် ပွင့်လင်းမြင်သာမှုနှင့် တာဝန်ခံမှုအတွက် လိုက်နာရန် သတ်မှတ်ထားသော နိုင်ငံတကာစံနှုန်းဖြစ်သည့် EITI (Extractive Industries Transparency Initiative) အစီအစဉ်၏ ထုတ်ပြန်ချက်အရ ဘဏ္ဍာရေးဝန်ကြီးဌာနက (၂၀၁၄)ခုနှစ်တွင် အစိုးရအခွန်နှင့် လုပ်ပိုင်ခွင့်များ အတွက် ဒေါ်လာ ၀.၄၂ ဘီလီယံရရှိခဲ့သည်။ သတ္တုတွင်းဝန်ကြီးဌာနမှ ရရှိသည့် လုပ်ပိုင်ခွင့်ကြေးများကိုပါ ထည့်ပေါင်းပါက သတ္တုတွင်းကဏ္ဍမှ အစိုးရဝင်ငွေစုစုပေါင်းမှာ ဒေါ်လာ ၀.၅ ဘီလီယံ ဖြစ်သည်။ နေပြည်တော် ကျောက်မျက်ပြပွဲတွင် အများအားဖြင့် ရောင်းချရသည့် အရည်အသွေးနိမ့်ကျကျောက်စိမ်းများမှာ ဈေးနှုန်းကျဆင်းလာသောကြောင့် (၂၀၁၅)ခုနှစ်အတွက် အစိုးရဝင်ငွေမှာ ဒေါ်လာ ၀.၅ ဘီလီယံထက်ပင် နည်းနိုင်ခြေရှိပါသည်။ ထိုပြပွဲများရှိ ကျောက်စိမ်းအများစုကို အစိုးရ-ပုဂ္ဂလိက ဖက်စပ်ကုမ္ပဏီများမှ

တူးဖော်ထုတ်လုပ်ခြင်းဖြစ်ပြီး သတ္တုတွင်းကဏ္ဍမှ အစိုးရဝင်ငွေအများစုကိုလည်း ထိုကျောက်စိမ်း အရောင်းအဝယ်များမှ ရရှိသည်။

ကချင်ပြည်နယ်နှင့် ရန်ကုန်မြို့တွင် သုတေသနအတွက် ကျွန်တော်တို့ တွေ့ဆုံမေးမြန်းခဲ့သူများ၏ ပြောကြားချက်များအရ ကေအိုင်အေ ကျောက်စိမ်းထုတ်လုပ်သူများအပေါ်မူတည်၍ အခွန်ပုံစံအမျိုးမျိုးဖြင့် ကောက်ခံလျက်ရှိပြီး ပြည်ထောင်စုအစိုးရထက်ပင် ပို၍များများ ကောက်ခံနိုင်သည်ဟု သိရပါသည်။⁷ ကျွန်တော်တို့အနေဖြင့် ကေအိုင်အေမှ အခွန် ဒေါ်လာ ၀.၈ ဘီလီယံ ကောက်ခံနိုင်ခဲ့သည်ဟု ခန့်မှန်းပါသည်။

တွေ့ဆုံမေးမြန်းမှုများအပေါ် အခြေခံ၍ ထုတ်လုပ်မှုစရိတ်ကို ၁၀% ဟု ခန့်မှန်းထားရာ⁸ ထိုပမာဏတွင် အလုပ်သမားခ၊ ဓါတ်ဆီ၊ ဒယ်ဇယ်စရိတ်၊ ပစ္စည်းကိရိယာများနှင့် အခြားအရင်းအနှီးအတွက် လိုအပ်ငွေတို့ ပါဝင်ပါသည်။ ၁၀% ဆိုသည်မှာ အနည်းငယ်ပို၍ ခန့်မှန်းထားခြင်းဖြစ်ပြီး သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်

⁷ ကျောက်စိမ်းလုပ်ငန်းအတွက် ကေအိုင်အေမှ အဖိုးအခမည်မျှကောက်ခံနေသည်ကို အတိအကျမသိနိုင်ပါ။ သို့သော် ကေအိုင်အေ "အခွန်ကောက်ခံသူ" ဝန်ထမ်းများ တစ်ဒါဇင်ပင် မပြည့်သော်လည်း ကျောက်စိမ်းလုပ်ငန်းရှင်များထံမှ ပိုက်ဆံကောက်ခံရာတွင် ကချင်ပြည်နယ်ရှိ အစိုးရဝန်ထမ်းပေါင်း တစ်ထောင်ကျော်ထက်ပင် ပို၍အလုပ်ဖြစ်ကြောင်း၊ အခွန်ပိုရကြောင်း တွေ့ဆုံမေးမြန်းခဲ့သူအများက ပြောကြားပါသည်။ ကျောက်စိမ်းလုပ်ငန်း၏ တန်ဖိုးအများစုမှာ ပမာဏ နည်းသော်လည်း တန်ဖိုးအလွန်မြင့်သည့် အရည်အသွေးအကောင်းဆုံးကျောက်များသာဖြစ်သည်။ သတင်းပေးများ အနေဖြင့် ထိုထိပ်တန်းကျောက်များ မည်သူမှတူးဖော်ရရှိသည်ဆိုသည်ကို ကေအိုင်အေအား ပြောနိုင်ပါက ပိုက်ဆံရကြောင်း၊ ကေအိုင်အေ "အခွန်ကောက်ခံသူ" ဝန်ထမ်းများက ထိုကျောက်အောင်သူများကို အဆက်အသွယ်လုပ်ပြီး ကျောက်တန်ဖိုး၏ ရာခိုင်နှုန်းအရ တောင်းခံကြောင်း၊ ကျောက်စိမ်းကို ရောင်းချပြီး ငွေပေါ်သည့်အထိ စောင့်နိုင်ကြောင်း၊ အခွန်မပေးပါက မိမိတို့အနေဖြင့် အန္တရာယ်ရှိနိုင်သဖြင့် ကျောက်လုပ်ငန်းရှင်များမှ ပေးဆောင်ကြကြောင်းလည်း ပြောကြားပါသည်။

⁸ ကျောက်စိမ်းထုတ်လုပ်မှုစရိတ်ကို ခန့်မှန်းရန် ခက်ခဲပါသည်။ သို့သော် လုပ်ငန်းရှင်ကြီးများအနေဖြင့် တစ်ဦးလျှင် စက်ကိရိယာ၊ ရေစုပ်စက်၊ လုပ်ကိုင်ခွင့်များအတွက် ကနဦးရင်းနှီးမြှုပ်နှံငွေ ဒေါ်လာ ၂၀၀ မီလီယံမျှ လွယ်လင့်တကူပင် ကုန်ကျနိုင်ပြီး လုပ်ငန်းလည်ပတ်နေသည်နှင့်အမျှ တစ်ပတ်လျှင် ဒေါ်လာ ၁မီလီယံခန့်လည်း သုံးစွဲနေရပါမည်။ စက်များမှာ လေးနှစ်ခန့် အသုံးခံနိုင်ပြီး ကျောက်တူးလုပ်ငန်းမှာလည်း ပုံမှန်ရပ်နားသည့် ကာလများ ရှိပါသည်။ ထိုအချက်များကိုပါ ထည့်တွက်ပါက လုပ်ငန်းကြီးများအတွက် စုစုပေါင်း နှစ်စဉ်ကုန်ကျစရိတ်မှာ ဒေါ်လာ ၁၀၀ မီလီယံခန့် ရှိပါလိမ့်မည်။ လုပ်ငန်းရှင်ကြီးများအနေဖြင့် နှစ်စဉ်တူးဖော်နိုင်သည့် ကျောက်စိမ်းတန်ဖိုးမှာ တစ်ဘီလီယံကျော်သဖြင့် ကုန်ကျစရိတ်နှင့် နှိုင်းယှဉ်ပါက ၁၀% ပင် မရှိပါ။ ကျောက်တူးသောကြောင့် သဘာဝပတ်ဝန်းကျင် ထိခိုက်မှု ပြန်လည်ပြင်ဆင်ခြင်းကို လောလောဆယ်တွင် မပြုလုပ်သော်လည်း ထိုသို့ပြုလုပ်ပါက ကုန်ကျစရိတ်မှာ ၁၀% ထက် ပိုလာနိုင်ပါသည်။ မြေအောက်တူးဖော်မှုများ မဖြစ်မနေပြုလုပ်ရမည်ဆိုပါက ကုန်ကျစရိတ်ပိုများလာရန် သေချာပါသည်။

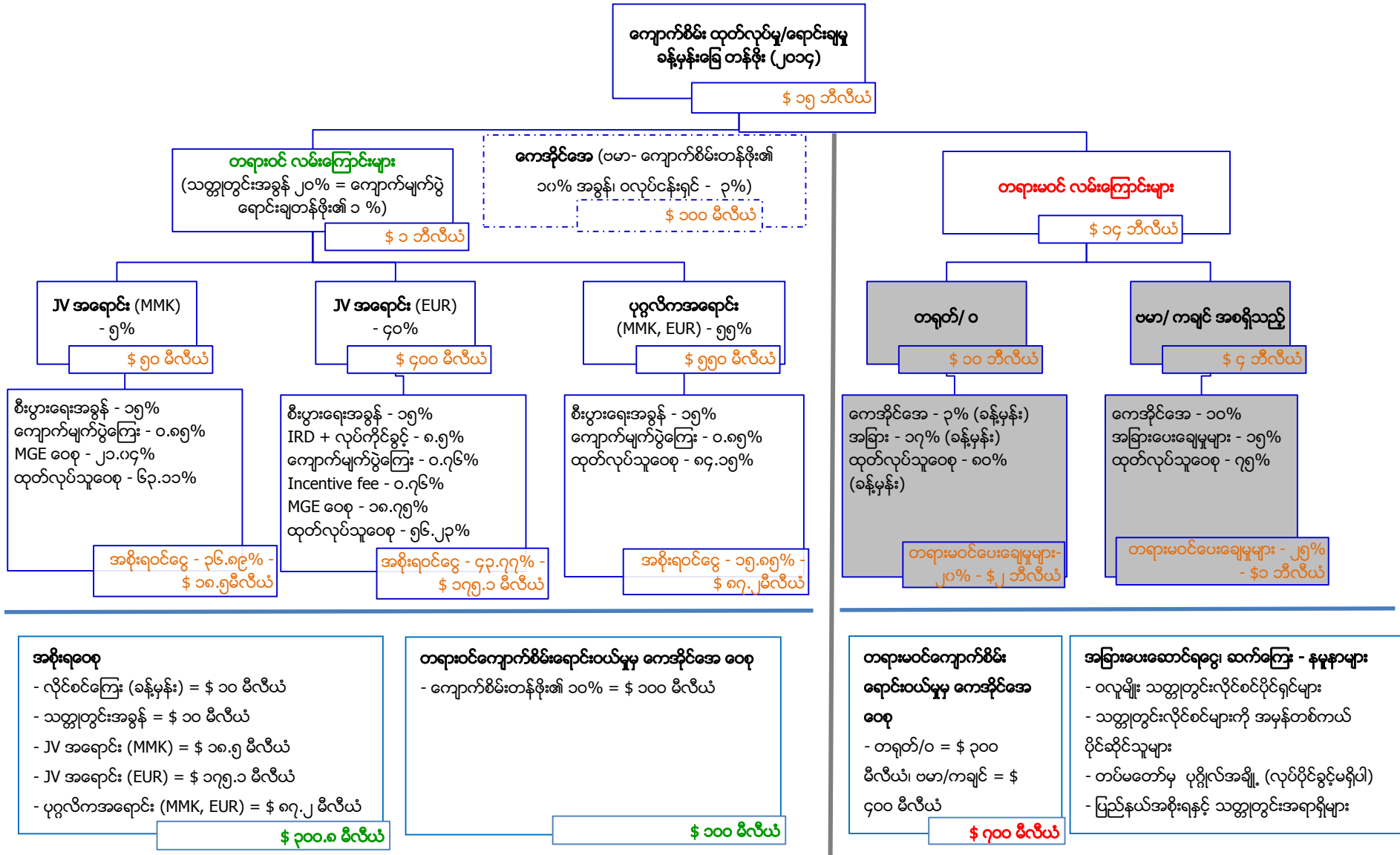
ပြန်လည်ထိန်းသိမ်း စရိတ်များကိုပါ ထည့်သွင်းပါက ၁၀% ခန့် ရှိနိုင်ပါသည်။ ထို ၁၀% တွင် တရားဝင်နှင့် တရားဝင်မဟုတ်သည့် အခွန်များ၊ လုပ်ကိုင်ခွင့်များနှင့် အခြားကျသင့်ငွေများ မပါဝင်ပါ။

ကျောက်စိမ်းထုတ်လုပ်မှု၏ ၈၀ - ၈၅%ကို ဝနှင့် တရုတ် ပိုင်ရှင်များ (သို့ အငှားလုပ်ကိုင်သူများ) က လက်ဝါးကြီးအုပ်ထားပြီး ကျောက်စိမ်းကဏ္ဍ၏ ၁၅ - ၂၀% ကိုသာ ဗမာနှင့် ဝမဟုတ်သည့် အခြားတိုင်းရင်းသားများက ပိုင်သည်။ သို့မဟုတ် ငှားရမ်းလုပ်ကိုင်နိုင်သည်ဟုလည်း တွေ့ဆုံခဲ့သူများက ကျွန်တော်တို့အား ပြောကြပါသည်။ အကြီးဆုံးကုမ္ပဏီများ၊ သို့ စီးပွားရေးလုပ်ငန်းရှင်တစ်ဦးတည်းမှ ထိန်းချုပ်သော အုပ်စုတူ ကုမ္ပဏီများမှာ အရေအတွက်အားဖြင့် ၆ - ၁၀ အကြားသာရှိပြီး ၎င်းတို့မှ ထုတ်လုပ်သော ကျောက်စိမ်းပမာဏမှာ စုစုပေါင်း ထုတ်လုပ်မှု၏ လေးပုံသုံးပုံမျှ ဖြစ်ပါသည်။ ဗမာနှင့် ဝမဟုတ်သည့် အခြားတိုင်းရင်းသား လုပ်ငန်းရှင်များမှ လက်ရှိပေးနေရသည့် တရားဝင်နှင့် တရားဝင်မဟုတ်သည့် အခွန်များ၊ လုပ်ကိုင်ခွင့်များနှင့် အခြားကျသင့်ငွေများမှာ တူးဖော်ရသည့် ကျောက်စိမ်းရောင်းချငွေ၏ ထက်ဝက်ခန့်ဖြစ်သော်လည်း ဝနှင့် တရုတ်တို့မှာမူ ထိုထက်နည်း၍ ပေးရသည်ဟုလည်း ကြားသိခဲ့ရသည်။

ကျောက်စိမ်းထုတ်လုပ်သူများမှ ဩဇာအာဏာရှိသည့် မိသားစုများအား ငွေပေးရသည်ဟု ဆိုကြသော်လည်း မည်မျှပေးနေရသည်ဆိုသည်မှာ မရှင်းလင်းပါ။ စာမျက်နှာ (၁၄) ရှိ သရုပ်ပြပုံတွင် ထိုကုန်ကျစရိတ်များကို သတ်သတ်ဖော်ပြထားဘဲ "ဝ၊ သို့ တရုတ်ပိုင် သတ္တုတူးဖော်သည့် ကုမ္ပဏီများ" နှင့် "အဆက်အသွယ်၊ အာဏာရှိသော မိသားစုများအပါအဝင် အခြားသူများ"စသည့် အပိုင်းများတွင် ပူးတွဲတွက်ချက်ထားပါသည်။

သရုပ်ပြပုံမှ အဓိကဖော်ပြလိုသည့်အချက်မှာ ကျောက်စိမ်းမှရရှိသည့် ဝင်ငွေအများစုသည် ပုဂ္ဂလိကအကျိုး အတွက်သာ ဖြစ်နေပြီး အခွန်နှင့် အခြားကျသင့်ငွေများအဖြစ် တရားဝင် ဝင်ငွေမှာ တူးဖော်ရသော ကျောက်စိမ်းတန်ဖိုး၏ ၃ - ၄% သာရှိပြီး အလွန်နည်းနေသည်။ (အထက်တွင် ဖော်ပြထားသည့်အတိုင်း တိုင်းရင်းသား ထုတ်လုပ်သူအချို့အနေဖြင့် ပေးဆောင်နေရသည့် အခွန်စုစုပေါင်းမှာ ၅၀% ခန့် ဖြစ်သည်။) တစ်နည်းဆိုသော် အချို့လုပ်ငန်းရှင်များမှ တရားဝင် အခွန်ကောက်ခံခွင့်ရှိသည့် အစိုးရနှင့် ထိုသို့အခွင့်မရှိသည့် အခြားအုပ်စုများကို ပေးနေရသည့် ပမာဏစုစုပေါင်းမှာ နိုင်ငံတော်မှ ရရှိနေသည့် တရားဝင်အခွန် ၃ - ၄% ၏ တစ်ဆယ့်ငါးဆမျှ မြင့်မားနေပါသည်။

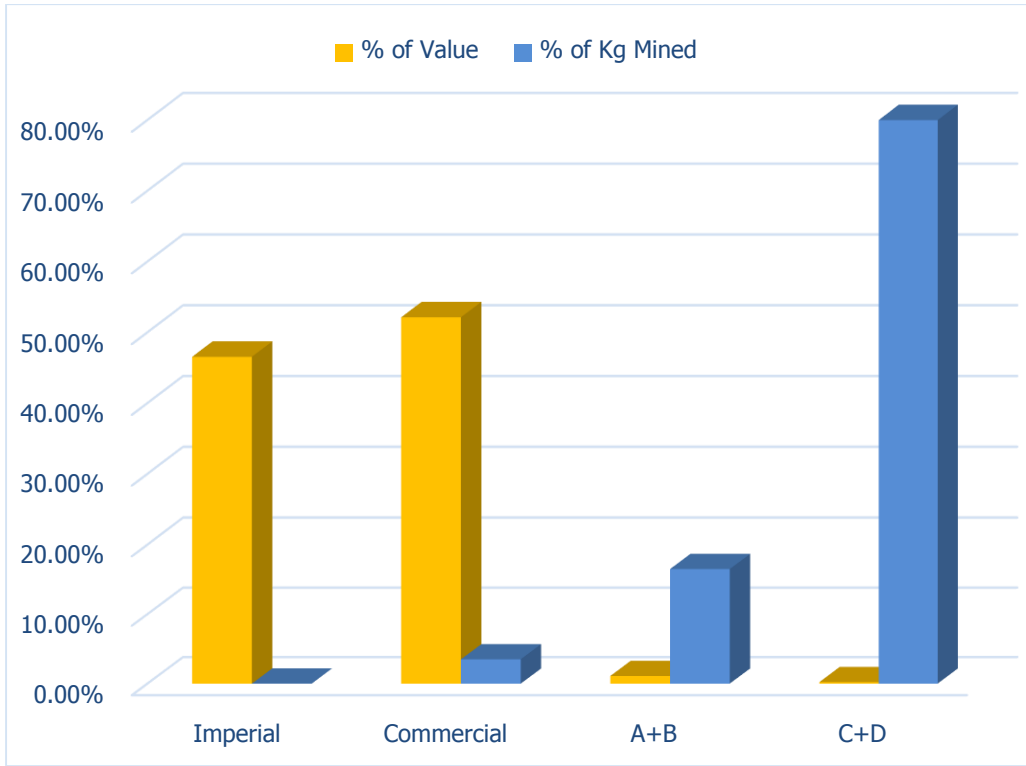
နောက်ဆက်တွဲ (ဂ) - (၂၀၁၆)ခုနှစ် ကျောက်စိမ်းလုပ်ငန်းကို သဘောအားဖြင့် ခန့်မှန်းချက်

နောက်ဆက်တွဲ (ဃ) - နမူနာအဖြစ် ကျောက်စိမ်းကီလို တစ်သောင်းတွင် ပါရှိနိုင်သော ကျောက်အရည်အဆင့်ဆင့် ခွဲခြားပြပုံ

အမျိုးအစား	ပါရှိနိုင်သည့် အလေးချိန်	၁ ကီလို ဈေးနှုန်း (ဒေါ်လာ)	တန်ဖိုး (ဒေါ်လာ)	စုစုပေါင်း တန်ဖိုး၏ အချိုး
Imperial	၁	၂၅,၀၀၀,၀၀၀	၂၅,၀၀၀,၀၀၀	၄၆.၅၀%
Commercial	၃၅၀	၈၀,၀၀၀	၂၈,၀၀၀,၀၀၀	၅၂.၂၀%
အသားကျောက် (A)	၆၅၀	၈၀၀	၅၂၀,၀၀၀	၁.၀၀%
အသားကျောက် (B)	၁,၀၀၀	၇၅	၇၅,၀၀၀	၀.၁၀%
အသားကျောက် (C)	၂,၀၀၀	၃၀	၆၀,၀၀၀	၀.၁၀%
အသားကျောက် (Dနှင့် အခြား အဆင့်နိမ့်များ)	၅,၉၉၉	၁၀	၆၀,၄၉၀	၀.၁၀%
စုစုပေါင်း	၁၀,၀၀၀	-	၅၃,၇၁၅,၄၉၀	၁၀၀.၀၀%

အထက်ပါတန်ဖိုးများကို ကျောက်စိမ်းကုန်သည်များ၊ သတ္တုတွင်းကျွမ်းကျင်သူများ၊ ပညာရှင်များနှင့် တွေ့ဆုံမေးမြန်းပြီးနောက် တွက်ချက်ထားခြင်းဖြစ်သည်။ တူးဖော်ရရှိသော ကျောက်စိမ်းအစိုင်အခဲများမှာ အထက်ပါပျမ်းမျှတန်ဖိုးများနှင့် ကွာခြားနိုင်ပါသည်။ အမျိုးအစားတစ်တန်းတည်း အတွင်းတွင်ပင် ဈေးနှုန်းကွာဟမှု အလွန်များနိုင်သလို ရောင်းချသည့်အချိန်ပေါ်မူတည်၍လည်း ကွဲလွဲနိုင်ပါသည်။ ကျွန်တော်တို့ ကြားခဲ့ရသည့် အဖြစ်အပျက်တစ်ခုအရ တရုတ်နိုင်ငံတွင် ရှိနေသော ကျောက်စိမ်းတုံးတစ်ခုသည် (၂၀၀၀) မှ (၂၀၁၁)ခုနှစ်အတွင်း တရုတ်ယွမ်ငွေတန်ဖိုးအရ အဆတစ်ရာ ဈေးတက်သွားကြောင်းသိရသည်။ အခြား အဖြစ်အပျက်တစ်ခုတွင်လည်း မြန်မာနိုင်ငံမှ ကျောက်စိမ်းတုံးတစ်ခုသည် (၂၀၁၃) မှ (၂၀၁၆)ခုနှစ်အတွင်း မြန်မာကျပ်ငွေတန်ဖိုးအရ ဈေးနှုန်းဆယ်ပုံကိုးပုံ (၉၀%) ထိုးကျသွားခဲ့ကြောင်း ကြားရပါသည်။ ကျောက်စိမ်းတုံးများမှာ ပုံသေမရှိဘဲ တစ်ခုနှင့်တစ်ခု ကွာခြားပြီး ၎င်းတို့၏ပေါက်ဈေးမှာ ဈေးကွက်အပေါ်လည်း မူတည်သောကြောင့် တန်ဖိုးအတိအကျကို သတ်မှန်ရန်မလွယ်ကူပါ။

နောက်ဆက်တွဲ (င) - မြန်မာနိုင်ငံ ကျောက်စိမ်းတူးဖော်မှု သမိုင်းကြောင်း၊ (၁၈၀၀) - (၂၀၁၆) ခုနှစ်

အစောပိုင်းကာလများ

ယခုတွင် ကချင်ပြည်နယ်ဟုခေါ်ဆိုသော ဒေသမှထွက်သည့် ကျောက်စိမ်းကို မြန်မာနိုင်ငံမှ တရုတ်နိုင်ငံသို့ (၁၃)ရာစုနှစ်တွင် စတင်သယ်ပို့ခဲ့ပါသည်။ သို့သော် လုံခြုံရေးစိတ်ချရမှု မရှိခြင်း၊ လမ်းပန်းအဆက်အသွယ် ဆိုးဝါးခြင်းနှင့် ငှက်ဖျားရန်တို့ကြောင့် ပုံမှန်ကုန်သွယ်မှု ဖွံ့ဖြိုးခြင်း မရှိခဲ့ပါ။ (၁၇၀၀)နှစ်နှောင်းပိုင်းတွင် ထိုအခြေအနေများ စတင်ပြောင်းလဲလာသော်လည်း တရုတ်ကုန်သည်များ၏ အသေအပျောက်နှုန်းများမှာ မြင့်မားဆဲဖြစ်ပါသည်။ (၁၈၀၀)ခုနှစ်ပိုင်းများအစတွင် ကျောက်စိမ်းကုန်သွယ်မှုကို မြန်မာဘုရင်များမှ သတိပြုမိလာပါသည်။ အောက်ဖော်ပြပါ (၁၈၈၈)ခုနှစ်က အနောက်တိုင်းလေ့လာသူတစ်ဦးမှ ရေးသားခဲ့သည့် ကနဦး ကျောက်စိမ်းလုပ်ငန်းအကြောင်း သမိုင်းမှတ်တမ်းနှင့် ဖော်ပြချက်မှ (၁၈၀၀)ခုနှစ် အစောပိုင်းများအတွင်း ဗမာ - ကချင် ဆက်ဆံရေးကို လေ့လာသိမြင်နိုင်ပါသည်။

“ယခုရာစုနှစ် [၁၈၀၀] အစောပိုင်းမှစ၍ မြန်မာဘုရင်များသည် ကျောက်စိမ်းကုန်သွယ်မှု၏ အရေးပါပုံနှင့် ၎င်းတို့ ကောက်ခံနိုင်မည့် အခွန်ပမာဏကို စတင်သတိထားမိလာပုံရသည်။ (၁၈၀၆)ခုနှစ်တွင် ဗမာပိုင် အခွန်စခန်းတစ်ခုကို ယခုတွင် မိုးကောင်းဟု အမည်တွင်နေပြီဖြစ်သည့် မြို့တွင် တည်ထောင်ခဲ့ပြီး ကုန်သွယ်မှုကို အနှောင့်အယှက်မဖြစ်စေရန်နှင့် တည်ငြိမ်ပိပြားမှု ရှိစေရန် ကျောက်တူးနိုင်သည့် ရာသီအတွင်း သတ္တုတွင်းများတွင် စစ်အရာရှိတစ်ဦး ဦးဆောင်သည့် တပ်သားသုံးဆယ်ခန့်ပါဝင်သော လုံခြုံရေးအဖွဲ့ဝင်များကို ပုံမှန်ထားရှိခဲ့သည်။ သူကောင်းမျိုးဖြစ်သည့် မိုးကောင်းမြို့စား အမတ်ကြီးက ထိုတပ်ဖွဲ့ဝင်များနှင့်အတူ အမြဲတစ်စေ လိုက်ပါလေ့ရှိပြီး ၎င်း၏အထူးတာဝန်မှာ တောင်ပေါ်ဒေသ တိုင်းရင်းသားများကို အုပ်ချုပ်ရန်ဖြစ်သည်။ အရာရောက်သော ကချင်စော်ဘွားများကလည်း မိုးကောင်းမြို့ပေါ်တွင် ဗမာမြို့စားအမတ်ကြီးနှင့် ဆုံတွေ့ပြီး သတ္တုတွင်းသို့ ပင့်ဆောင်ကာ ထိုဒေသတွင် ရှိနေသမျှကာလပတ်လုံး ဧည့်ခံဖျော်ဖြေလေ့ရှိသည်။

ထိုအချိန်တွင် မိုးကောင်းမြို့မှာ မြန်မာနိုင်ငံ၏ ကျောက်စိမ်းရောင်းဝယ်ဖောက်ကားရာ အချက်အချာနေရာ ဖြစ်လာပြီ ဖြစ်သည်။ တရုတ်လူမျိုးများအနေဖြင့် သတ္တုတွင်းများအထိ သွားလေ့သွားထ နည်းပါးပါသေးသည်။ ရွှေတွန်းချွမ်ဟုခေါ်သည့် မိုးကောင်းမြို့နှင့် မျက်နှာချင်းဆိုင်တွင်ရှိသော ရာသီအလိုက် ပွဲဈေးကြီးများ ကျင်းပလေ့ရှိသည့် သဲသောင်ထွန်းနေသည့်နေရာသို့ ကချင်လူမျိုးများကိုယ်တိုင် ကျောက်စိမ်းတုံးများကို သယ်ဆောင်လာလေ့ရှိသည်။ ဗမာလူမျိုး အခွန်ကြီးကြပ်သူက ကျောက်စိမ်းများ အရောင်းအဝယ်ဖြစ်အပြီး

မိုးကောင်းမြို့မှ ထုတ်ယူသယ်ဆောင်တော့မည့် အခါမှသာ အခွန်စည်းကြပ်ပါသည်။ ရောင်းချသည့် ကျောက်စိမ်းတန်ဖိုး၏ ၃၃% ကို အခွန်ကောက်ခံပြီးနောက် သယ်ဆောင်ခွင့်လက်မှတ်ကို ထုတ်ပေးသည်။ ထိုလက်မှတ်ကို မိုးကောင်းမြို့မှ မြစ်ကြောင်းဖြင့် တစ်ညတာခရီးအကွာအဝေးရှိသည့် တာပေါ်မြို့တွင် အခြေစိုက်သည့် အခွန်အရာရှိ၏ လက်ထောက်မှ တဖန်ပြန်စစ်ဆေးပါသည်။ ထို့နောက်တွင်မူ ထိုကျောက်စိမ်းတုံးကို မြန်မာပြည်တစ်လွှား နောက်ထပ်အခွန်အကောက်မရှိတော့ဘဲ သယ်ယူရောင်းဝယ်နိုင်ပြီ ဖြစ်သည်။

အခွန်မည်မျှကောက်ခံရမည်ကို သတ်မှတ်ရန် ရာဖြတ်သည့် ဝန်ထမ်းက ကျောက်စိမ်းတုံး၏တန်ဖိုးကို ဆုံးဖြတ်ပါသည်။ သို့သော်လည်း ထိုရာဖြတ်သူက ကုန်သည်များနှင့် အခွန်ကောက်ခံသည့် ဝန်ထမ်းနှင့် ပူးပေါင်းကာ ကျောက်တန်ဖိုးအမှန်၏ သုံးပုံတစ်ပုံကိုသာ ဖော်ပြလေ့ရှိပါသည်။ ထို့ကြောင့် ပေးဆောင်ရသည့် အခွန်ပမာဏမှာ နည်းပါးပြီး လုပ်ငန်းများ ချောမွေ့သည့်အပြင် ကုန်သည်များနှင့် အကောက်ခွန် အရာရှိများအကြား အထစ်အငေါ့လွန်စွာနည်းပါးပါသည်။ အခွန်ကို ငွေချောင်းများဖြင့် ပေးဆောင်ရရာ အစပိုင်းတွင် ငွေသားအစစ်ကို သုံးကြသော်လည်း နောက်ပိုင်းတွင်မူ ခဲပမာဏများများကို အခွန်ပေါ့စေရန် ရောနှောလာခဲ့သည်။ (၁၈၇၄)ခုနှစ်အထိ အိန္ဒိယနိုင်ငံသုံး ရူပီးငွေကို တွင်တွင်ကျယ်ကျယ် မသုံးသေးပါ။

မိုးကောင်းတွင် ပေးရသည့်အခွန်အပြင် ကျောက်စိမ်းအတွက် အခြား တရားဝင်နှင့် တရားမဝင် ပေးဆောင်ရသည့် အခများလည်း ရှိပါသေးသည်။ ၎င်းတို့ကို သတ္တုတွင်းများနှင့် ထိုမှ တစ်ရက်ခရီးအဝေးရှိ နများကျောက်ဆိပ် (နန်းရဆိပ်) ဆိုသည့်နေရာတွင် အောက်ပါအတိုင်း ပေးရပါသည်။

၁။ သတ္တုတွင်းသို့ ကုန်သွယ်ရန်လာသူများကို တစ်လလျှင် တစ်မတ်နှုန်းဖြင့် ဗမာအရာရှိက ကောက်ခံသည်။ ဗမာများနှင့် သတ္တုတွင်းမှ အလုပ်သမားများကိုမူ ကင်းလွတ်ခွင့် ပြုပါသည်။

၂။ သတ္တုတွင်းမှ နများကျောက်ဆိပ်သို့သွားမည့် ကျောက်စိမ်းတစ်တွဲသယ်ယူခွင့် လက်မှတ်တစ်စောင်အတွက် နှစ်မတ်ခွဲကောက်ခံသည်။

၃။ နများကျောက်ဆိပ်သို့ ရောက်ရှိလာသည့် ကျောက်စိမ်းတစ်တွဲအတွက် တစ်ကျပ် (တစ်ရူပီး)နှုန်းဖြင့် ထိုဒေသတွင် အမြဲရုံးထိုင်သော မိုးကောင်းအခွန်အရာရှိ၏ ကိုယ်စားလှယ်က ကောက်ခံသည်။

အထက်ပါ အခွန်များအနက် ပထမနှင့် တတိယအခွန်များကို တရားဝင်သည်။ ဒုတိယမှာမူ သတ္တုတွင်းအရာရှိ၏ အောက်လက်ငယ်သားများအတွက် တရားမဝင်ပေးဆောင်ရမှုဟု တရုတ်တို့က မြင်ပါသည်။ ပေးဆောင်ရမှုများမှာ တစ်နှစ်နှင့် တစ်နှစ်အကြား အနည်းငယ်ကွဲပြားမှု ရှိပါသည်။

သတ္တုတွင်းများတွင်သော်လည်းကောင်း၊ ထိုမှ မိုးကောင်းမြို့သို့ သယ်ယူသွားမည့် ကျောက်စိမ်းတုံးများကို လည်းကောင်း ကချင်လူမျိုးများမှ အကောက်မယူပါ။ ဒေသထွက် ကျောက်စိမ်းများအားလုံးကို ကချင်များကသာ လုံးဝညသံပိုင်ဆိုင်သည်ဟု အခြားသူများက လက်ခံပြီး ၎င်းတို့၏ ရပိုင်ခွင့်များကိုလည်း ကောင်းစွာနားလည်ကာ လေးစားပုံလည်း ရပါသည်။ ထိုအချက်ကို ဗမာဘုရင်အနေဖြင့်လည်း မည်သောအခါကမျှ အငြင်းပွားခဲ့ခြင်း မရှိခဲ့ပါ။ ကချင်များထံမှ ကျောက်စိမ်းကို ဗမာဘုရင်က ဝယ်ယူနေခဲ့သည့် အချိန်အတွင်း အခြားသူများ မဝယ်စေနိုင်ရန် ပိတ်ပင်ခဲ့သည်အထိသာ အလွန်ဆုံး ချုပ်ကိုင်ခဲ့ကြောင်းကို အောက်တွင် ထပ်မံရှင်းလင်းပါမည်။

ထို့အတူပင် ကချင်လူမျိုးများအနေဖြင့်လည်း ဘုရင့်အရာရှိများကို သတ္တုတွင်းသို့ ဝင်ခွင့်ပြုခြင်းဖြင့် လည်းကောင်း၊ ဘုရင်၏ အသုံးတော်အတွက် ကျောက်စိမ်းများကို သတ်မှတ်ထားသည့် အတိုင်းအတာ တစ်ခုအထိ မပြောပလောက်သော ဈေးနှုန်းဖြင့် အရာရှိများမှတစ်ဆင့် ဝယ်ယူခွင့်ပြုခြင်းဖြင့်လည်းကောင်း၊ ထိုအရာရှိများမှ သတ်မှတ်သည့် အကောက်အခွန်များနှင့် အချို့ ကြားဝင်ဆောင်ရွက်မှုများက ကျောက်စိမ်း၏ဈေးကို ထိခိုက်သည့်တိုင် လက်ခံခြင်းဖြင့်လည်းကောင်း ဗမာဘုရင်သည် ရေမြေသခင်ဖြစ်ကြောင်းကို အသိအမှတ် ပြုပေးခဲ့ပါသည်။ ဆက်လက်၍ ကချင်သူကောင်းမျိုး ဖော်ဘွားများအနေဖြင့် ကျောက်စိမ်းလုပ်ငန်း လုပ်ကိုင်သော ကချင်လူမျိုးများအပေါ်တွင် တည်ရှိသည့် အခွင့်အာဏာကို ဆက်လက်ဖော်ပြသွားပါမည်။

အထက်ဖော်ပြပါစနစ်အောက်တွင် ကျောက်စိမ်းလုပ်ငန်းသည် နှစ်ပေါင်းများစွာ တိုးတက်ထွန်းကားခဲ့သည်။ (၁၈၃၁) မှ (၁၈၄၀)ခုနှစ်များအကြား အအောင်မြင်ဆုံးဖြစ်ခဲ့ပြီး ထိုကာလတွင် အနည်းဆုံး တရုတ်လူမျိုး အယောက်ရှစ်ရာ၊ ရှမ်းလူမျိုးခြောက်ရာတို့က ရောင်းဝယ်ဖောက်ကားရာတွင်လည်းကောင်း၊ သတ္တုတွင်းတွင် အလုပ်သမားအဖြစ်လည်းကောင်း နှစ်စဉ်လုပ်ကိုင်ခဲ့ကြသည်။ ထွက်ရှိသမျှကျောက်တုံးများကို ထိုအချိန်က ကျောက်စိမ်းရောင်းဝယ်ဖောက်ကားရာ၏ ပဟိုချက်မဖြစ်သည့် ယူနန်ပြည်နယ်သို့ အထက်ကဆိုခဲ့သည့် လမ်းများမှ တစ်နည်းနည်းဖြင့် သယ်ဆောင်သွားပါသည်။ ကျောက်စိမ်းကုန်သွယ်မှုကို ကွမ်းတုံတရုတ်ကုန်သည်များက လက်ဝါးကြီးအုပ်ထားပြီး ထိုသူများကပင် ကျောက်အရိုင်းတုံးများကို လက်ကားဝယ်ယူကာ ဖြတ်တောက်ပြီး အချောသတ်ရန် ကွမ်းတုံဒေသသို့ သယ်ဆောင်ကြပါသည်။”

စာရေးသူ - ဒဗလျူ ဝါရီ၊ (၁၈၈၈)ခုနှစ်။

စာကိုး - ဟာ့တ်စ်၊ (၁၉၁၂)ခုနှစ်။ ဗမာ့ဂဇက်၊ မြစ်ကြီးနားခရိုင်။

(၁၉၀၀)ခုနှစ်များမှ ကျောက်စိမ်းလုပ်ငန်းအား ဗြိတိသျှဗိုလ်မှူးကြီးတစ်ဦး၏ ဖော်ပြချက်

"ကျောက်စိမ်းတွင်းပိုင်ရှင် ကချင်လူမျိုးများနှင့် တရုတ်ကုန်သည်များအကြား ကျောက်စိမ်းရောင်းဝယ် ဖောက်ကားမှုပမာဏမှာ အလွန်ကြီးမားသည်။ ကျောက်စိမ်းဆိုသည်မှာ အစိမ်းရောင်ရှိပြီး ကျောက်စိမ်းတွင်းများနှင့် ဥရုမြစ်ပြင်တစ်လျှောက်တွင် ကျောက်အတုံးလိုက်၊ သို့ အပြင်လိုက် တွေ့ရတတ်သည်။ တရုတ်များက ကချင်များကို ကျောက်စိမ်းတူးဖော်ခွင့် လိုင်စင်ကြေးပေးပြီးနောက် အခြားသူများကို ငှားရမ်းလုပ်ကိုင်ခွင့် ပြန်လည်ချပေးကြသည်။ ထိုသူများက မိမိတို့၏ လုပ်ကွက်များတွင် တူးဖော်ကြပြီး ကျောက်စိမ်းကို အတုံးလိုက်၊ အခဲလိုက် ထုတ်ယူကြသည်။ ထို့နောက် နန်းရဆိပ်သို့ ကုန်းကြောင်းဖြင့်၊ ကာမိုင်း၊ မိုးကောင်းနှင့် ဗန်းမော်မြို့များသို့ ရေကြောင်းဖြင့် သယ်ယူပို့ဆောင်ကြပါသည်။

ကျောက်စိမ်းတုံးကြီးတစ်တုံးအား တုတ်ရှည်တွင် လျှိုပြီး ရှမ်း၊ တရုတ် ကူလီ အယောက်နှစ်ဆယ်ခန့်တို့က ပခုံးတွင်ထမ်းကာ မနိုင်မနင်း သယ်ယူနေသည်ကိုလည်း ကျွန်တော်ကိုယ်တိုင် မျက်မြင်တွေ့ခဲ့ရသည်။ ထိုကျောက်စိမ်းတုံးထွက်သည့် လုပ်ကွက်အား ငှားရမ်းထားသူ၏ ကိုယ်စားလှယ်ထံသို့ သယ်ဆောင်သွားရာ ထိုသူက ဥပမာအားဖြင့် ရှုပီးငါးထောင်ဟု ဈေးသတ်မှတ်သည်ဟု ဆိုပါစို့။ လိုင်စင်ယူထားသည့် တရုတ်လူမျိုးက ထိုပမာဏကို ပေးဆောင်ရန်သဘောတူပါက ကျောက်တုံးကို ဖြတ်တောက်ရန် တရုတ်နိုင်ငံသို့ သယ်ယူသွားနိုင်ပါသည်။ ကျွန်တော့်အမြင်အရ တရုတ်လူမျိုးများသည်သာ ကျောက်စိမ်းကို မည်သို့ဖြတ်တောက်ရမည်ကို နားလည်ကြသည်။ ထိုသို့ဖြတ်တောက်ပြီးနောက် ကျောက်တုံးမှာ နှစ်ဆမက ဈေးတိုးနိုင်သလို အဖိုးလုံးဝမတန်သည်လည်း ဖြစ်နိုင်ပါသည်။"

ဗိုလ်မှူးကြီး ဂျွန် ပေးလ်၊ "သတ္တုတွင်းများ ပြဿနာ" ဆောင်းပါး၊ လန်ဒန်တိုင်းသတင်းစာ၊ (၁၈၉၃)ခုနှစ် ကျောက်စိမ်း မိတ်သဟာ စာစောင် (၁၉၈၈)ခုနှစ်မှ ပြန်လည်ကူးယူ ဖော်ပြပါသည်။

သမိုင်းအကျယ်နှင့် အခြားအသေးစိတ်အချက်အလက်များကို <http://www.ruby-sapphire.com/burma-jade-mines.htm> တွင် ရှုနိုင်ပါသည်။

ဒုတိယကမ္ဘာစစ်ကြီးအပြီး ကျောက်စိမ်းတူးဖော်မှုနှင့် ကျောက်စိမ်းဈေးကွက်

ဒုတိယကမ္ဘာစစ်ပြီးချိန်နှင့် (၁၉၄၀)ခုနှစ်များ ကြားကာလတွင် ကျောက်စိမ်းထုတ်လုပ်မှုနည်းပါးပြီး တစ်နိုင်တစ်ပိုင်တူးဖော်မှု များခဲ့ပါသည်။ (၁၉၄၀) မှ (၁၉၄၂)ခုနှစ်အတွင်း ထုတ်ဖော်မှုမှာ တရားဝင်စာရင်းအရ တစ်နှစ်လျှင် တန်နှစ်ရာသာ ရှိခဲ့သည်။⁹ (၁၉၄၅ - ၁၉၄၆) ခုနှစ်တိုင် မှတ်တမ်းဝင်တူးဖော်မှုမှာ တစ်နှစ်တွင် တန်နှစ်ထောင် မပြည့်ခဲ့ပါ။ ဗိုလ်ချုပ်ခင်ညွန့်မှ ဦးဆောင်ချုပ်ဆိုခဲ့သည့် အပစ်အခတ်ရပ်စဲရေး သဘောတူညီမှုများ ယူပြီးသည့်နောက်တွင်မူ တူးဖော်မှုနှုန်း တိုးမြှင့်လာခဲ့ပါသည်။ ကျောက်စိမ်းထုတ်လုပ်မှုမှာ (၂၀၀၀ - ၀၁)တွင် တန်ပေါင်း တစ်သောင်းတစ်ထောင်သို့လည်းကောင်း၊ (၂၀၀၅ - ၀၆)တွင် တန်ပေါင်း နှစ်သောင်းအထိလည်းကောင်း မြင့်တက်လာခဲ့ပြီး (၁၉၄၅)ခုနှစ် တူးဖော်မှု၏ ဆယ်ဆဖြစ်ပါသည်။¹⁰ စက်အင်အားကို များများသုံးလာနိုင်ခြင်းနှင့် စဉ်ဆက်မပြတ် ပဋိပက္ခများ မရှိတော့ခြင်းကလည်း ထိုသို့ ကျောက်စိမ်းများပိုမိုထုတ်လုပ်နိုင်စေရန် အထောက်အကူပြုခဲ့ပါသည်။

(၂၀၁၀ - ၂၀၁၂)နှစ်ပိုင်းများတွင် နှစ်စဉ်ကျောက်စိမ်းထုတ်လုပ်မှု တန်လေးသောင်းကျော်တိုင် ထပ်မံမြင့်တက်လာသောအခါတွင်မူ လိုအပ်သည့် အရင်းအနှီးပမာဏက ကျပ်လုပ်ငန်းရှင်များနှင့် အချို့ပမာ လုပ်ငန်းရှင်များအတွက်ပင် ကျောက်စိမ်းကဏ္ဍတွင် ပါဝင်လုပ်ကိုင်ရန်အတွက် အဟန့်အတားဖြစ်လာပါသည်။ ဝနှင့် တရုတ် ကုမ္ပဏီများက တဖြည်းဖြည်းပိုမိုလွှမ်းမိုးလာပြီး သူတို့၏ မူးယစ်ဆေးဝါးလုပ်ငန်းမှ ရရှိသော အမြတ်များနှင့် တရုတ်နိုင်ငံမှ ဘဏ်ချေးငွေများကလည်း တစ်စိတ်တစ်ဒေသ အထောက်အကူဖြစ်စေခဲ့သည်။

သို့သော် ထိုအခြေအနေသို့ ဆိုက်ရောက်ခဲ့ခြင်းမှာ အရင်းအနှီးတစ်ခုတည်းကြောင့် မဟုတ်ပါ။ (အခြား တိုင်းရင်းသားများနှင့် ယှဉ်လျှင်) ဝလူမျိုးများအနေဖြင့် ရင်းနှီးမြှုပ်နှံနိုင်သည့် ကဏ္ဍပို၍နည်းပါးသောကြောင့် ကျောက်စိမ်းလုပ်ငန်းတွင် ပုံအောခဲ့သည်။ ဝနှင့် တရုတ်တို့က အရဲစွန့်ရန် မရွံ့ခဲ့သော်လည်း မြန်မာလုပ်ငန်းရှင်များမှာမူ အမြတ်မသေချာသည့် လုပ်ငန်းတွင် အရင်းအနှီးများစွာ မမြှုပ်နှံလိုသောကြောင့် ကိုယ်တိုင်လုပ်ငန်းကြီးမလုပ်ဘဲ လုပ်ကိုင်ခွင့်ပါမစ်ကိုသာ လျှောက်ထားခြင်း၊ တစ်နိုင်တစ်ပိုင်သာ လုပ်ကိုင်ခြင်း၊ သို့မဟုတ် ကျောက်စိမ်းမှရရှိသည့်အမြတ်များကို အများအားဖြင့် အခြားစီးပွားရေးလုပ်ငန်းများတွင် ပြန်လည် အသုံးပြုခြင်းတို့ ပြုခဲ့သည်။ တရုတ်နိုင်ငံ၏ စီးပွားရေးတိုးတက်လာသည်နှင့်အမျှ ကျောက်စိမ်းဈေး ပိုကောင်းလာမည့်အချက်ကိုလည်း ကြိုတင်မသိနိုင်ခဲ့ပါ။ တရုတ်ဘဏ်စနစ်တွင် အတိုးနှုန်းများကို ကန့်သတ်ထားသောကြောင့်သော်လည်းကောင်း၊ တရုတ်နိုင်ငံ၏ စတော့ဈေးကွက်နှင့် အိမ်ခြံမြေလုပ်ငန်းမှာ

⁹ (၁၉၄၇) ခုနှစ်ထုတ် နှစ်ချုပ်စာရင်းအင်းစာအုပ်၊ (၁၉၄၀ - ၁၉၄၁) နှင့် (၁၉၄၁ - ၁၉၄၂)စာရင်းအတွက် စာမျက်နှာ ၁၆၁

¹⁰ (၂၀၀၈) ခုနှစ်ထုတ် နှစ်ချုပ်စာရင်းအင်းစာအုပ်၊ (၁၉၄၅ - ၄၆)၊ (၂၀၀၀ - ၀၁)၊ (၂၀၀၅ - ၀၆)စာရင်းအတွက် စာမျက်နှာ ၁၆၅

ခိုင်မာမှုမရှိသောကြောင့်သော်လည်းကောင်း၊ ချမ်းသာကြွယ်ဝသော တရုတ်လူမျိုးများက ကျောက်စိမ်းတွင် ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုပြုလုပ်သည်မှာလည်း ဖြစ်နိုင်သည်။ ကျောက်စိမ်းရောင်းဝယ်မှုမှာ အခြားလုပ်ငန်းများနှင့် နှိုင်းယှဉ်ပါက လူသိနည်းပါးသောကြောင့် ဥပဒေကြောင်းနှင့် အခွန်ကိစ္စရပ်များဆိုင်ရာ စစ်ဆေးမှုကို ရှောင်ကြဉ်လိုသည့် ဝင်ငွေများကို သုံးစွဲရန် နေရာကောင်းဖြစ်သည်။

(၂၀၁၁)ခုနှစ်တွင် အရည်အသွေးအလွန်ကောင်းသည့် ကျောက်စိမ်းအရိုင်းတုံးတစ်ခု၏ တစ်ကီလိုတန်ဖိုးမှာ ဒေါ်လာ ၁၅၇ ၀၀၀၊ သို့မဟုတ် တရုတ်ယွမ်ငွေ ဆယ်သိန်းဖြစ်ပြီး (၂၀၀၀)ခုနှစ်ဈေးနှုန်းတွင် တစ်ကီလိုလျှင် ယွမ်ငွေတစ်သောင်းသာ ဖြစ်သောကြောင့် တရုတ်ငွေတန်ဖိုးအရ အဆတစ်ရာ မြင့်တက်လာခြင်းဖြစ်သည်။¹¹ (၂၀၁၄)တွင် ကျောက်စိမ်းဘယက်တစ်ကုံးကို ဒေါ်လာ ၂၇ သန်းဖြင့် ရောင်းချခဲ့သည်။¹² တူးဖော်ထုတ်လုပ်မှု တိုးမြှင့်လာသော်လည်း အရည်အသွေးကောင်း ကျောက်စိမ်းများ ထိုကဲ့သို့ တန်ဖိုးမြင့်နေသည်မှာ ဝယ်လိုအားကောင်းခြင်းနှင့် နောင်တွင်ပြန်လည်ရောင်းချရန် လှောင်ထားခြင်းတို့ကြောင့် ဖြစ်နိုင်ပါသည်။

လတ်တလော အခြေအနေ¹³

ထုတ်လုပ်မှု မြင့်မားလာခြင်း၊ စက်ကိရိယာအသုံးပြုမှု ပိုများလာခြင်းနှင့် ရာသီမရှောင် တူးဖော်ခြင်း

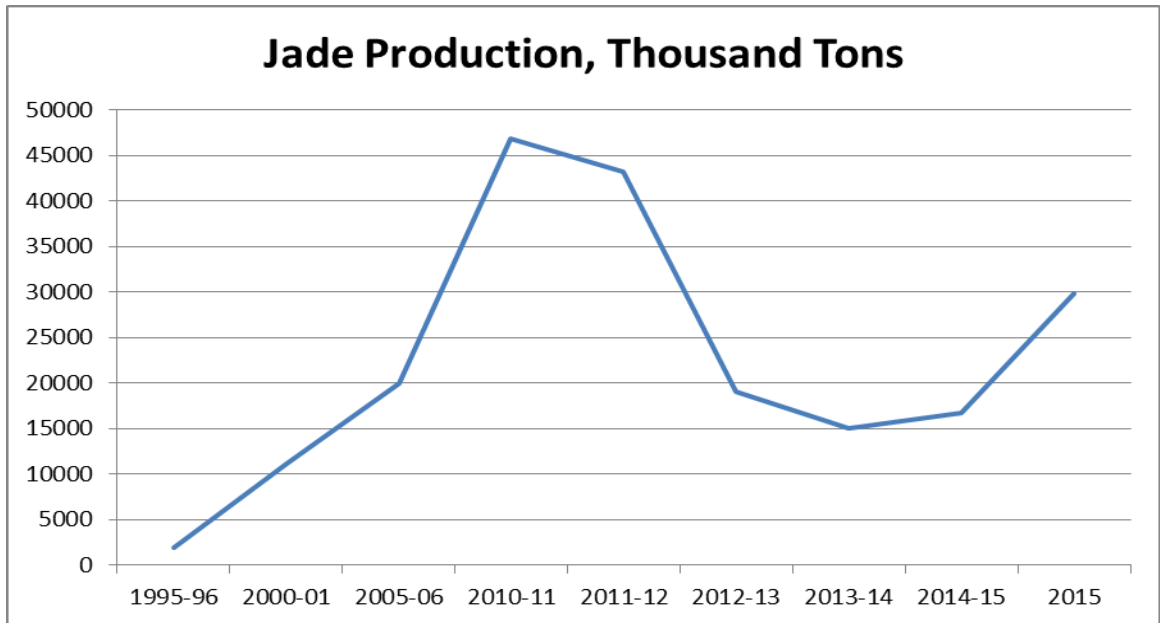
အထက်တွင်ဖော်ပြခဲ့သည့်အတိုင်း ကျောက်စိမ်းထုတ်လုပ်မှုသည် (၁၉၉၀)ခုနှစ်တွင် တန်ပေါင်း ရာဂဏန်းဖြင့်သာ ရှိရာမှ (၂၀၁၀)တွင် တန်လေးသောင်းကျော်၊ (၂၀၁၅)ခုနှစ်တွင် တန်သုံးသောင်းနီးပါးအထိ တစ်ဟုန်ထိုးမြင့်တက်လာခဲ့သည်။ (အောက်ပါသရုပ်ပြပုံတွင် အသေးစိတ်ဖော်ပြထားပါသည်။) ထို့အတူ ကျောက်စိမ်းတွင်းကို ဖွင့်၍တူးသည့် နည်းစနစ်ကိုလည်း ပို၍အသုံးများလာသည်။ ယခင်ကမူ လက်ဖြင့်တူးသည့်နည်းနှင့် ဒိုင်းနမိုက်ခွဲသည့်နည်းလမ်းကို သုံး၍ တစ်နိုင်တစ်ပိုင် ကျောက်တူးခဲ့ကြသော်လည်း ယခုအခါတွင် တွင်းတူးစက်ကြီးများ၊ ဘူဒိုဇာများ၊ ကုန်တင်ကားများကိုအသုံးပြုကာ မိုးရာသီပင်မရှောင် နေ့ညမရွေးတော့ဘဲ နှစ်ပတ်လည် တူးဖော်နေကြသည်။ သတ္တုတွင်းတူးဖော်ရာတွင် လိုက်နာရမည့် စည်းကမ်းများ ပြောင်းလဲမည်ကို စိုးရွံ့သောကြောင့် တောင်များကို အလုံးလိုက် ဖြိုချ၍ ကျောက်စိမ်းရှာဖွေခြင်း၊ အသုံးမလိုတော့သည့် မြေစာပုံကြီးများကို တရားမဝင်စွန့်ပစ်ခြင်းတို့ကလည်း မြေပြိုကျခြင်းနှင့် အခြားသဘာဝပတ်ဝန်းကျင် ထိခိုက်မှုများစသည့် အန္တရာယ်တို့ကို ဖြစ်ပေါ်စေခဲ့ပါသည်။ ထိုသို့

¹¹ http://www.chinadaily.com.cn/2011-11/30/content_14184678.htm

¹² http://www.nytimes.com/2015/05/14/fashion/beyond-green-jade.html?_r=0

¹³ နှစ်ချုပ်စာရင်းအင်း၊ စာအုပ်များနှင့် အခြားတရားဝင်အချက်အလက်များ

မြေပြိုကျခြင်းကြောင့် လူပေါင်းရာကျော် သေဆုံးခဲ့ပြီး ဖြစ်ပါသည်။ ကျောက်စိမ်းတူးသည့် လုပ်ငန်းကို အကြီးအကျယ်လုပ်ကိုင်လိုပါက ကနဦး ရင်းနှီးမြှုပ်နှံရန် အနည်းဆုံး ဒေါ်လာသန်းနှစ်ရာလိုအပ်ပြီး အလုပ်သမား၊ စက်ကိရိယာနှင့် ဒီဇယ်စရိတ်များက တစ်ပတ်လျှင် ဒေါ်လာတစ်သန်းခန့် ကုန်ကျနိုင်ပါသည်။ သို့သော် ကျောက်စိမ်းရောင်းချသည့်အတွက် ဒေါ်လာသန်းပေါင်းရာနှင့်ချီ၍ ထိုမဟုတ် ထိုပမာဏထက်ပင် ကျော်လွန်၍ ပြန်ရနိုင်ပါသည်။

နိုင်ငံရေးအခြေအနေ မရေရာခြင်း၊ အရင်းအနှီးများများ စိုက်ထုတ်နိုင်ခြင်း၊ တွင်းတူးစက်ကြီးများ၊ ဘူဒိုဇာများ၊ ကုန်တင်ကားများစသည့် ခေတ်မီနည်းပညာ ကိရိယာများအသုံးပြုနိုင်ခြင်းနှင့် ရေထုတ်စက် အသုံးပြု၍ ရေများကို ပက်ထုတ်နိုင်ခြင်းတို့ကြောင့် ကျောက်စိမ်းတူးသည့်နှုန်းမှာ မကြာသေးမီနှစ်များအတွင်း မြင့်တက်လာခဲ့သည်။ (၂၀၁၂) - (၂၀၁၄) ခုနှစ်များအကြားတွင် တရားဝင်ကျောက်စိမ်းတူးဖော်မှုကို ပိတ်ပင်ခဲ့ပါသည်။ (၂၀၀၅) - (၂၀၁၀) ခုနှစ်အကြား ကျောက်စိမ်းထုတ်လုပ်မှုမှာ နှစ်ဆမက တိုးတက်လာခဲ့သည်။ တရားဝင်အချက်အလက်များအရလည်း (၂၀၁၄)တွင် ကျောက်စိမ်းထုတ်လုပ်မှုနှုန်းမှာ ၁၂.၇၅ ကီလိုသန်းရှိပြီး (၂၀၁၅)တွင်မူ ကီလိုသန်း ၃၀နီးပါးအထိ မြင့်တက်လာခဲ့ပါသည်။ (၂၀၁၄)ခုနှစ် ဒီဇင်ဘာလတွင် ထုတ်လုပ်သည့် ကျောက်စိမ်းမှာ (၂၀၁၅)ခုနှစ် ဒီဇင်ဘာတွင် ထုတ်လုပ်သည့် ပမာဏ၏ ထက်ဝက်ပင် မရှိပါ။

ကျောက်စိမ်းတူးဖော်မှု ထိုသို့ အလွန်အကျွံမြင့်တက်လာခြင်းကြောင့် အရည်အသွေးနိမ့် ကျောက်စိမ်းများ၏ ဈေးနှုန်းများကျဆင်းလာသော်လည်း အရည်အကောင်းဆုံးကျောက်များ၏ ဈေးမှာမူ ထိခိုက်မှုသိပ်မရှိဟု သိရပါသည်။ ယခုတွင် ကျောက်စိမ်းတူးဖော်သည့်လုပ်ငန်းကို ရာသီအလိုက်၊ နေ့တွင်သာ မဟုတ်တော့ဘဲ တစ်နှစ်ပတ်လုံး နေ့ညမရှောင် လုပ်နိုင်လာပြီ ဖြစ်သည်။ ကျောက်စိမ်းထုတ်လုပ်ခြင်းနှင့် ကျောက်စိမ်းနှင့် ဆက်စပ်သည့် အခြားလုပ်ငန်းများအားလုံးတွင် လုပ်သားပေါင်း သိန်းချီ၍ လုပ်ကိုင်နေရသည်ဟုလည်း ခန့်မှန်းရပါသည်။

ကျောက်စိမ်းအချောထုတ်လုပ်သည့် လုပ်ငန်းမှာ မြန်မာနိုင်ငံတွင် မဖြစ်ထွန်းသေးပါ။ ထိုလုပ်ငန်းကို တွင်တွင်ကျယ်ကျယ်လုပ်နိုင်သည်မှာ တရုတ်နိုင်ငံဖြစ်ပြီး နှစ်ပေါင်းတစ်ရာကျော်ပင် လုပ်ကိုင်လာခဲ့ပြီးလည်း ဖြစ်ပါသည်။ ထိုလုပ်ငန်း၏ ဗဟိုချက်မမှာ ကွမ်းကျိုးဖြစ်ပြီး ယူနန်ပြည်နယ်တွင်လည်း လုပ်သားပေါင်း လေးသိန်းမှ ငါးသိန်းကြားဖြင့် အနည်းငယ် လုပ်ကိုင်ပါသည်။

မြန်မာနိုင်ငံအနေဖြင့် ကျောက်စိမ်းမှ ရရှိနိုင်မည့် အခွန်ဘဏ္ဍာများကို လိုအပ်ပါသည်။ သို့လျှင်ထားသည့် ကျောက်စိမ်းများကလည်း ရှိနှင့်ပြီးဖြစ်သောကြောင့် ကျောက်စိမ်းထုတ်လုပ်သည့် လုပ်ငန်းကို အတင်းအကြပ်ကိုင်တွယ်ပါက အရာရောက်လိမ့်မည်မဟုတ်ပါ။ ထို့ကြောင့် ကျောက်စိမ်းအချောထည် ထုတ်လုပ်ရေးနှင့် ပတ်သတ်သည့် ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုများ မြန်မာနိုင်ငံသို့ ဝင်လာစေလိုပါက လက်ရှိထုတ်လုပ်နေသူများနှင့် ပူးပေါင်းသည့်နည်းလမ်းက ပိုထိရောက်ပါလိမ့်မည်။ တရုတ်နိုင်ငံတွင် လုပ်သားခများ မြင့်တက်လာခြင်းက အချောထည်လုပ်ငန်း မြန်မာနိုင်ငံသို့ ရောက်ရှိလာရန် တွန်းအားတစ်ရပ် ဖြစ်သော်လည်း နိုင်ငံတွင်းလုပ်သားများကို လေ့ကျင့်သင်ကြားပေးခြင်း၊ မြန်မာထုတ်လုပ်သူများ အသင်းအဖွဲ့တစ်ခုကို တည်ထောင်ခြင်း၊ လုပ်ငန်းနှင့် ထုတ်ကုန်များကို လူသိများစေရန် ကြေငြာခြင်း၊ လိုအပ်မည့် နည်းပညာနှင့် ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုစသည်တို့ကို မြန်မာနိုင်ငံအနေဖြင့် စဉ်းစားဖြေရှင်းရန် လိုပါလိမ့်မည်။

ရောင်းလိုအား၊ ဝယ်လိုအားနှင့် သက်ဆိုင်သည့်အကြောင်းရပ်များ

ကျောက်စိမ်းတွင် ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှု အများစုမှာ တရုတ်နိုင်ငံမှ ချေးငွေများဖြစ်ပြီး လတ်တလောတွင် ထိုချေးငွေများနှင့် ပတ်သက်၍ ပို၍တင်းတင်းကြပ်ကြပ်ကိုင်တွယ်လာခြင်းသည် ကျောက်စိမ်း ရောင်းလိုအား၊ ဝယ်လိုအား နှစ်ရပ်လုံးကို ရိုက်ခတ်မှုရှိသည်။ ရှုပ်ထွေးသည့် ကိစ္စတစ်ရပ်လည်းဖြစ်ပြီး နောင်တွင် ကျောက်စိမ်း ထုတ်လုပ်မှုပမာဏကိုလည်း လျော့ကျစေနိုင်ပါသည်။ အရည်အသွေးအကောင်းဆုံး ကျောက်စိမ်းများကို တရုတ်နိုင်ငံတွင် ယခင်က တရားဝင်ဘဏ္ဍာရေးစနစ်အပြင်မှ (တရားဥပဒေအပြင်မှ) ပိုင်ဆိုင်မှုလက်လွှဲရာတွင် အသုံးပြုခဲ့သော်လည်း ယခုတွင် အကျင့်ပျက်ခြစားမှုတိုက်ဖျက်နေမှုက ဝယ်လိုအားကို လျော့ကျစေနိုင်ပါသည်။

တစ်ဖက်တွင်လည်း ချမ်းသာကြွယ်ဝသည့် တရုတ်လူမျိုးများ ပိုများလာသည့်အတွက် ထိုသူများက စီးပွားရေးအရ ထုံးတမ်းစဉ်လာအရ ကျောက်စိမ်းများကို ပိုဝယ်လာပြီး အထူးသဖြင့် အိမ်ခြံမြေနှင့် စတော့ဈေးကွက် အခြေအနေမကောင်းပါက နောင်တွင် ဝယ်လိုအားကို ဆက်လက်ထိန်းထားရန် ဖြစ်နိုင်ပါသည်။ အရည်အကောင်းဆုံး ကျောက်စိမ်း၏ဈေးနှုန်း ထိုးကျလာပါက ကြွယ်ဝမှု၏ အမှတ်အသား ဂုဏ်ပုဒ်တစ်ခုအနေမှ အဆင့်ကျလာပြီး လူကြိုက်နည်းလာမည်လော၊ သို့မဟုတ် ဈေးပြန်တက်လာမည့်အပေါ် မျှော်မှန်းပြီး သိုလှောင်လိုသူများကြောင့် လူကြိုက်များလာမည်လောကို မဆိုနိုင်ပါ။ သို့သော် လက်ရှိ ကချင်ပြည်နယ်တွင် ကျောက်စိမ်းအလွန်အကျွံ ထုတ်လုပ်နေသောကြောင့် ရရှိသည့် ကျောက်စိမ်းပမာဏ၊ တန်ဖိုးတို့မှာ အလွန်များပါသည်။ သို့သော် သဘာဝပတ်ဝန်းကျင် ထိခိုက်မှုအား ဂရုပြုမှု မရှိဘဲ ပေးဆောင်သည့် အခွန်များမှာလည်း မဆိုစလောက်သာရှိပါသည်။

ကချင်ပြည်နယ်တွင် နေထိုင်သူအချို့က ကျောက်စိမ်းတူးဖော်မှုနှင့် လက်ဦးပိုင်း ရောင်းဝယ်ဖောက်ကားမှုတို့အတွက် လက်ရှိစည်းကြပ်မှုမှာ ပေါ့လျော့နေသောကြောင့် ထိုလုပ်ငန်းများကို အသေအချာ ကြပ်မတ်နိုင်စေရန် ပထမအဆင့်အနေဖြင့် ကျောက်စိမ်းတွင်းများကို အချိန်ကာလတစ်ခုအထိ လုံးဝပိတ်သိမ်းလိုက်သင့်သည်ဟု ဆိုပါသည်။ ထိုကဲ့သို့ ပြုလုပ်ခြင်း၏ ဆိုးကျိုးမှာ ဖားကန့်တွင်ရှိသည့် သိန်းချီသော အလုပ်သမားများအတွက် အလုပ်အကိုင် ခက်ခဲစေမည်ဖြစ်သည်။ ကောင်းကျိုးရရန်မှာမူ ကျောက်စိမ်းလုပ်ငန်းကို ကြပ်ကြပ်မတ်မတ် ကိုင်တွယ်နိုင်စေရန် ချမှတ်ရဦးမည့် မူဝါဒများ၊ နောက်ဆက်တွဲ လုပ်ဆောင်ချက်များ၊ သို့မဟုတ် တည်ဆဲဥပဒေများကိုပင် အကောင်အထည်ဖော်နိုင်ခြင်းတွင် မူတည်ပါသည်။ လက်ရှိတွင် အစိုးရသစ်အနေဖြင့် သက်တမ်းကုန်သွားသည့် လုပ်ပိုင်ခွင့်များကို သက်တမ်းတိုးပေးခြင်း မပြုတော့သောကြောင့် တရားဝင် သတ္တုတွင်းလုပ်ငန်းများ အားလုံးနီးပါး (၂၀၁၈)ခုနှစ်ကုန်တွင် ရပ်ဆိုင်းသွားတော့မည် ဖြစ်ပါသည်။ ရေမဆေးကျောက်ရှာဖွေသူများကို ထိန်းချုပ်ရန်မှာ ခက်ခဲပြီး တပ်မတော်၊ သို့ အစိုးရမှ ထဲထဲဝင်ဝင် မဆောင်ရွက်ပါက ထိုလုပ်ငန်းမှာ ဆက်လက်ဖြစ်ပေါ်နေပါလိမ့်မည်။

(၂၀၁၅)ခုနှစ်တွင် ပြင်ဆင်ထားသည့် သတ္တုတွင်းဥပဒေအရ ကျောက်စိမ်းတွင်း အကြီးနှင့်အလတ်များ လုပ်ကိုင်ခွင့်ကို ဗဟိုအစိုးရမှ ဆုံးဖြတ်နိုင်ပြီး တွင်းငယ်နှင့် တစ်ပိုင်တစ်နိုင် လုပ်ပိုင်ခွင့်ကို ကချင်ပြည်နယ် အစိုးရမှ ထိန်းချုပ်ထားပါသည်။

ကချင်ပြည်နယ်တွင် ကျန်ရှိနေသေးသည့် ကျောက်စိမ်းပမာဏ

အလိုအလျောက် မေးလေ့ရှိသည့် အချက်တစ်ခုမှာ ကချင်ပြည်နယ်မှ ကျောက်စိမ်းများ မည်မျှကြာကြာ ခံပါဦးမည်နည်း ဟူ၍ပင်ဖြစ်သည်။ ကျောက်စိမ်းတွင် ပထမအမျိုးအစား (primary) နှင့် ဒုတိယအမျိုးအစား (secondary) ဟူ၍ နှစ်မျိုးရှိပါသည်။ ယခုလုပ်ကိုင်နေသည့် ကျောက်စိမ်းလုပ်ငန်းမှာ အများအားဖြင့် ဖွင့်၍တူးသည့် နည်းစနစ်ကိုအသုံးပြုသောကြောင့် ဒုတိယအမျိုးအစားကို ထုတ်ဖော်နိုင်ပြီး ရှိသမျှကျောက်တို့၏ သုံးပုံနှစ်ပုံကို တူးဖော်ပြီးဖြစ်ပါသည်။ ပထမအမျိုးအစားမှာမူ တောင်များအတွင်းရှိပြီး ဥမင်လိုက်ခေါင်းတူးရန် လိုအပ်သောကြောင့် အနည်းငယ်မျှသာ တူးယူနိုင်ပါသေးသည်။ ကချင်ပြည်နယ်တွင် ပထမအမျိုးအစား ကျောက်စိမ်းများစွာ ကျန်ရှိနေသေးသည်ဟု ဆိုကြပါသည်။ ကျောက်စိမ်းထုတ်ယူရာတွင် လိုက်ခေါင်းအဝများမှာ ထုတ်ယူရမည်ဖြစ်သောကြောင့် အဝင်အထွက်နှင့် အခွန်ကောက်ခံခြင်းကို ထိန်းချုပ်ရန် ပိုမိုလွယ်ကူပါလိမ့်မည်။ လောလောဆယ် တူးဖော်နေသည့်နည်းနှင့် နှိုင်းယှဉ်ပါက ပတ်ဝန်းကျင်အပေါ် ထိခိုက်မှုများကိုလည်း လျော့ချနိုင်ခြေ ရှိပါသည်။

ဖွင့်၍တူးသည့် နည်းစနစ်၏ သဘာဝပတ်ဝန်းကျင် အကျိုးဆက်များကို လေ့လာရန် စီစဉ်ထားသည်ဟု ကြားသိရပြီး နောက်ဆက်တွဲအဖြစ် မြေစာများကို ပို၍သေသေချာချာ စွန့်ပစ်ရန်လိုအပ်သည်ဟု ဆိုပါက သတ္တုတွင်းတူးသည့်စရိတ်မှာ အနည်းငယ်မြင့်တက်လာပါမည်။ လိုက်ခေါင်းဖောက်ခြင်းမှာ ဖွင့်၍တူးသည့် နည်းစနစ်ထက် ယေဘုယျအားဖြင့် စရိတ်စက ပိုများလေ့ရှိပါသည်။ သို့သော်လည်း လက်ရှိကျင့်သုံးနေသည့် ဖွင့်၍တူးဖော်ခြင်းသည် ကျောက်စိမ်းတန်ဖိုး၏ ၁၀%ပင် မရှိသောကြောင့် စရိတ်အနည်းငယ် ပိုများလာခြင်းက ထုတ်လုပ်သူများအတွက် ပြဿနာမဟုတ်ပါ။

နိဂုံး

ကျောက်စိမ်းလုပ်ငန်းအတွက် နောင်အသုံးပြုရန် မူဝါဒချမှတ်ရသည့် လုပ်ငန်းစဉ်မှာ ခက်ခဲပါသည်။ ထုတ်လုပ်သူ လုပ်ငန်းရှင်ကြီးများမှာ သိုသိုသိပ်သိပ် ရှိလှပြီး လုပ်ပိုင်ခွင့်လိုင်စင် သက်တမ်းမကုန်သမျှ မပြုပြင် မပြောင်းလဲပါက လိုင်စင်အသစ်မရနိုင်သမျှ ကျောက်စိမ်းကဏ္ဍ ပြုပြင်ပြောင်းလဲရေးတွင် လက်တွဲပါဝင်ရန် အလားအလာနည်းပါးပါသည်။ ထုတ်လုပ်သူများနှင့် ကုန်သည်အများစုမှာလည်း ယခုလက်ရှိအတိုင်း ကျောက်စိမ်းမှောင်ခိုကူးရန် အခကြေးငွေ အနည်းငယ်သာ ပေးကမ်းရသည့်စနစ်မှ အမြတ်ထွက်နေသောကြောင့် ပြောင်းလဲလိုကြမည် မဟုတ်ပါ။ ဧကအိုင်အေ အပါအဝင် ကြားပေါက်ဝင်ငွေ ရနေသူများ အနေဖြင့်လည်း သူတို့၏ဝင်ငွေကို ထိခိုက်မည်ကို လိုလားလိမ့်မည် မဟုတ်ပါ။ သတ္တုတွင်းဝန်ကြီးဌာနတွင်း ဝန်ထမ်းများနှင့် ပြင်ပ ပညာရှင်များအကြား ရိုးသားတတ်ကျွမ်းသူများ

ရှိသော်လည်း ၎င်းတို့မှာ အများအားဖြင့် လျစ်လျူရှုခံနေရပါသည်။ ကျောက်စိမ်းလုပ်ငန်းအတွက် တရားနည်းလမ်းကျပြီး သင့်တော်သည့် အခွန်အကောက်ကို¹⁴ သေချာကောက်ခံရနိုင်စေရန် လိုအပ်သည့် မူဘောင်များနှင့် နည်းစနစ်များကို ချမှတ်နိုင်ရန်မှာ ထိုဝန်ထမ်းများ၊ ပညာရှင်များကို ရှာဖွေပြီး ထုတ်လုပ်သူများနှင့် အတူတကွ ပူးပေါင်းလုပ်ကိုင်ရန် မဖြစ်မနေလိုအပ်ပါသည်။

¹⁴ အရည်အကောင်းဆုံး ကျောက်စိမ်းများကိုသာ အခွန်ကောက်သည့်စနစ်သည် အရည်နိမ့်ကျောက်များကို တူးဖော်ရရှိထားသည့် “ကံမကောင်းသော” လုပ်ငန်းရှင်များအား ကြီးလေးသည့်အခွန် ဆောင်ရမည့်အကိစ္စ ကင်းလွတ်စေနိုင်ပါလိမ့်မည်။ တပ်မတော်၊ ကေအိုင်အေ၊ အမျိုးသား ဒီမိုကရေစီအဖွဲ့ချုပ်အစိုးရနှင့် လုပ်ငန်းရှင်ကြီးများ (ကုမ္ပဏီအများနှင့် တူးဖော်မှုလုပ်ငန်း အများစုကို ထိန်းချုပ်ထားသည့် ဝ၊ တရုတ်လူမျိုး ပိုင်ရှင်ဆယ်ဦးခန့်) အကြားတွင် ကျောက်စိမ်းကို အခွန်ကောက်ခံနိုင်မည့် နည်းစနစ်အတွက် အားလုံးလက်ခံနိုင်သည့် သဘောတူညီမှုတစ်ခုကို ချမှတ်မည်ဆိုပါက ကေအိုင်အေမှ အသုံးပြုနေသော အမြတ်များသည့် ကျောက်စိမ်းတွင်းများကို အခြားကျောက်စိမ်းတွင်းများမှ မည်သို့စိစစ်သည်ဟူသောနည်းကို လေ့လာသင့်ပါသည်။